

การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะข้อมูลทั่วไป การเห็นคุณค่าในตัวเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ในนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

นายกฤษฎา สารทอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE COMPARATIVE STUDY OF
SELF-ESTEEM AND ACHIEVEMENT MOTIVATION
OF STUDENTS IN VOCATIONAL TRAINING SCHOOL AND HIGH SCHOOL

Mr. Kritsada Sarndhong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science Program in Mental Health

Department of Psychiatry

Faculty of Medicine

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะข้อมูลทั่วไป การเห็นคุณค่า
ในตัวเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในนักศึกษาสายอาชีพ
และนักเรียนสายสามัญ

โดย

นายกฤษฎา สารทอง

สาขาวิชา

สุขภาพจิต

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตร พิทยรัตน์เสถียร

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะแพทยศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์โสภณ นภาธร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงบุรณี กาญจนถวัลย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตร พิทยรัตน์เสถียร)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์อัมพล สุอำพัน)

กฤษฎา สารทอง : การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะข้อมูลทั่วไป การเห็นคุณค่าในตัวเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ (THE COMPARATIVE STUDY OF SELF-ESTEEM AND ACHIEVEMENT MOTIVATION OF STUDENTS IN VOCATIONAL TRAINING SCHOOL AND HIGH SCHOOL) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. นพ.ณัฏฐร พิทยรัตน์เสถียร, 145 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะ ตลอดจนปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ อายุ 16 -18 ปี ในปีการศึกษา 2557 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 60 คน รวม 120 คน ซึ่งได้มาจากการวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามการเห็นคุณค่าของตัวเอง 3) แบบสอบถามการแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Independent t-test, One-way ANOVA, Least Significant Difference (LSD) และ Pearson Correlation ตามความเหมาะสม

ผลการศึกษาพบว่า ระดับคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญมีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับที่ปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้สถิติ independent t-test พบว่านักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับที่น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพ และยังพบว่านักเรียนสายสามัญ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่างกัน โดยพบว่าเพศหญิงจะเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเพศชาย ในส่วนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับที่มาก และเมื่อเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้สถิติ One-way ANOVA พบว่านักเรียนสายสามัญและนักศึกษาสายอาชีพมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ไม่ต่างกัน นอกเหนือจากนั้นยังพบว่านักศึกษาสายอาชีพที่มีอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน โดยนักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย รัฐวิสาหกิจ และรับจ้าง และนักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย และรับจ้าง มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่านักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว

ภาควิชา จิตเวชศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา สุขภาพจิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2557

5674109030 : MAJOR MENTAL HEALTH

KEYWORDS: SELF-ESTEEM / ACHIEVEMENT MOTIVATION / VOCATIONAL TRAINING SCHOOL / HIGH SCHOOL / ADOLESCENCE

KRITSADA SARNDHONG: THE COMPARATIVE STUDY OF SELF-ESTEEM AND ACHIEVEMENT MOTIVATION OF STUDENTS IN VOCATIONAL TRAINING SCHOOL AND HIGH SCHOOL. ADVISOR: ASST. PROF. NUTTORN PITYARATSTIAN, M.D., 145 pp.

The purpose of this cross-sectional descriptive study was to study of comparison as well as relative factors of self-esteem and achievement motivation of students in vocational training school and high school. In total, 120 subjects of them who aged since of 16 to 18 years old in academic year 2014 were recruited by simple random sampling methods. Data collected included: personal information, self-esteem questionnaires developed by Coopersmith and achievement motivation questionnaires developed by McClelland. Data analysis was done using Independent t-test, One-way ANOVA, Least Significant Difference (LSD) and Pearson Correlation as appropriate.

The result presented self-esteem level of a students in vocational training school and high school, both of them was defined as moderate group of the self-esteem level but if compared them about the self-esteem by using t-test statistics, the result presented self-esteem of students in vocational training school was more than a students in high school. The factor contributing to self-esteem level was gender (women have lower self-esteem than men) of a students in high school. Furthermore, in the part of achievement motivation, the result presented both of them was defined as good group of the achievement motivation level but If compared them about achievement motivation by using One-way ANOVA statistics, they wasn't difference. The factor contributing to achievement motivation level was careers' parents of a students in vocational training school.

Department: Psychiatry

Student's Signature

Field of Study: Mental Health

Advisor's Signature

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จสมบูรณ์ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้เกิดจากความกรุณา ความเมตตา และความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่าน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์ณัฏฐกร พิทยรัตน์เสถียร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้มอบความรู้ คำชี้แนะ คำสั่งสอนในด้านต่างๆ ไม่เพียงแต่ด้านการเรียนเท่านั้น และตรวจทานหาข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสมบูรณ์ ตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจให้จิตใจนั้นมีพลังในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์แพทย์หญิงบุรณี กาญจนถวัลย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์นายแพทย์อัมพล สุอำพัน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบหาข้อบกพร่องแก้ไขวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ และคณาจารย์ นักเรียนนักศึกษา ตลอดจนบุคลากรโรงเรียนหอวัง และวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณคุณรัชนี แก้วคำศรี และดร.ณภัทรวรรต บัวทอง ที่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทฤษฎี และสถิติที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์พัฒนาให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เนื่องจากพระคุณพ่อแม่บุคคลในครอบครัวและรอบข้างที่ให้การสนับสนุนให้กำลังใจมาด้วยดีตลอดขอขอบคุณเพื่อนๆและเจ้าหน้าที่ในสาขาสุขภาพจิตทุกท่านสำหรับการให้ความเมตตา ช่วยเหลือให้กำลังใจมาตลอด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ.....	ฏ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามงานวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมุติฐาน.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อจำกัดในงานวิจัย.....	6
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย	6
ผลประโยชน์ที่จะได้รับ.....	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	8
บทที่ 2	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
1. วัยรุ่น (Adolescent)	11
1.1 ความหมายของวัยรุ่น.....	11
1.2 การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น	12

1.3 พัฒนาการทางด้านสภาพร่างกายของวัยรุ่น	13
1.4 พัฒนาการทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่น	14
1.5 พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ของวัยรุ่น.....	15
1.6 พัฒนาการทางด้านสังคมของวัยรุ่น	16
1.7 พัฒนาการทางการปรับตัว ความยืดหยุ่นของวัยรุ่น	17
1.8 พัฒนาการทางด้านจิตใจของวัยรุ่น.....	17
1.9 พัฒนาการทางด้านความรัก ความห่วงใย การยอมรับของวัยรุ่น.....	18
1.10 พัฒนาการทางด้านเอกลักษณ์ เฉพาะตัวของวัยรุ่น	18
2. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem).....	20
2.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	20
2.2 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง	24
2.3 พัฒนาการของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง	25
2.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	28
2.5 กระบวนการรับรู้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง.....	32
2.6 ระดับการมองเห็นคุณค่าในตนเอง.....	32
2.6.1 คุณลักษณะของผู้ที่มองเห็นคุณค่าในตนเองสูง.....	32
2.6.2 คุณลักษณะของผู้ที่มองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ	35
2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง	39
2.8 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	40
2.8.1 แนวคิดเชิงชีววิทยา และพื้นฐานทางอารมณ์ (Biologic-Temperament).....	40
2.8.2 แนวคิดเชิงสังคมวิทยา.....	46
2.8.3 แนวคิดเชิงจิตวิทยา	47
2.9 การเห็นคุณค่าในตนเองที่ความสัมพันธ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	50

2.10	วิธีการส่งเสริมพัฒนาการมองเห็นในคุณค่าของตนเอง	50
2.11	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็นในคุณค่าของตนเอง	53
3.	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation).....	57
3.1	ความหมายของแรงจูงใจ	57
3.2	ความสำคัญของแรงจูงใจ	57
3.3	ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	58
3.4	ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	58
3.5	องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	60
3.6	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	61
3.7	คุณลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	62
3.8	ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	63
3.8.1	ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ McClelland	63
3.8.2	ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Atkinson	66
3.8.3	ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Herman	67
3.8.4	ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Weiner	67
3.9	วิธีการสร้างเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	69
3.10	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	71
บทที่ 3	75
วิธีดำเนินการวิจัย	75
ประชากร	75
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	77
เครื่องมือที่ใช้การวิจัย	78
การเก็บรวบรวมข้อมูล	81

การวิเคราะห์ข้อมูล	82
บทที่ 4	83
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
บทที่ 5	113
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
สรุปผลการวิจัย.....	113
อภิปราย	117
ข้อเสนอแนะ	131
รายการอ้างอิง	133
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	145

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละข้อมูลด้านส่วนบุคคลทั่วไปของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ.....	84
ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละข้อมูลด้านปัจจัยทางด้านครอบครัวของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ	87
ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ.....	90
ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ.....	91
ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุ.....	92
ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามเพศ.....	92
ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามผลการศึกษารวม.....	93
ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามความสามารถพิเศษ.....	94
ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติด.....	95
ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง.....	96
ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามโรคประจำตัวของคนในครอบครัว.....	97
ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามสถานะในครอบครัว.....	98

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุของผู้ปกครอง	99
ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	100
ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามโครงสร้างทางครอบครัว.....	101
ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามรายได้ในครอบครัว	101
ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัว	102
ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ	102
ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุ	103
ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามเพศ.....	104
ตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามผลการศึกษารวม	104
ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามความสามารถพิเศษ	105
ตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติด	106
ตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง.....	106
ตารางที่ 25 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองเป็นรายคู่	107

ตารางที่ 26 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียน สายสามัญ จำแนกตามโรคประจำตัวของคนในครอบครัว	107
ตารางที่ 27 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียน สายสามัญ จำแนกตามสถานะในครอบครัว	108
ตารางที่ 28 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียน สายสามัญ จำแนกตามอายุของผู้ปกครอง	109
ตารางที่ 29 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียน สายสามัญ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	109
ตารางที่ 30 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียน สายสามัญ จำแนกตามโครงสร้างทางครอบครัว.....	110
ตารางที่ 31 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียน สายสามัญ จำแนกตามรายได้ในครอบครัว	110
ตารางที่ 32 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตาม ประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัว.....	111
ตารางที่ 33 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างนักศึกษาสายอาชีพ และ นักเรียนสายสามัญ	111
ตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์การเห็นคุณค่าในตนเอง กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสาย อาชีพ และนักเรียนสายสามัญ.....	112

สารบัญรูปภาพ

หน้า

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	8
-----------------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยนั้นได้ก้าวเข้าสู่กลุ่มประเทศอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันให้เศรษฐกิจในประเทศก้าวหน้าพัฒนาอย่างรวดเร็ว รวมทั้งพัฒนาในตัวบุคคลให้มีคุณภาพมากขึ้น จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554⁽¹⁾ ได้มุ่งถึงการพัฒนาคนทั้งในมิติของจริยธรรมและมิติของความรู้มุ่งสู่ “สังคมที่มีความสุขยั่งยืน” ทำให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนเป็นรูปธรรมหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการศึกษา⁽²⁾

จากเวทีการประชุมเศรษฐกิจโลก World Economic Forum (WEF) ได้มีการรายงานสรุปผลประจำปี 2012-2013 หรือ The Global Competitiveness Report 2012-2013⁽³⁾ ในส่วนของการศึกษาได้มีการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาของประเทศในระดับโลก ในส่วนของประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 78 จาก 144 ประเทศ หากจัดอยู่ในระดับภูมิภาคกลุ่มอาเซียนพบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับเกือบสุดท้าย คือ อันดับที่ 8 ใน 10 ซึ่งเป็นรองจากประเทศเวียดนามที่ได้อันดับ 7 และประเทศกัมพูชาที่ได้อันดับ 6 รวมไปถึงจากผลการทดสอบการประเมิน PISA (Programme for International Student Assessment) หรือ โครงการประเมินขีดความสามารถของเยาวชนในแต่ละประเทศสมาชิกในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเน้นการคิดวิเคราะห์ และหาคำอธิบาย เพื่อใช้ทำนายแนวโน้มของประเทศนั้นๆ ว่าจะสามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ ได้ดีแค่ไหนในอนาคตในอีก 10 หรือ 20 ปีข้างหน้า ซึ่งผลทดสอบ PISA ของไทยที่ผ่านมา มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ผนวกกับมีค่าคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) ทั้ง 3 วิชา⁽⁴⁾ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการคุณพงศ์เทพ เทพกาญจนา ได้กล่าวให้ความเห็นว่า “การศึกษาไทยนั้นประสบปัญหาและกล่าวเพิ่มเติมว่า การศึกษาไทยนั้นถูกประเมินในระดับนานาชาติหลายครั้งผลที่ได้ก็แสดงให้เห็นว่าเรายังทำได้ไม่ดีจริงๆ ถึงแม้ผลอาจไม่ตรงร้อยเปอร์เซ็นต์ว่าประเทศไทยอยู่ลำดับนั้นจริงหรือไม่ แต่อย่างน้อยก็แสดงให้เห็นว่าการศึกษาไทยมีปัญหาอยู่มาก”⁽⁵⁾ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ⁽⁶⁾

ได้อธิบายว่า ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยนั้นปัจจุบันตามกำหนดกระทรวง ถ้าแบ่ง การศึกษาระดับมัธยมศึกษา จะแบ่งเป็นสองระดับ ดังนี้ 1. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดย ปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี และ 2. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี แบ่งเป็นสองประเภท ดังนี้ 1) ประเภทสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา ต่อในระดับอุดมศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ และสาระเพิ่มเติม 2) ประเภทอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทักษะให้ผู้เรียนที่จบการศึกษา สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้ หรือศึกษาต่อในระดับอาชีพขั้นสูงต่อไป นิพนธ์ สุรพงษ์ รักเจริญ รองประธานสภาอุตสาหกรรมประเทศไทย ได้กล่าวให้ความเห็นว่า “กระแสสังคมปัจจุบัน ของประเทศไทยพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่นั้นมีค่านิยมที่จะลงทุนค่อนข้างสูงสำหรับการส่งเด็กเรียน โรงเรียนกวดวิชาเพื่อเตรียมตัวให้กับเด็กวัยรุ่นในการสอบเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาวิเศษมากขึ้น จึงส่งผลให้มีผู้มาศึกษาการศึกษาเฉพาะทาง หรือสายอาชีพนั้นมีจำนวนลดน้อยลงและกลายเป็น การศึกษาที่อยู่ในมุมเล็กๆที่ไม่มีคนสนใจ⁽⁷⁾ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้รายงานสถิติจำนวนนักศึกษาสายอาชีพที่ออกกลางคันนั้นมีแนวโน้มที่ลดลงจากปี 53 - 55 โดยปี 55 ลดลงอยู่ที่ 21,741 คน ในภาพรวมของค่าสถิติถ้าหาก นำมาเปรียบเทียบกับเป็นรายปีจะพบว่าจำนวนตัวเลขนั้นก็ไม่ได้ต่างจากปีที่แล้วมากนัก แต่ภาพรวมก็ยัง ถือว่าสูงอยู่⁽⁸⁾ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาร่วมกับสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน ดุสิต ได้วิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นนักเรียนในสังกัดอาชีวศึกษา เรื่องเด็กอาชีวะออกกลางคัน พบว่า เด็กอาชีวะส่วนใหญ่ร้อยละ 73.38 เคยมีเพื่อนที่เรียนมาด้วยกันออกกลางคันระหว่างเรียน ซึ่งสาเหตุ ส่วนใหญ่มาจากปัญหาส่วนตัว ร้อยละ 88.53 เช่น ไม่อยากเรียน ต้องทำงาน มีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน สุขภาพไม่ดี ติดแฟนและท้องระหว่างเรียน สาเหตุรองลงมา คือมีปัญหาครอบครัว ร้อยละ 85.27 เช่น ฐานะที่บ้านยากจน ต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน พ่อแม่หย่าร้าง กัน และมีปัญหาเรื่องการ เรียน ร้อยละ 80.84 เช่น เรียนยาก รู้สึกไม่ชอบสาขาวิชาที่เรียน เนื้อหาที่เรียนไม่ตรงตามที่ต้องการ เป็นต้น⁽⁹⁾ นิพนธ์ สุรพงษ์รักเจริญ รองประธานสภาอุตสาหกรรมประเทศไทย ได้กล่าวให้ความเห็นว่า “ปัจจัย ส่วนหนึ่งเกิดจากการจัดการศึกษาอาชีวะของไทยมีคุณภาพที่จะสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยังไม่ ดีพอ ในภาพรวมยังไม่สามารถแก้ปัญหาทั้งระบบได้ ในทุกวันนี้มีนักเรียนมาเรียนอาชีวะน้อยลง ภาพลักษณ์ของอาชีวะติดลบภาพของการไล่ตีกันได้ที่ยังลบไม่ได้ และตลาดแรงงานที่ยังไม่ตอบสนอง ความต้องการของอาชีวะ คนเรียนอาชีวะน่าจะมีคุณภาพจิตใจในตนเองลดลง เพราะฉะนั้นเรื่อง เหล่านี้เป็นปัญหาพื้นฐานที่เกิดขึ้น⁽⁷⁾ ปัญหาจากกระแสสังคมเหล่านี้มีผลกระทบต่อหลายๆมุมของ สังคมของการเรียนสายอาชีพ อาทิ ภาพลักษณ์ของการเรียนอาชีวะ รวมถึงตัวผู้เรียน และผู้ที่กำลังจะ จบการศึกษานี้และจะไปประกอบอาชีพ ซึ่งถ้าหากผู้เรียน หรือผู้ที่กำลังจะจบการศึกษานั้นถูก ผลกระทบจากบริบทกระแสสังคมต่างๆรอบตัว แล้วถ้าหากพวกเขาเหล่านั้นยังไม่มีจิตใจที่แข็งแกร่ง

พอ อ่อนไหวง่าย ไม่ศรัทธาในความเป็นตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) ในระดับต่ำ มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง รวมถึงการเรียนรู้ ส่งผลก่อให้เกิดภาวะเครียดหรือความวิตกกังวล มีความรู้สึกไม่มั่นใจ รู้สึกไม่ปลอดภัย อ่อนไหวต่อการวิจารณ์หรือการตำหนิจากบุคคลอื่นได้ง่าย ไม่ยอมรับความจริง ไม่มีความกระตือรือร้นและตั้งใจจริงในการกระทำสิ่งต่างๆ ท้อแท้ ไม่มีความสุขกับชีวิตตนเอง รวมถึงขาดแรงจูงใจในการกระทำสิ่งต่างๆ ดังที่ Branden⁽¹⁰⁾ และ Khera⁽¹¹⁾ ที่ได้กล่าวไว้ Jean Piaget ได้อธิบายว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสามารถในการเรียนรู้ มีความคิดเป็นแบบรูปธรรม (Formal Operation) คือมีความเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ แต่ยังคงขาดความยืดหยุ่น มีความหุนหันพลันแล่น ขาดการไตร่ตรองให้รอบคอบ แต่ถ้าผ่านช่วงวัยรุ่นไป ก็จะมีระดับสติปัญญาที่ดีเหมือนผู้ใหญ่ และสิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนาระดับสติปัญญาที่ดีเหมือนผู้ใหญ่ ก็คือ การเรียนการศึกษา⁽¹²⁾ ซึ่งสิ่งหนึ่งที่จะเป็นตัวนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อพัฒนาระดับสติปัญญาที่ดีในอนาคตก็คือ การมีแรงจูงใจในการเรียน หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งเป็นเสมือนพลังผลักดันให้บุคคลก้าวสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้หรือมาตรฐานความสำเร็จที่ตั้งไว้ และพัฒนาตนเองเสมอ เพื่อประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ตนกระทำและถ้าสามารถก้าวผ่าน หรือบรรลุสิ่งที่ตั้งไว้ ก็จะเกิดความสุขขึ้นในจิตใจ ดังที่ McClelland กล่าวไว้⁽¹³⁾

จากสถานการณ์ปัญหาเหล่านี้มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัยรุ่นที่เป็นอนาคตของชาติ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวเนื่องกับการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation) กับการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ในนักศึกษาสาขาอาชีพกับนักเรียนสายสามัญในประเทศไทยที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีมาตรฐานผ่านการรับรองจากหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับ ดูว่ามีความต่าง หรือเหมือนกันมากน้อยเพียงใด รวมไปถึงศึกษาปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งจากที่บททวนวรรณกรรมมา ยังไม่มีใครเริ่มทำในประเทศไทย นอกเหนือจากนั้นผลประโยชน์จากงานวิจัยก็สามารถนำไปต่อยอดในการจัดรูปแบบการเรียนการสอน ในสถาบันการศึกษานั้นๆ ได้ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในสถานการศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองที่ดีและเป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ดีในการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ล้วนจะส่งผลให้แก่ประเทศชาติของเราให้ก้าวไปสู่การเป็นแนวหน้าในการศึกษาชั้นนำของโลก รวมถึงมีอนาคตของชาติที่มีคุณภาพทั้งด้านการงาน และการใช้ชีวิต ผนวกกับการที่มีสุขภาพจิตที่ดีควบคู่ไปด้วย เพื่อสังคมไทยในการพัฒนาอย่างมีคุณค่าในยุคเศรษฐกิจอาเซียนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554⁽¹⁾

คำถามงานวิจัย

1. เปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญเป็นอย่างไร
2. เปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญเป็นอย่างไร
3. ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญเป็นอย่างไร
4. ความสัมพันธ์ของการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

สมมุติฐาน

1. การเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญต่างกัน
2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญต่างกัน
3. ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญต่างกัน
4. การเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญมีความสัมพันธ์กัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยโดยการสังเกตเชิงพรรณนา (Observational study) เชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional descriptive design) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยตัวแปรที่ศึกษา มีดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

1. ข้อมูลส่วนบุคคล คือ เพศ, อายุ, ศาสนา, ผลการศึกษารวม, ภูมิลำเนาเดิม, ความสามารถพิเศษ, รายรับจากครอบครัวให้มาสถานศึกษาในแต่ละวัน, ความเพียงพอของรายรับจากครอบครัวให้มาสถานศึกษาในแต่ละวันเพียง, ทำงานพิเศษหลังเวลาเลิกเรียน ropicประจำตัว, บุหรี่, สุรา, สารเสพติด
2. ข้อมูลทางด้านครอบครัว คือ อาชีพผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของ, ครอบครัว, สถานะในครอบครัว, อายุของผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของครอบครัว, ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของครอบครัว, รายได้รวมในครอบครัวในครอบครัวในแต่ละเดือน, ความเพียงพอสำหรับใช้จ่ายในครอบครัวในครอบครัวในแต่ละเดือน, รูปแบบโครงสร้างครอบครัว, ropicประจำตัวของสมาชิกที่อยู่ในครอบครัว, พฤติกรรมการสูบบุหรี่, การดื่มสุรา และการใช้สารเสพติดในครอบครัว

ตัวแปรตาม คือ ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อจำกัดในงานวิจัย

เนื่องจากกลุ่มประชากรที่กำลังศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนหอวัง โดยอายุตั้งแต่ 16 - 18 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2557 ซึ่งสถาบันการศึกษาเหล่านี้เป็นสถาบันแนวหน้าและเป็นที่ยอมรับในเขตจตุจักร และผ่านการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทางเลือก องค์การมหาชน (ศสม) ปี 2554 ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้จึงอาจไม่สามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มวัยรุ่นได้ทั้งหมดได้ อาทิ กลุ่มวัยรุ่นที่ศึกษาในระบบการศึกษาในรูปแบบอื่นที่ต่าง หรือศึกษาสถานศึกษาอื่นๆ ที่ไม่ได้ผ่านการรับรอง รวมถึงศึกษาในในพิกัดจังหวัดอื่นๆ ได้ทั้งหมด

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem)

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ทิศทางด้านบวก และทิศทางด้านลบที่บุคคลนั้นมองดูตัวเองและประเมินค่าตัวเองโดยรวมคุณค่าและความคู่ควรของตนเอง และการเห็นคุณค่าของตัวเองสูงนั้นแสดงถึงการเคารพตัวเองนับถือตนเองสูงโดยไม่ได้แปลว่าเป็นการหลงตัวเองหรือเห็นแก่ตัว สำหรับงานวิจัยนี้ วัดการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้ แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่ดัดแปลงมาจากฉบับของรัชนี ก้าวคำศรี ปี 2545 ที่แปลเป็นภาษาไทยและปรับปรุงมาจาก The Coopersmith Self-Esteem Inventory: CSEI (1984)⁽¹⁴⁾

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation)

สำหรับงานวิจัยนี้ หมายถึง ความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้ดีที่สุดในและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนเองอย่างเต็มใจที่กำหนดไว้ ซึ่งแต่ละคนจะมีความต้องการที่การแตกต่างกัน สำหรับงานวิจัยนี้ใช้แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามหลักแนวคิด McClelland⁽¹³⁾ ฉบับของ ปัญญาชูช่วย ปี 2551 ที่ดัดแปลงมาใช้ในงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี⁽¹⁵⁾

นักศึกษาสายอาชีพ (A vocational training school students)

สำหรับงานวิจัยนี้ หมายถึงนักศึกษาวัยรุ่น โดยใช้นักศึกษาจากระดับชั้น ปวช.ทุกประเภทวิชา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ อายุ 16 ปี จนถึง 18 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในปี การศึกษา 2557 เป็นตัวแทน

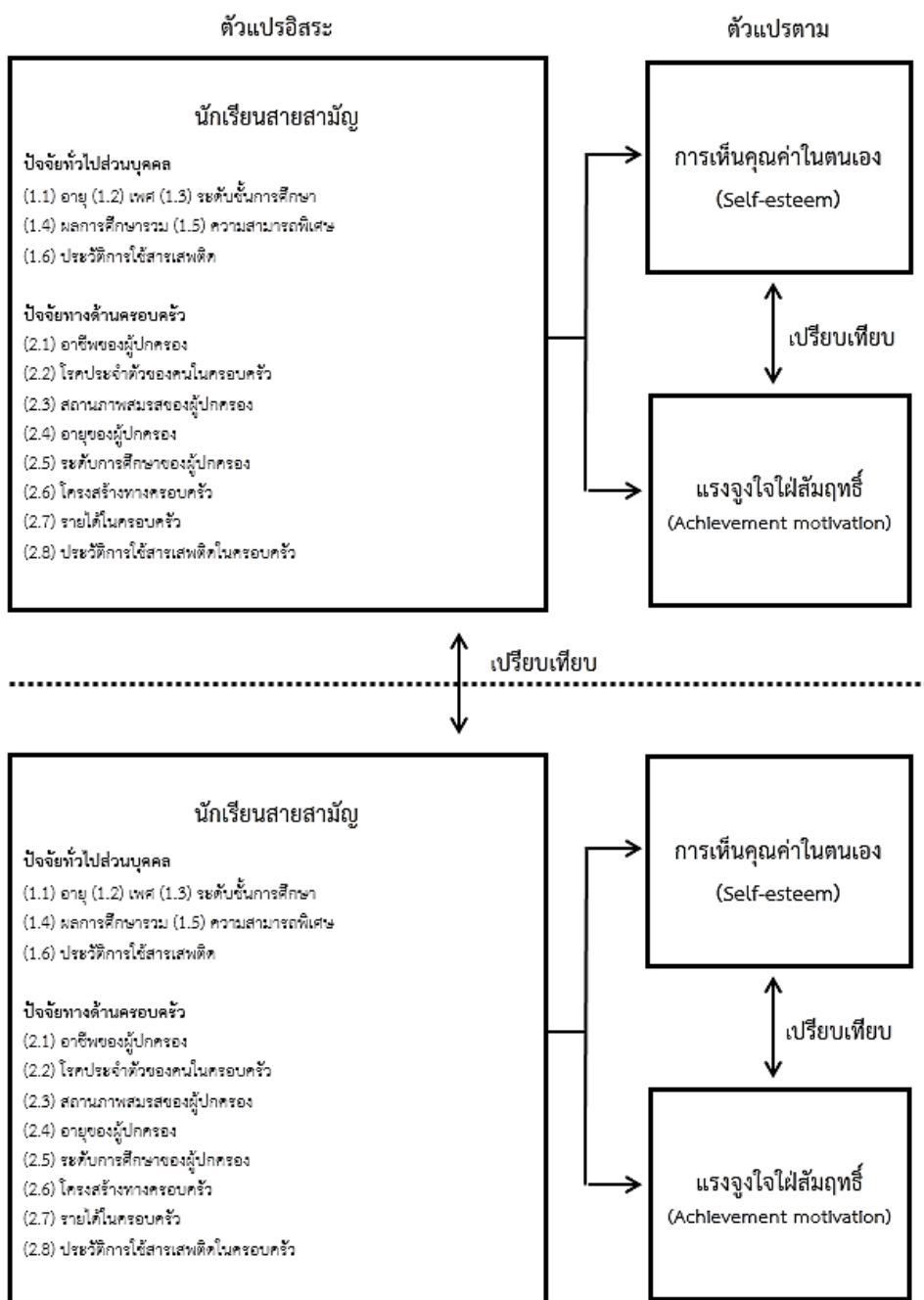
นักเรียนโรงเรียนสายสามัญ (A high school students)

สำหรับงานวิจัยนี้ หมายถึงนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้นักเรียนโรงเรียนหอวัง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลาย อายุ 16 ปี จนถึง 18 ปี ทุกสายวิชา ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2557 เป็นตัวแทน

ผลประโยชน์ที่จะได้รับ

- 1. ผลประโยชน์ต่อองค์กรการศึกษาที่เกี่ยวข้อง คือ** ทางวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ใน พระอุปถัมภ์ฯ และโรงเรียนหอวัง สามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการเกิด ความเข้าใจเกี่ยวกับนักศึกษา และนักเรียนอย่างถูกต้องเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองและ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเป็นหลักในการพัฒนาเด็กวัยรุ่นในสถานศึกษาสำหรับอาจารย์ รวมถึง บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวเนื่องด้านวัยรุ่นที่จะพัฒนาเด็กวัยรุ่นให้มีบุคลิกภาพเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าใน ตนเอง และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ดี รวมถึงเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบการเรียนการสอน การสอนในสถาบัน
- 2. ผลประโยชน์ต่อสังคม คือ** สามารถนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมกระตุ้นเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ให้มีการเห็นคุณค่าในตนเอง และมีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ที่ดี เพื่อเป็นบุคลากรที่ดี มีคุณภาพ และมีสุขภาพจิตที่ดี พร้อมทั้งจะเป็นบุคลากรในการ พัฒนาประเทศชาติในยุคอาเซียนในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะข้อมูลทั่วไปการเห็นคุณค่าในตนเองและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ” ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษา รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องจาก งานวิจัย เอกสาร วารสาร หนังสือ ใช้ประกอบในการศึกษาครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

1. วัยรุ่น (Adolescent)

- 1.1 ความหมายของวัยรุ่น
- 1.2 การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น
- 1.3 พัฒนาการทางด้านสภาพร่างกายของวัยรุ่น
- 1.4 พัฒนาการทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่น
- 1.5 พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ของวัยรุ่น
- 1.6 พัฒนาการทางด้านสังคมของวัยรุ่น
- 1.7 พัฒนาการทางการปรับตัว ความยืดหยุ่นของวัยรุ่น
- 1.8 พัฒนาการทางด้านจิตใจของวัยรุ่น
- 1.9 พัฒนาการทางด้านความรัก ความหวังใ การยอมรับของวัยรุ่น
- 1.10 พัฒนาการทางด้านเอกลักษณ์ เฉพาะตัวของวัยรุ่น

2. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem)

- 2.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง
- 2.2 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง
- 2.3 พัฒนาการของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง
- 2.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
- 2.5 กระบวนการรับรู้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง
- 2.6 ระดับการมองเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 2.6.1 คุณลักษณะของผู้ที่มองเห็นคุณค่าในตนเองสูง
 - 2.6.2 คุณลักษณะของผู้ที่มองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ
- 2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

- 2.8 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 2.8.1 แนวคิดเชิงชีววิทยา และพื้นฐานทางอารมณ์ (Biologic-Temperament)
 - 2.8.2 แนวคิดเชิงสังคมวิทยา
 - 2.8.3 แนวคิดเชิงจิตวิทยา
- 2.9 การเห็นคุณค่าในตนเองที่ความสัมพันธ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.10 วิธีการส่งเสริมพัฒนาการมองเห็นในคุณค่าของตนเอง
- 2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็นในคุณค่าของตนเอง
3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation)
 - 3.1 ความหมายของแรงจูงใจ
 - 3.2 ความสำคัญของแรงจูงใจ
 - 3.3 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.4 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 3.5 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 3.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน
 - 3.7 คุณลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 3.8 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 3.8.1 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ (McClelland)
 - 3.8.2 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแอทคินสัน (Atkinson)
 - 3.8.3 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเฮร์แมน (Herman)
 - 3.9 วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 3.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1. วัยรุ่น (Adolescent)

1.1 ความหมายของวัยรุ่น

ชมรมจิตแพทย์เด็ก และวัยรุ่นแห่งประเทศไทย⁽¹⁶⁾ อธิบายว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม จึงนับว่าเป็นจุดเปลี่ยนในช่วงหนึ่งของชีวิต เหตุเพราะเป็นช่วงรอยต่อของชีวิตระหว่างวัยเด็กและผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในระยะต้นของวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นด้วยกัน และรอบบุคคลข้าง หากขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงข้างต้นนี้มาพร้อมกับการถูกดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม ผลคือจะช่วยให้วัยรุ่นนั้นสามารถปรับตัว ลดปัญหาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ด้วยตัวของเขาเอง รวมถึงจะเป็นแรงผลักดันและแรงกระตุ้นให้เขาเหล่านี้ในการพัฒนาการในด้านต่างๆ เป็นไปด้วยดี

WHO⁽¹⁷⁾ ได้ให้คำจำกัดความ คำว่า “วัยรุ่น” นั้นมีความหลากหลายเนื่องด้วยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น ความแตกต่างของขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมความแตกต่างทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาของวัยรุ่นในแต่ละแห่ง อย่างไรก็ตาม องค์การอนามัยโลก ได้ให้ความหมายกว้างๆ ของวัยรุ่นดังต่อไปนี้

วัยรุ่น หมายถึง ช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในลักษณะที่พร้อมจะมีเพศสัมพันธ์ได้

วัยรุ่น เป็นระยะที่มีการพัฒนาทางจิตใจจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่

วัยรุ่น เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจไปสู่ช่วงเวลาที่ต้องรับผิดชอบและพึ่งพาตนเอง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542⁽¹⁸⁾ ได้ให้ความหมายว่าวัยรุ่นคือภาวะหรือเหตุการณ์ที่อยู่ในระยะต่อกันถือว่าเป็นระยะสำคัญที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพหรือความคิดเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่

วินัดดา ปิยะศิลป์⁽¹⁹⁾ อธิบายว่า วัยรุ่น คือวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างช่วงเด็กกับช่วงผู้ใหญ่ และถือว่าเป็นช่วงที่ร่างกายมีการเจริญโตสูงสุดและเร็วที่สุด รวมถึงภาวะทางด้านอารมณ์ สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอีกระดับหนึ่ง นอกเหนือจากนั้นวัยรุ่นนี้จะต้องมีการค้นหาเอกลักษณ์เฉพาะตัวเพื่อต่อยอดในอนาคต

พนม เกตุมาน⁽²⁰⁾ อธิบายว่า เมื่อเด็กมีอายุถึง 12 -13 ปี ก็จะย่างก้าวเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ซึ่งช่วงนี้ จะมีการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายโดยสิ้นเชิง โดยเด็กผู้หญิงจะเข้าสู่ช่วงวัยนี้และมีการเปลี่ยนแปลง เร็วกว่าเด็กผู้ชาย 2 ปี จากนั้นก็จะมีเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีพัฒนาการที่ดีขึ้นต่างๆในช่วงวัยรุ่น จนกระทั่งอายุ 18 ปี จากนั้นก็จะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่อย่างเต็มตัว

สรุป วัยรุ่นคือวัยที่คาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กกับผู้ใหญ่ ไม่ได้เป็นผู้ใหญ่อย่างเต็มตัวเพียงแค่มี่ ร่างกายที่เปลี่ยนไปคล้ายคลึงกับวัยผู้ใหญ่ แต่สภาวะจิตใจ ความคิด หรืออุมิภาวะก็ยังมีความเป็นเด็ก อยู่เพียงแต่ดีขึ้นกว่าเดิมเล็กน้อยเท่านั้น มีความคิด ความอ่าน เหตุผลเพิ่มขึ้น

1.2 การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น

พนม เกตุมาน⁽²⁰⁾ และกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข⁽²¹⁾ ได้กล่าวว่า การแบ่งช่วงอายุ โดยทั่วไปสำหรับเด็กหญิงจะอายุระหว่าง 10 – 20 ปี และในเด็กชายจะอายุระหว่าง 12 – 22 ปี เพราะช่วงวัยข้างต้นค่อนข้างยาว ฉะนั้นทางการแพทย์และจิตวิทยาพัฒนาการจึงแบ่งช่วงดังกล่าว เป็น 3 ระยะ เนื่องด้วยระยะต้นกับระยะปลายของวัยเด็กจะมีการเจริญเติบโต ทั้งด้านร่างกายและ จิตใจ อารมณ์แตกต่างกันมาก ดังนี้

- ช่วงวัยแรกรุ่น (10 – 14 ปี) เป็นช่วงที่ร่างกายเกิดการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างในร่างกาย มีการคิดที่หมกมุ่น วิดกจริตกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพจิต และส่งผลกระทบต่ออารมณ์ในด้านลบ
- ช่วงวัยรุ่นตอนกลาง (14 – 16 ปี) เป็นช่วงที่วัยรุ่นเกิดการปรับตัวทางด้านจิตใจพร้อมที่จะ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เกิดขึ้น และพยายามหาเอกลักษณ์หรือสไตล์ของ ตนเอง เกิดความรู้สึกที่จะเอาชนะในแบบที่มีความคิดเป็นเด็ก และยังคงต้องการพึ่งพาอาศัย ผู้ปกครองอยู่
- ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (16 – 19 ปี) เป็นวัยที่สภาพร่างกายเจริญเติบโตเต็มวัยและพร้อมที่ สำหรับเข้าสู่ความเป็นวัยผู้ใหญ่ เริ่มมีการเตรียมแผนการดำรงชีวิตในอนาคต และพัฒนา ความสามารถของตนเองให้เหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต บรรลุนิติภาวะในทาง กฎหมาย

1.3 พัฒนาการทางด้านสภาพร่างกายของวัยรุ่น

พนม เกตุมาน⁽²⁰⁾ และกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข⁽²¹⁾ ได้อธิบายว่า พัฒนาการด้านร่างกายของวัยรุ่นในช่วงแรกสรีระของร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และพบลักษณะที่บ่งบอกเพศของตนอย่างชัดเจน วัยรุ่นแต่ละคนเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางสรีระที่ต่างกัน บางคนโตช้าหรือเป็นเด็กนาน หรือบางคนโตเร็ว

เหตุที่ทำให้เด็กแต่ละคนก้าวเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นได้ไม่เหมือนกัน

- เพศ ในเพศหญิงจะก้าวสู่วัยรุ่นได้เร็วกว่าเพศชายประมาณ 2 ปี
- พันธุกรรม เชื้อชาติ เด็กที่เกิดจากพ่อแม่ที่เป็นวัยหนุ่มสาวช้าเด็กจะก้าวสู่วัยรุ่นช้ากว่าเพื่อนคนอื่น ๆ
- สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม จะพบว่าเด็กคนไหนที่ทานอาหารที่ครบหมู่และออกกำลังกายอย่างพอเหมาะจะมีการพัฒนาทางด้านร่างกายอย่างสมบูรณ์

วัยรุ่นจะเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านรูปร่าง หน้าตา สรีระของร่างกาย รวมถึงระบบต่างๆ ที่อยู่ในร่างกาย วัยรุ่นในช่วงนี้จะทานอาหารเยอะ หลังง่ายขึ้น สรีระร่างกายพัฒนาจนได้สัดส่วนเต็มที่ในช่วงแรกส่งผลให้วัยรุ่นประหลาดใจที่รูปร่างไม่เหมือนเพื่อน ทำให้วัยรุ่นไม่ชอบใจกับเรื่องนี้มาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตได้ วัยรุ่นที่เป็นเพศหญิงจะพัฒนาเร็วกว่าวัยรุ่นที่เป็นเพศชายในระยะแรก และจะหยุดพัฒนาทางด้านความยาวของร่างกายหลังมีประจำเดือนได้ 2 ปี ในส่วนของเพศชายจะมีพัฒนาการทางด้านความยาวของร่างกายที่ช้าและสามารถพัฒนาไปจนถึงอายุ 18 ปี

ผู้หญิงก็จะมีไขมันมารวมกันที่บริเวณสะโพกและเต้านม ส่วนผู้ชายจะมีกล้ามเนื้อที่ชัดเจนทำให้มีพลังกำลังมากกว่าเพศหญิง โครงหน้าเปลี่ยน มีสีนํมูก ผู้ชายมีเสียงแตก หัว ทุ้ม เนื่องจากกระดูกกล่องเสียงใหญ่ขึ้น มีสิ่วและกลิ่นตัวเพราะการทำงานของต่อมไขมันที่เพิ่มขึ้น

เนื่องจากฮอร์โมนเพศมีการเปลี่ยนแปลงมีผลต่ออวัยวะเพศทั้งภายในและภายนอกเกิดการเปลี่ยนแปลง เพศหญิงเริ่มมีประจำเดือนและขนาดหน้าอกที่เปลี่ยนแปลง ส่วนเพศชายลูกอัณฑะพัฒนาและทำงานเต็มความสามารถที่มีจึงเกิดภาวะฝืนเปียก มีขนขึ้นตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย วัยรุ่นจะสนใจกับการเปลี่ยนแปลงในตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกิดความเคยชินกับสรีระของตนและเป็นการช่วยตนเองในด้านความใคร่ของวัยนี้

1.4 พัฒนาการทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่น

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข⁽²¹⁾ และชมรมจิตแพทย์เด็ก และวัยรุ่นแห่งประเทศไทย⁽¹⁶⁾ ได้อธิบายว่าพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่นมีมาตั้งแต่แรกเกิดเป็นพื้นฐาน บางรายเป็นผลมาจากกรรมพันธุ์ หรือ เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดูแลเลี้ยงดู

การที่วัยรุ่นมีสุขภาพจิตที่ดีนั้นพบว่าเกิดจากการที่รู้สึกว่าเป็นที่รักจากทุกๆ คน และรู้สึกถึงอิสรภาพในการพูด การคิด การกล้าลงมือในการปฏิบัติในสิ่งต่างๆ ที่สังคมยอมรับ และรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่า วัยรุ่นลักษณะเช่นนี้เป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี รักตนเองและผู้อื่น เมื่อถูกฝึกฝนพัฒนาศักยภาพแล้วจะก่อให้เกิดความมั่นใจ มองเห็นคุณค่าในตนเอง สุขภาพจิตจะดีโดยไม่ได้เกิดจากการถูกเอาใจจากผู้ดูแลในวัยเด็ก

เมื่อเด็กก้าวสู่วัยรุ่นแล้วเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสรีระในร่างกาย ส่งผลต่ออารมณ์ที่มีการอ่อนไหวและเปลี่ยนแปลงไปในช่วงแรก อย่างไรก็ตามยังสามารถที่จะปรับอารมณ์ให้มั่นคงและเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้

จนเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นตอนกลางจะมีการปรับตัวให้คุ้นเคยกับสรีระความเป็นหนุ่มสาวได้บ้าง จะพบว่ามีอารมณ์ที่หลากหลายและหนักมากขึ้น เช่น อารมณ์รัก ชอบ โกรธ เกลียด ซื่อจฉา ชอบโอ้อวด เจ้าทิฐิ อ่อนไหว วุ่นวายสับสน เห็นอกเห็นใจ เห็นแก่ตัว เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นอย่างไหนก็มักจะรุนแรง เปลี่ยนแปลงง่าย ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ยังไม่ดีพอ บางทีเก็บกด บางทีอาละวาด เอาแต่ใจตัวเอง แต่ถึงอย่างไรก็มีช่วงที่ติดอยู่เช่นกัน

จากพื้นฐานทางอารมณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นทำให้เข้ากับพ่อแม่ได้ค่อนข้างลำบาก สิ่งเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นมักชอบอยู่ในกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าอยู่กับวัยอื่นๆ เพราะสามารถยอมรับและเข้าใจกันได้ง่ายกว่า บางครั้งรวมกลุ่มกันแสดงออกทางด้านต่างๆ อย่างสุดโต่ง เช่น ดีใจ เสียใจ โกรธ ทุกอย่างแสดงออกมากเกินกว่าปกติ สิ่งใดที่กังวลก็จะวิตกอยู่เช่นนั้น เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสรีระที่เกิดขึ้น กับเรื่องเพศ หรือในทางกลับกันบางรายกลัวการที่จะต้องเป็นผู้ใหญ่ โดยจะพยายามยึดติดกับการเป็นเด็กให้นานที่สุด

แต่ในทางกลับกันกลุ่มวัยรุ่นตอนปลายในช่วงอายุ 16 ปีขึ้นไปมีการถ่ายทอดอารมณ์ที่ดีขึ้น มีความมั่นคงทางจิตใจ ปรับตัวและยอมรับสภาพที่เปลี่ยนแปลง มีอารมณ์ที่มั่นคงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งเกิดจากการค้นพบเอกลักษณ์ของตนเอง เข้าใจและยอมรับในข้อดีและข้อเสียของตนเอง โดยส่วนมากจะ

หันกลับมาสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองในรูปแบบที่เป็นตนเอง และเคารพนับถือผู้อาวุโสที่มีประสบการณ์มาก่อน

ในทางตรงข้ามเด็กที่มีพื้นฐานทางด้านอารมณ์ที่ไม่ค่อยดีมาก่อน อาทิ มีประสบการณ์ชีวิตที่ไม่ดีมากนักครอบครัวแยกทางไม่ไว้ใจสมาชิกในครอบครัว เคยถูกหลอกลวงกันมาก่อน ถูกทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรง จะอารมณ์หงุดหงิดง่าย ตนเองจะเข้ากับผู้ปกครองหรือเพื่อนไม่ได้ รู้สึกจิตใจไม่อบอุ่นมั่นคง เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นปัญหาเดิมที่มีก่อนหน้านี้จะทำทวีความรุนแรง และถ้าวัยรุ่นนั้นไม่สามารถเลียนแบบพฤติกรรมที่ดีจากคนที่เขาประทับใจจะยิ่งทำให้เกิดความสับสนขาดความภูมิใจในตนเอง มีปม มักเปรียบเทียบตนกับคนบุคคลอื่น และหากมีปัญหาการเรียนด้วยหรือมีปัญหากับครอบครัว เพื่อน จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นนั้นอ่อนไหวกับความรู้สึกโกรธก้าวร้าวง่าย ไม่มั่นใจ ซีน้อยใจ และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตได้ เมื่ออารมณ์ไม่ถูกพัฒนา แต่ได้เข้าสู่วัยผู้ใหญ่เต็มวัยแล้ว แม้สรีระร่างกายจะพัฒนาก็ตาม จะทำให้กลายเป็นเพียงวัยรุ่นที่โตแต่ตัวแต่จิตใจยังเป็นเด็กอยู่ และมักสร้างปัญหาต่อไป

การที่วัยรุ่นมีพื้นฐานอารมณ์ที่ดีมีผลทำให้สมองมีความสามารถคิดเหตุผล ตรรกะต่างๆ กันได้ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ในทิศทางที่เหมาะสม ทำให้สามารถปรับตัวแก้ปัญหาต่างๆ ได้

1.5 พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ของวัยรุ่น

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข⁽²¹⁾ และชมรมจิตแพทย์เด็ก และวัยรุ่นแห่งประเทศไทย⁽¹⁶⁾ ได้อธิบายว่า ในช่วงวัยรุ่นนี้มีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นในชีวิต เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดความสับสน แต่ในทางกลับกันก็เกิดสิ่งที่ดีจรรยา คือการเกิดการพัฒนาศติปัญญาที่ดีมากขึ้น ซึ่งต่างกับพัฒนาการในด้านอื่นๆ คือ ความสามารถทางด้านสติปัญญาที่พัฒนาตามกระบวนการที่เหมาะสมและบูรณาการการฝึกทักษะในด้านต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต

การพัฒนาสติปัญญาที่สูงขึ้น ทำให้เกิดการคิดที่เป็นรูปธรรม (Abstract Thinking) สามารถที่จะเรียนรู้ เข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ได้ละเอียดลึกซึ้ง เข้าใจสิ่งที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมได้ เช่น ศาสนา วัฒนธรรม ปรัชญา มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ ตั้งสมมติฐาน การคาดการณ์ สืบค้นข้อมูลและนำเหตุผลมาอธิบายเป็นตรรกะมองสิ่งต่างๆ บนพื้นฐานความเป็นจริง มีความสามารถคิดเป็นเหตุและผล มีความกล้าในการตัดสินใจ และเมื่อพ้นวัยรุ่นแล้วความสามารถทางสติปัญญาจะใกล้เคียงกับผู้ใหญ่มากขึ้น แต่ช่วงวัยรุ่นนี้ ประสบการณ์ยังน้อย ทำให้ขาดความรอบคอบไตร่ตรองพิจารณา มีแต่ความ

หุ่นหันพลันแล่น พัฒนาการทางจิตใจของวัยนี้ จะมีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ พ่อแม่สามารถฝึกฝนพัฒนาระบบความคิดเชิงวิเคราะห์ให้ได้ หมั่นกระตุ้นพัฒนาอย่างสม่ำเสมอจนเกิดความเคยชิน และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

การเรียนรู้และสติปัญญาที่พัฒนาเพิ่มขึ้นในช่วงนี้ไม่ได้เป็นตัววัดว่าวัยรุ่นจะประสบความสำเร็จในด้านการศึกษาเพราะการศึกษาจะต้องอาศัยพื้นฐานของการเป็นนักเรียนที่อดทน มุ่งมั่น พยายาม รับผิดชอบ รอบคอบและมีระเบียบวินัยในตนเอง

ความสนใจอยากรู้ของวัยรุ่นยังคงมีอีกมากมาย แต่ยังไม่ลึกซึ้งในช่วงเริ่มต้น เพราะเป็นช่วงที่ค้นหาความเป็นตัวเอง แต่พอช่วงสุดท้ายของวัยรุ่นจะเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น เช่น มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมจิตอาสา เพื่อสังคม มีการทบทวนคิดวิเคราะห์มากขึ้น

1.6 พัฒนาการทางด้านสังคมของวัยรุ่น

พนม เกตุมาน⁽²⁰⁾ ได้อธิบายว่า เพื่อนเป็นเหมือนศูนย์กลางของวัยรุ่น เป็นแหล่งที่พักพิงให้กำลังใจ เสริมพลัง และเข้าใจปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ และอีกมุมหนึ่งนั้น ก็เป็นเหมือนแรงหนุนที่ทำให้เกิดพฤติกรรมอยากแยกตัวจากผู้ปกครอง วัยรุ่นมักจะสรรเสริญ นับถือคนดี คนที่มีความสามารถในสังคม เช่น ดารา นักร้องที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจจะได้รับความสนใจมากกว่าคนที่อยู่ในวัยต่างจากตน

ดังนั้นการที่จะเข้าใจวัยรุ่นจึงต้องพยายามศึกษาทำความเข้าใจและยอมรับในสิ่งที่เขาชอบ วัยนี้มักจะคบกับกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกันไปไหนก็ไปเป็นกลุ่ม อาจมีเพื่อนต่างเพศมาร่วม จนเกิดความสนใจเพื่อนต่างเพศเพิ่มมากขึ้น และแยกตัวจากกลุ่มเพื่อนเพื่อใช้เวลากับแฟนหรือเพื่อนต่างเพศมากขึ้น

วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนมาก ต้องการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนตลอดเวลาและกลุ่มเพื่อนที่สนิทนั้นมักจะมีสิ่งที่คล้ายคลึงกันกับตนหรือเป็นแบบที่ตนเองอยากเป็น เช่น ชอบดารา ชอบแต่งตัวเหมือนกัน ชอบฟังเพลงเหมือนกัน ชอบเล่นกีฬาเหมือนกัน เล่นเกมเหมือนกัน เป็นต้น ดังนั้นวัยรุ่นจะเรียนรู้ผ่านกลุ่มเพื่อน ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมหรือเข้าถึงวัยรุ่นได้โดยผ่านทางกลุ่มเพื่อน

การสร้างสัมพันธภาพในวัยรุ่นจะทำได้ยิ่งยืนกว่าวัยเด็ก เพราะเห็นความสำคัญของเพื่อนเพิ่มมากขึ้น มีทักษะในการเข้าสังคม รู้จักการสื่อสารเจรจา แก้ปัญหา ประนีประนอม การยืดหยุ่นโอน

อ่อนผ่อนตามกัน และการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักใช้เหตุผล ปรับตัว ปรับอารมณ์ให้เข้ากันได้ดีจนสามารถดำรงมิตรภาพให้ยั่งยืนไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่

พัฒนาการทางสังคมที่ดีจะเป็นพื้นฐานมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี และบุคลิกภาพที่ดี การเรียนรู้สังคมจะช่วยให้ตนเองหาแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองได้ เลือกรวิชาชีพที่เหมาะสมกับตน อีกทั้งมีสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดีต่ออนาคตของตนเองในอนาคต

1.7 พัฒนาการทางด้านการปรับตัว ความยืดหยุ่นของวัยรุ่น

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข⁽²¹⁾ และ ชมรมจิตแพทย์เด็ก และวัยรุ่นแห่งประเทศไทย⁽¹⁶⁾ อธิบายไว้ว่า วัยรุ่นที่ถูกเลี้ยงมาที่ถูกสอนในเรื่องปรับตัวให้ง่าย มีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่างๆ จะได้เปรียบในเรื่องการปรับตัวต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงใหม่ที่เกิดขึ้นมากกว่าวัยรุ่นที่ถูกเลี้ยงแบบตามใจหรือคอยดูแลปกป้องจนเกินไป จะสังเกตได้ว่าวัยรุ่นที่ปรับตัวได้ดีจะมีเพื่อนที่หลากหลาย เช่น มีเพื่อนเรียน เพื่อนทำกิจกรรมเวลาว่าง เพื่อนเที่ยว เพื่อนเล่นกีฬา เป็นต้น

การปรับตัว และยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เข้ามาในแต่ละวันของวัยรุ่นนั้น โดยจริงๆ แล้วเกิดจากพฤติกรรมเลียนแบบจากพ่อแม่ที่จัดการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน รวมถึงการถูกส่งเสริมเลี้ยงดูพัฒนาทักษะต่างๆ จากพ่อแม่ เช่น ให้เขาฝึกช่วยตัวเอง ฝึกเด็กให้รู้จักกล้าเผชิญและรับมือกับปัญหาอุปสรรคหลากหลายรูปแบบ

เนื่องด้วยวัยรุ่นมีอารมณ์ที่อ่อนไหวง่าย ทิฐิ ถือดี ต้องการมีอิสระภาพ แต่ยังคงด้อยประสบการณ์ อีกทั้งยังขาดความเชี่ยวชาญในการปรับตัวแก้ไขปัญหา จึงเปลืองพลังได้ง่าย เมื่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาใหญ่ซึ่งอาจทำให้เกิดการสูญเสียจนถึงขั้นเสียชีวิตได้

ดังนั้นการเตรียมพร้อมสอนทักษะในการดำรงชีวิตให้รู้จักปรับตัว มีความยืดหยุ่น รวมถึงทักษะอื่นๆ นั้น เช่น การทำอาหาร การเข้าค่าย การกีฬา การเข้ากิจกรรมทางสังคม ฯลฯ จะเป็นการเตรียมตัวในการก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ของวัยรุ่นได้อย่างดี

1.8 พัฒนาการทางด้านจิตใจของวัยรุ่น

กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข⁽²¹⁾ อธิบายไว้ว่า ความต้องการพื้นฐานในวัยรุ่นทางจิตใจนั้นเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัด โดยเหมือนกับผู้ใหญ่ คือ ต้องการความรัก ความใส่ใจห่วงหา อายากมี

เอกลักษณ์ของตน มีอิสรภาพในทุกๆ อย่าง และเป็นตัวของตัวเอง อยากทดสอบความสามารถของตนในทุกๆ ด้าน และสิ่งสำคัญคือการรู้สึกว่าคุณเป็นหนึ่งในสมาชิกของครอบครัว

1.9 พัฒนาการทางด้านความรัก ความห่วงใย การยอมรับของวัยรุ่น

ชมรมจิตแพทย์เด็ก และวัยรุ่นแห่งประเทศไทย⁽¹⁶⁾ อธิบายไว้ว่า แม้จะเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นอย่างสมบูรณ์แล้ว มีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น แต่วัยรุ่นทุกคนยังต้องการที่จะได้รับความรัก ความห่วงใย ความใส่ใจจากบุคคลคนหนึ่งที่สำคัญในชีวิต

การแสดงออกถึงความรัก ความใส่ใจ อาหารห่วงใย ควรแสดงถึงความไว้วางใจในตัววัยรุ่นเอง ไม่ควรจะดูแลราวกับเขาเป็นเด็ก ความไว้วางใจในตัววัยรุ่นนี้จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถดำเนินชีวิตได้ อย่างเป็นปกติสุข เพียงแต่รูปแบบที่แสดงออกยังคงต้องแสดงให้เห็นถึงความห่วงใย ความรักที่เรายังมอบให้อย่างเสมอสำหรับวัยนี้

พื้นฐานการเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ดีจากผู้ปกครองนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเติบโตขึ้นมาพร้อมกับความรู้สึกว่าเป็นหนึ่งในสมาชิกของบ้าน เป็นแหล่งที่สะท้อนด้านดีและไม่ดี เพาะบ่มเด็กให้เป็นบุคคลที่ดีในสังคม ให้ความรัก ความห่วงใย ความจริงใจ และศรัทธา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างความรู้สึกผูกพันกับคนในบ้าน ผูกพันกับสถานที่ที่มีแต่สิ่งที่น่าจดจำทั้งเรื่องที่ดีและไม่ดี ไม่ว่าเขาจะโตเพียงใด ความทรงจำเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้เขาหวนกลับมาที่นี้เสมอ

ความต้องการที่สุดของวัยรุ่น คือ การที่พ่อแม่ยอมรับตนเอง ยอมรับว่าเป็นสมาชิกหนึ่งในครอบครัว ยอมรับในสิ่งที่เขาดีและไม่ดีเหมือนกับบุคคลอื่นๆ เช่น ต้องการการยอมรับจากครูและผองเพื่อน ยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน สังคม และที่ทำงานเป็นต้น

1.10 พัฒนาการทางด้านเอกลักษณ์ เฉพาะตัวของวัยรุ่น

ชมรมจิตแพทย์เด็ก และวัยรุ่นแห่งประเทศไทย⁽¹⁶⁾ ได้อธิบายไว้ว่า การค้นหาเอกลักษณ์ของตนเป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญมากในวัยนี้ คือ การค้นพบตนเองว่าตนเองต้องการเป็นอะไร รูปแบบไหน และสิ่งที่จะเป็นนี้สังคมคนรอบข้างจะให้การยอมรับไหม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และปรับตัวเองซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร วัยรุ่นจะพยายามค้นหาสิ่งต่างๆ ให้เหมาะกับตนเอง

เช่น การแต่งกาย บุคลิกภาพ การพูด ความถนัดในการเรียน เพื่อนแบบไหนที่ชอบ ค่านิยมแบบไหนที่เหมาะสม ค่านิยม ปรัชญา สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

งานในการค้นหาเอกลักษณ์ของตนในวัยรุ่นช่วงกลางและปลายเป็นสิ่งท้าทายและจะต้องปฏิบัติให้สำเร็จ มันเป็นเรื่องยากพอสมควรในการหาสิ่งต่างๆ ที่เหมาะสมกับตัวเอง ดังนั้นอาจต้องลองผิดลองถูกบ้าง อาทิ บางคนก็พอใจและภูมิใจในตัวตน แต่เมื่อพบข้อบกพร่องของตนเองจึงทำให้เสียความมั่นใจ บางครั้งสิ่งที่ขัดแย้งกับความรู้สึกกับตัวเองในการช่วยเหลือกลุ่มคนวัยเดียวกัน บางคนดูถูกตีค่าตัวเองแย่ทำให้หมดแรงใจในการดำเนินชีวิต

ในวัฒนธรรมตะวันตก วัยรุ่นที่ก้าวสู่สถาบันอุดมศึกษานั้นมักต้องแยกจากครอบครัวแล้วไปใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเป็นแบบนี้ แต่สำหรับการแยกตัวจากครอบครัวครั้งนี้เป็นเพียงจุดหนึ่งของการเดินทางตามหาเอกลักษณ์ของตน โดยเริ่มจากหากกลุ่มเพื่อนที่มีความคล้ายทำกิจกรรม ใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นๆ นั่นคือจุดเริ่มต้นของการเกิดกระบวนการแยกตนเอง

สำหรับการค้นหาเอกลักษณ์หรือตัวตนนั้น ประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆ หลายประการ เช่น

- **เอกลักษณ์ทางเพศ**

ความมั่นใจว่าตนเองเป็นเพศนั้นจริงๆ อย่างสมบูรณ์ เช่น วัยรุ่นเพศชายไปสถานเริงรมย์หรือเที่ยวโสเภณี เพื่อต้องการมีเพศสัมพันธ์เนื่องจากอยากทดลองและพิสูจน์ตัวตน

- **เอกลักษณ์ในกลุ่มเพื่อนและสังคม**

วัยรุ่นจะพยายามแสดงความเป็นผู้ใหญ่ มีการตัดสินใจในด้านต่างๆ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เลือกลงชื่อกลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะเหมือนกันจากการเรียนรู้และรับแบบอย่างคนในกลุ่ม รวมถึงวิธีการคิด รสนิยม อุดมคติ การแสดงออก การจัดการปัญหา จนสิ่งเหล่านี้หลอมให้เขามีเอกลักษณ์ของตนเองและกลายเป็นบุคลิกภาพของเขาเอง

2. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem)

2.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

ออร์ชุนา ฟุ่มสวัสต์⁽²²⁾ ได้อธิบายความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การประเมินค่าการกระทำเกี่ยวกับศักยภาพของตนเองว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ สิ่งเหล่านี้ทำให้ตนเกิดความรู้สึกว่าตนมีคุณค่า มีความสำคัญ มีศักยภาพเป็นที่ยอมรับในตนเองและคนรอบข้าง

ปรารธนา ซ็อนแก้ว⁽²³⁾ ได้ให้ความหมายการเห็นคุณค่าของตัวเอง คือ การวิเคราะห์พิจารณาคุณค่าของตัวเองตามมุมมองความรู้สึกเจตคติที่มีต่อตนเองในเรื่องของการประสบผลสำเร็จ การพ่ายแพ้ การได้รับการสนใจจากผู้อื่นๆ ซึ่งจากการประเมินข้างต้นนำไปสู่การยอมรับ เคารพตนเอง มีความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง ในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ให้บรรลุผลดังที่มุ่งหวัง

เกียรติวรรณ อมาตยกุล⁽²⁴⁾ ได้บรรยายเกี่ยวกับความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ สิ่งที่ทำให้ผู้นั้นรู้สึกมั่นใจในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ในชีวิตให้สำเร็จดังเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยไม่หวัง หรือรอบุคคลอื่นมาช่วยเหลือ นอกจากนั้นการแสดงออกทางความรู้สึก นึกคิด และพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ นั้นซึ่งเกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง

พวงทอง อินใจ⁽²⁵⁾ ให้ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ สิ่งที่ทำให้ตนเองรับรู้ถึงศักยภาพความสามารถของตนเอง ความมีคุณค่า มีความสำคัญซึ่งเกิดจากการที่ตนบรรลุผลดังเป้าหมายที่ตั้งไว้และได้รับการยกย่องชื่นชมจากบุคคลอื่นๆ

อรอุมา สงวนญาติ⁽²²⁾ ได้อธิบายว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการพิจารณาตัดสินคุณค่าของตนเองตามความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อตนเอง ทั้งด้านที่ดีและด้านที่ไม่ดีในเรื่องต่างๆ เช่น การประสบความสำเร็จ ประสบความสำเร็จ ประสบความสำเร็จ การปฏิเสธตนเอง การพึ่งตนเองคิดว่าตนเองมีค่าในสังคม ตลอดจนคิดว่าตนเองได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของมโนภาพแห่งตน เป็นปริมาณคุณค่าที่เราให้กับตนเองซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากผู้อื่นและเป็นส่วนสะท้อนกลับมาเปรียบเสมือนกระจกเงาที่ทำให้เราเห็นว่าบุคคลอื่นยอมรับเราได้อย่างไร มองเราเป็นอย่างไร หรือความคิดที่เรามองเห็นจากการที่ผู้อื่นเห็นคุณค่าในตัวเรา

ศิริวรรณ ทวีวัฒนาปรีชา⁽²⁶⁾ ได้อธิบายความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การพินิจพิจารณาวิเคราะห์คุณค่าของตน แสดงทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเองในการให้การยอมรับหรือไม่ให้การยอมรับ และเป็นการแสดงถึงขอบเขตความศรัทธาที่บุคคลแสดงต่อการได้รับการใส่ใจ การประสบผลดังที่คาดหวัง และการมีคุณค่าในตัวเอง เป็นสิ่งที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีตของแต่ละคนและส่งผลให้แสดงออกให้ผู้อื่นรับรู้ เช่น การพูด หรือ พฤติกรรมอื่นๆ ที่แสดงออกมา เป็นต้น

วิชา พิรุณจิตต์⁽²⁷⁾ ได้กล่าวความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ สิ่งที่ทำให้รู้สึกจากการวิเคราะห์และประเมินตนในทางที่ดีหรือเชิงบวก เช่น การประเมิน ศักยภาพ ความสมหวัง และคุณค่าผ่านการแสดงมุมมองแนวคิดที่มีต่อตนเอง เช่น ความภูมิใจ ความพอใจ ความเคารพในตนเอง ยอมรับตนเอง มีความรู้สึกที่ตนเองมีความสำคัญ ได้รับการยกย่องสรรเสริญในสังคม

Maslow⁽²⁸⁾ ได้อธิบายว่า การมองเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การคาดหวังให้บุคคลอื่นเคารพยกย่อง สรรเสริญ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนให้ผู้นั้นแสดงพฤติกรรมออกมา เช่น การเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ การเข้าสังคม เป็นต้น

Calhoun⁽²⁹⁾ อธิบายว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ เป็นการที่บุคคลคนหนึ่งภาคภูมิใจต่ออัตมโนทัศน์ของตนเอง ซึ่ง Brandenm⁽³⁰⁾ มีความเห็นตรงกันและเพิ่มเติมว่า มันคือความศรัทธาและยอมรับเคารพตนเอง สิ่งเหล่านี้เกิดจากการเห็นคุณค่าของตนเอง ความมั่นใจในศักยภาพของตน ในการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ

Sasse⁽³¹⁾ และ Coopersmith⁽³²⁾ ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การวิเคราะห์ตัวเองว่าตัวเองเป็นบุคคลอย่างไร และแสดงออกมาเป็นรูปแบบของพฤติกรรมในการยอมรับตัวเอง หรือไม่ยอมรับตัวเอง สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาที่มีต่อตนเองในแง่ของสมรรถภาพของตัวเอง ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่ตนนั้นประสบผลสำเร็จ นอกเหนือจากนั้นยังรวมการรับรู้และเข้าใจถึงการวิเคราะห์จากบุคคลอื่นที่สะท้อนให้เห็นถึงการเคารพและยอมรับในตัวตนของเรา ซึ่งอาจรับรู้ในรูปแบบจากวจนภาษา หรือ อวจนภาษาก็ได้

Bandura⁽³³⁾ ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การวิเคราะห์สมรรถภาพของตัวเองว่าตัวเองเป็นเช่นไร อาทิ ถ้าวิเคราะห์ว่าตนเองด้อยต่ำไร้คุณค่า บุคคลนั้นก็จะมีภาวะภาคภูมิใจในตัวเองต่ำแต่หากวิเคราะห์ว่าตนเองมีศักยภาพมีคุณค่า บุคคลนั้นก็จะมีภาวะภาคภูมิใจในตัวเองสูง

McCrosky Richmond และ Stewart⁽³⁴⁾ ได้กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้น เป็นการที่บุคคลมองตัวเองเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของตนเองในภาพรวม โดยผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมีลักษณะเชื่อมั่นในศักยภาพในตนเองต่ำตามไปด้วย รวมถึงสมรรถภาพจากที่ทดสอบจะเห็นว่าสมรรถภาพนั้นลดลงแทบทุกด้าน มักมองตนเองว่าต้องล้มเหลวทุกครั้ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมักจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวลกับการพูดคุยโต้ตอบ โดยมักอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้อื่น ผลคือก็จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งเกือบทุกครั้ง รวมถึงการควบคุมสภาวะทางอารมณ์และจิตใจที่ค่อนข้างยาก

Lawrence⁽³⁵⁾ ได้ให้ความหมายว่า การวิเคราะห์ตนเองระหว่างสิ่งที่อยากให้เป็นกับความ เป็นจริงที่ปรากฏอยู่ ซึ่งเป็นหลักการประเมินทางด้านอารมณ์ที่สามารถวิเคราะห์ได้จากการสนใจใน ความต่างเหล่านี้ บุคคลไหนที่มีความต่างในการวิเคราะห์นี้ค่อนข้างมาก ผลคือจะรู้สึกเห็นคุณค่าใน ตนเองต่ำ ในทางตรงกันข้ามบุคคลไหนมีความต่างในการวิเคราะห์นี้ค่อนข้างน้อย ผลคือจะรู้สึกเห็น คุณค่าในตนเองสูงเช่นกัน

Rogers และ Diamond⁽³⁶⁾ ได้ให้ความหมายว่า มโนภาพแห่งตน (Self-concept) มีลักษณะ เป็นหน่วยรวมของความคิดที่มีระบบประกอบด้วยการรับรู้คุณลักษณะของสิ่งที่เป็น “ตัวฉัน” และการ รับรู้ความสัมพันธ์ที่ “ตัวฉัน” มีกับผู้อื่นและสิ่งอื่น รวมทั้งค่านิยมต่างๆ เจตคติ ที่บุคคลเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ อธิบายบุคคลผู้นั้นได้ว่าเป็นอย่างไร หรือที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เหล่านี้ เป็นกระบวนการที่ใช้ในการ เปรียบเทียบกับผู้อื่นโดยอาศัยประสบการณ์ของการปะทะสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างว่าตนเองสามารถ ทำอะไรได้บ้าง มโนภาพแห่งตนจึงเป็นเรื่องของความคิดต่างๆ เกี่ยวกับลักษณะของตนเองซึ่งอาจไม่ ตรงกับที่เป็นจริง แต่เป็นเสมือนข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับจุดอ่อน-จุดแข็ง มีความเจริญงอกงาม (Growth) ที่เป็นไปได้ และรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมตามปกติของตน สิ่งเหล่านี้ไม่ มีลักษณะคงที่แน่นอนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ต่างๆ ทำให้เป็นเสมือนข้อผูกมัดที่ บุคคลมีให้กับตนเอง และมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมที่แสดงออก

อรอุมา สงวนญาติ⁽²²⁾ อธิบายไว้ว่า จากการมีมโนภาพต่อตนเองจะประเมินมโนภาพแห่งตน ออกมาเป็นการมองเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าจากการตรวจสอบตนเองด้วย ผลงาน ความสามารถ และคุณลักษณะต่างๆ นำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานและค่านิยมส่วนบุคคล แล้ว ตัดสินออกมาเป็นคุณค่าของตน ความรู้สึกต่อตนเองอาจเป็นไปได้โดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ แต่จะ แสดงให้บุคคลเห็นด้วยลักษณะท่าทาง หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอก การเห็นคุณค่าใน

ตนเองเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์เรื่องความสำเร็จ และการกระทำสิ่งต่างๆ ได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยส่งผลให้ได้รับคำชมเชยจากพ่อแม่หรือคนอื่นๆ ทำให้เป็นการสะสมความพึงพอใจต่อตนเองขึ้นมาทีละน้อย จนกลายเป็นความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะสามารถก้าวไปให้ถึงคุณค่าที่ตนเองได้ตั้งไว้ ถ้าทำได้สำเร็จก็จะยิ่งเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเองได้ในที่สุด

James⁽³⁷⁾ อธิบายกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าในตนเองยิ่งขึ้น โดยเขียนไว้เป็นสูตรดังนี้

$$\text{การเห็นคุณค่าในตนเอง} = \frac{\text{ความสำเร็จ (Success)}}{\text{ความคาดหวัง}}$$

จากสูตร James⁽³⁷⁾ ได้ให้ความหมายการประสบความสำเร็จที่แท้จริงตามเป้าหมายของบุคคล ความคาดหวัง หมายถึง สิ่งที่เราคาดคิดว่าจะเป็นเช่นนั้นหรือเป้าหมายต่างๆ ที่บุคคลตั้งไว้ เพราะฉะนั้นการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล คือ อัตราส่วนระหว่างความสำเร็จที่แท้จริงกับความคาดหวังในความสำเร็จของบุคคลนั้น และจากสูตรของ

$$\text{การเห็นคุณค่าในตนเอง} = \frac{\text{คุณค่าที่บุคคลมีอยู่ (Material goods possessed)}}{\text{คุณค่าที่บุคคลต้องการ (Material goods needed)}}$$

Bruno⁽³⁸⁾ ได้กล่าวไว้ว่า การมองเห็นคุณค่าในตนเองเป็นเรื่องอัตวิสัย (Subjective) เพราะเป็นการประเมินส่วนตัวหรือส่วนบุคคล ซึ่งต่อมา Jackson⁽³⁹⁾ ได้แปลอัตราส่วนนี้ให้อยู่ในรูปศัพท์ทางจิตวิทยาสมัยใหม่ว่า นั่นคือ การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล คือ อัตราส่วนระหว่างคุณค่าที่บุคคลมีอยู่กับคุณค่าที่บุคคลต้องการ

จากความหมายข้างต้น สรุปความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) เป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้แห่งตน (Self-concept) ซึ่งเป็นเรื่องของความคิดต่างๆ เกี่ยวกับตนเอง ที่คิดว่าตนเองมีจุดอ่อน จุดแข็ง อย่างไร ซึ่งพฤติกรรมตามปกติของตน สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพการณ์ ความรู้สึกที่ว่าตนมีคุณค่า ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองจะสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยความเพียรพยายามของตนเอง จนเกิดความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่ตนวางไว้ ซึ่งคนเราจะเห็นคุณค่าในตนเองได้จะต้องเป็นคนที่มีความเข้าใจตนเองในทางที่ดี จะมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง และจะมี

พฤติกรรมในทางบวก เช่น ประเมินตนเองในทางบวก เชื่อมมั่นในตนเอง มองเห็นศักดิ์ศรีและคุณค่าในตนเอง นับถือตนเอง และยอมรับตนเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับคนที่มีความเข้าใจตนเองในทางที่ไม่ดี ก็จะมีความรู้สึกนึกคิดที่ไม่ดีต่อตนเอง และจะมีพฤติกรรมในทางลบ เช่น ประเมินตนเองในทางลบ มองตนเองต่ำ ไร้คุณค่า ไม่ยอมรับตนเอง คิดว่าตนไม่เป็นที่ต้องการของคนอื่น ดังนั้น เราจึงควรรู้จัก เข้าใจ และยอมรับตนเองตามความเป็นจริงจะต้องตั้งเป้าหมายและวางแผนที่จะปรับปรุง แก้ไขส่วนที่บกพร่องซึ่งคิดว่าเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงตนเอง เมื่อเราปรับปรุงได้จะทำให้เราสามารถยอมรับตนเองได้ รวมทั้งได้รับการยอมรับจากผู้อื่นอีกด้วย

2.2 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

Coopersmith⁽³²⁾ ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้น ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมของบิดามารดา การกำหนดกฎเกณฑ์ การจัดการดูแลให้เด็กปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้ปกครองกำหนดไว้ โดยกำหนดและจำกัดขอบเขตพฤติกรรมคงเส้นคงวา การสนับสนุนให้เด็กมีความต้องการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถเป็นเลิศในด้านต่างๆ ครอบครัวที่ตั้งกฎเกณฑ์กำหนดแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน จะใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงน้อยกว่าครอบครัวที่ไม่มีกฎเกณฑ์ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีการเห็นคุณค่าตนเองสูงและหากผู้ปกครองเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีทัศนคติที่ดีต่อเด็ก ให้การยอมรับเด็ก และมีการยืดหยุ่นในข้อกำหนดที่ตั้งไว้ด้วย เป็นที่ยอมรับกันว่าการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวทางอารมณ์สังคมและการเรียนรู้สำหรับเด็ก

จันทรฉาย พัทธ์ศิริกกุล อ้างอิงจาก Qubein⁽⁴⁰⁾ ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีบทบาทเกี่ยวเนื่องในการปรับสภาพทางจิตสังคมและพฤติกรรมการเรียนรู้ การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากพื้นฐานหลักในการรับรู้สมรรถภาพตนเองทางด้านอารมณ์สังคม บุคคลใดที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถฝ่าฟันและผ่านพ้นสิ่งที่เข้ามากระทบจิตใจได้ เช่น เหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวังและท้อแท้ ด้วยการเห็นคุณค่าในตนเองทำให้บุคคลนั้นมีความหวัง ความมั่นใจ กล้าหาญ สิ่งเหล่านี้ทำให้บุคคลผ่านพ้นมันไปได้และประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง

Bruno⁽³⁸⁾ กล่าวว่าไว้ การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีบทบาทเกี่ยวเนื่องในการพัฒนาการด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิต มีการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ในตัวเอง การศึกษาพบว่า ทั้งสองสิ่งนี้มีความสัมพันธ์กัน นอกจากนั้นพบว่าผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูง

มักจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แต่ถึงอย่างไรก็ตามยังไม่สามารถแปลความได้ว่าผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงด้วย

Maslow⁽²⁸⁾ ได้อธิบายว่า การที่ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น เป็นก้าวลำดับสำคัญในการพัฒนาการเป็นตัวของตัวเอง และเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization needs) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุขอย่างแท้จริง และเป็นเป้าหมายในการพัฒนาการของชีวิตในขั้นสูงสุด ซึ่ง Maslow ได้จำแนกการเห็นคุณค่าของตัวเองออกเป็น 2 ประเภท

1. การรับรู้การเห็นคุณค่าในตนเองที่เกิดจากการที่บุคคลเคารพนับถือตัวเอง และวิเคราะห์ประเมินตนเองในเรื่องต่างๆ เช่น ความชำนาญเฉพาะด้าน ความแข็งแรง ความสามารถเฉพาะความสำเร็จ สมรรถนะความสามารถในการทำงาน ความศรัทธา ความมีอิสรภาพ สิ่งเหล่านี้เป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเอง

2. การรับรู้การเห็นคุณค่าในตนเองที่เกิดจากการที่บุคคลอื่นรอบตัว ดังเช่น การได้รับการยอมรับและเคารพ การได้รับรางวัลสรรเสริญเกียรติยศ การได้รับตำแหน่งก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และสังคม การได้รับการสนใจ เป็นต้น

ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเองเกิดจากการที่บุคคลเข้าใจและวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้น ทั้งเรื่องของความสำเร็จ ความพ่ายแพ้ หรือประสบการณ์ที่สั่งสมรอบๆ ตัว ถ้าบุคคลรับรู้คุณค่าในตัวเองในเรื่องที่ดี สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นผู้ที่ประสบผลสำเร็จในชีวิตตามที่ตนปรารถนา และเป็นไปตามที่สังคมต้องการในทิศทางเดียวกันโดยสิ่งที่ถ่ายทอดความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเองจะถ่ายทอดผ่านทางพฤติกรรมอารมณ์ของตัวเองและพฤติกรรมจากคนรอบข้างที่แสดงตอบกลับมา

2.3 พัฒนาการของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนเองเกี่ยวกับการยอมรับนับถือตนเอง เห็นคุณค่า และมีความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งประเมินตนเองทั้งทางบวกและทางลบ เป็นกระบวนการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งกระบวนการของการเรียนรู้นี้ เกิดขึ้นระหว่างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรวมถึงสังคมที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวเราในวัยเด็ก การเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เด็กเล็กมักมี self-esteem สูง การทำให้เด็กรู้สึกดีทำได้ง่าย ในวัยเด็กยังไม่สามารถบอกได้ว่า เด็กคนใดที่ self-esteem จะสูง แต่เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น อายุ

ประมาณ (10-12 ปี) เป็นวัย Teen การยกระดับจาก self-esteem ทำได้ยาก เพราะเด็กเริ่มเปรียบเทียบตนเองกับคนอื่น McCrosky Richmond และ Stewart⁽³⁴⁾ กล่าวว่า ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมีแนวโน้มขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และวัดสมรรถนะของตนเองทางลบแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะพยายามมากเพียงใดมักจะคิดว่าตนเองล้มเหลว เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจึงมักจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความหวาดหวั่นในการสนทนาโต้ตอบ มักตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้อื่น และมีการควบคุมตนเองไม่ค่อยได้ ดังนั้นผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจึงมีแนวโน้มที่จะยอมและคล้อยตาม

พื้นฐานของการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีพัฒนาการมาจากความรัก และการยอมรับในตัวเด็กของพ่อ แม่ สิ่งนี้เป็นรากฐานหลักในการสร้างเสริมความรู้สึกที่มั่นคงของการรักตนเองและคาดหวังให้ผู้อื่นรักตน ต่อมาความรู้สึกที่ดีต่อตนเองของเด็ก จะขยายความรักความเอาใจใส่ของพ่อ แม่ ไปสู่บุคคลอื่นในครอบครัวและขยายกว้างออกไปสู่เพื่อน การเห็นคุณค่าในตนเองในช่วงนี้ขึ้นอยู่กับที่ได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยขั้นแรกเด็กจะปฏิบัติตนให้พ่อ แม่ พอใจ และต่อมาเป้าหมายจะค่อยๆ ขยายมาอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานกลุ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เด็กจะมีความต้องการเห็นคุณค่าในตนเองได้ โดยการที่เด็กเรียนรู้ตนเอง ซึ่งวัดได้จากสิ่งที่เพื่อนติดต่อกับตัวเรา เด็กจะเริ่มพัฒนาสติปัญญา ทักษะทางสังคม และความมั่นใจในตนเองให้สูงขึ้น ถ้าจุดดีเหล่านี้หากได้รับการเสริมแรงจากกลุ่มเพื่อนและบุคคลอื่นๆ การรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กจะพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆ นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา การดูแลเอาใจใส่ และการให้การยอมรับเด็กตั้งแต่เยาว์วัยมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กนั้น มีผลมาจากความรักที่ได้รับจากลักษณะท่าทีของผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูมากกว่าสถานภาพทางสังคม และปริมาณวัตถุสิ่งของที่เขาได้รับจากพ่อแม่ และผู้ปกครองจะเป็นผู้ที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กได้ดีที่สุด เพราะช่วงวัยเด็กนั้นเด็กจะได้รับการเลี้ยงดูหรือสร้างสมความภาคภูมิใจในตนเองมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพ่อแม่ และผู้ปกครองที่เลี้ยงดูนั่นเอง ซึ่ง self-esteem สะสมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเด็กเติบโตทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์รอบข้าง และสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของเขา ความรู้สึกภาคภูมิใจมีเข้ามาเป็นช่วงภูมิใจมาก ภูมิใจน้อย เปลี่ยนแปลงไปมา พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะสังเกตลักษณะของเด็กว่า ช่วงไหนเขาเป็นอย่างไร เขามีความภูมิใจในตนเองและมีความรู้สึกต่อตนเองอยู่ในระดับไหน ทั้งนี้การสร้างเด็กๆ ให้เติบโตขึ้นมาในสภาวะแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เขาได้เสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเองได้

ตลอดเวลา เช่น การที่เด็กสามารถแสดงออกได้ดีในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แม้แต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่น การแบ่งสิ่งของหรือขนมให้เพื่อนที่นั่งข้างๆ การเก็บขยะตามทางเดินไปทิ้งให้ถูกที่ หรือแม้แต่การช่วยเพื่อนทำเวรประจำวันนั้น จะต้องถูกสร้างสมตั้งแต่วัยเด็กและที่สำคัญ คือ การพูดหรือแสดงความเข้าใจในสิ่งที่เด็กๆ ทำ พูดเพื่อให้เขารู้สึกถึงความภูมิใจในสิ่งที่เขาทำและแสดงความเข้าใจ กล่าวชมเชยว่าสิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ควรทำต่อไป พร้อมทั้งพูดให้เด็กรู้และเห็นคุณค่าในสิ่งที่เขาทำ เพื่อเพิ่มความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเองที่จะค่อยๆ ก่อตัวขึ้นทีละเล็กทีละน้อย เมื่อเด็กมีความภาคภูมิใจในตนเอง รู้และเห็นคุณค่าของตนเองก็จะค่อยๆ เติบโตขึ้นเป็นเด็กที่มีความมั่นใจ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ ตัวอย่างกิจกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้กับลูก

จุดเริ่มต้นของการเห็นคุณค่าในตนเองจะเริ่มมีในวัยก่อนเข้าเรียน โดยเด็กมองเห็นความแตกต่างของตนจากการรับรู้ในเรื่องของสติปัญญา ความพร้อมทางการเรียน การได้รับการยกย่องยอมรับจากพ่อแม่ และเพื่อนๆ และลักษณะทางกายภาพ ซึ่งพัฒนาการทางความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กแต่ละคนจะพัฒนาไปช้าๆ ทีละด้าน ในลักษณะของการจัดระบบ เช่น สวยหรือไม่สวย ต่อมาจะเป็นการนำมาบูรณาการผสมผสานและนำไปสู่การสร้างภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง จนสามารถประเมินค่าของตนได้ นอกจากนี้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัย วุฒิภาวะและสิ่งแวดล้อมยังเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต คือถ้าเหตุการณ์ในชีวิตของบุคคลใดดำเนินไปในด้านดี ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนกระทำ ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองก็จะเพิ่มขึ้นในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดประสบเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกว่าตนเองหมดความสามารถไร้ประโยชน์ สูญเสียอำนาจ ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองจะลดลง นอกจากนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมมีผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลเช่นเดียวกันและคนที่มี self-esteem จะต้องมีความสมดุลของความต้องการความสำเร็จ หรืออำนาจและความรู้จักคุณค่า ความมีเกียรติและความซื่อสัตย์ ซึ่งอาจจะหมายถึง จิตใต้สำนึกและพฤติกรรมนั่นเอง จิตใต้สำนึกของคนที่มี self-esteem จะต้องรู้จักบาป บุญคุณโทษ รู้สิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี ความซื่อสัตย์ ความมีเกียรติ ส่วนพฤติกรรมของ self-esteem มีความสามารถที่จะคิดแก้ปัญหา เชื่อมมั่นในความคิด และความสามารถของตัวเองสามารถเลือกวิธีการตัดสินใจที่ถูกต้อง หากสูญเสียความสมดุลจะทำให้เกิดปัญหา เช่น หากจิตใต้สำนึกไม่แข็งแรง หรือสมบูรณ์พอจะทำให้คนเกิดพฤติกรรมเชื่อมมั่นในตนเองมากเกินไป หยิ่งยโส ดูถูกคนอื่น หากมีแค่จิตใต้สำนึกที่ดี แต่ขาดความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตก็อาจทำให้ไม่

สามารถเดินไปถึงเป้าหมายได้ ดังนั้นบุคคลที่ชอบพูดถึงแต่ตัวเอง อวดดี ดูถูกคนอื่น คนพาล ชอบเอาเปรียบคนอื่น คนที่กล่าวโทษคนอื่นไม่ถือว่า มี self-esteem ซึ่งประกอบด้วย ความตระหนักถึงคุณค่าตนเอง (self-respect) และความเชื่อมั่นในความสามารถตนเอง (self-efficacy) จนกลายเป็น ภาพแห่งตน (self-image)

2.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

Pope และ คณะ⁽⁴¹⁾ ได้อธิบายว่า การพิจารณาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กให้สมบูรณ์นั้น จะประกอบด้วย

1. ด้านสังคม (Social Area) สังคมและกลุ่มเพื่อนนับว่ามีความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเองจาก การเปรียบเทียบตนเองกับกลุ่มเพื่อนในด้านทักษะ ความสามารถ การยอมรับและเป็นที่ยอมรับชมชอบจากกลุ่มเพื่อนก็จะยิ่งเห็นคุณค่าในตนเองสูง

2. ด้านการเรียน (Academic Area) โรงเรียนเป็นสถานที่ส่งเสริมพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองให้แก่เด็กสืบต่อจากที่บ้าน กิจกรรมที่โรงเรียนจัดควรเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กและเพื่อพัฒนาความคิดตระหนักว่าตนเองมีคุณค่าหรือความสำคัญส่งผลให้เด็กมีทัศนคติที่ดี

Lorr และ Wunderlich⁽⁴²⁾ กล่าวว่า องค์ประกอบของบุคคลที่รับรู้คุณค่าในตนเอง ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ความมั่นใจ หรือความกล้าหาญที่จะทำสิ่งใดถึงหนึ่งให้สำเร็จตามที่ตนได้ตั้งใจ กล้าตัดสินใจด้วยตนเองเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนสามารถทำให้ตนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้ซึ่งความเชื่อมั่นในตนเองดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเด็ก

2. องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัวความสัมพันธ์กับครอบครัวและพ่อแม่ ความสัมพันธ์ที่ได้รับจากครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญในชีวิตของเด็ก การได้รับความอบอุ่น การเลี้ยงดุสนับสนุนและคอยให้กำลังใจ การได้รับเสรีภาพในการกระทำ ความคาดหวังต่างๆ และรวมไปถึงการดูแลระเบียบกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ใช้ปกครองลูกและการจัดการดูแลให้เด็กได้มีอิสระในการปฏิบัติตามที่พ่อแม่กำหนดไว้โดยมีการกำหนดและจำกัดขอบเขต การกระทำไว้อย่างชัดเจน การที่พ่อแม่ยอมรับเด็กอย่างมีเงื่อนไข สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดเด็กสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง สังคมและกลุ่มเพื่อน สังคมและกลุ่มเพื่อนนับว่ามีความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเองจาก การเปรียบเทียบ

ตนเองกับกลุ่มเพื่อนในด้านทักษะ ความสามารถ การยอมรับและเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อนจะทำให้เห็นคุณค่าในตนเองสูงในทางตรงข้ามหากบุคคลไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มจะทำให้เห็นคุณค่าในตนเองต่ำเช่นกัน

Coopersmith⁽³²⁾ ได้อธิบายองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองประกอบด้วย 2 รูปแบบซึ่งประกอบด้วย รูปแบบที่อยู่ภายในตัวเอง และรูปแบบที่อยู่ภายนอกตัวเอง

1. รูปแบบที่อยู่ภายในตัวเอง คือ คุณลักษณะที่จำเพาะของแต่ละคนที่ส่งผลต่อความแตกต่างของการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกัน ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1.1 รูปแบบทางกายภาพ รูปแบบลักษณะทางกายภาพในบางรูปแบบส่งผลให้การเห็นคุณค่าในแต่ละคนนั้นมีความต่าง เช่น การมีรูปร่างหน้าตาที่งดงาม สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเพศชาย

1.2 รูปแบบทักษะความสามารถประสิทธิภาพการทำงาน ในส่วนของทักษะความสามารถรวมถึงประสิทธิภาพการทำงานนั้นมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการทำงาน โดยเฉพาะสังคมการศึกษามีผลอย่างมาก ถ้าหากประสบผลสำเร็จในช่วงการศึกษาจะส่งผลต่อการเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมาก ในทางตรงกันข้ามหากล้มเหลวในช่วงการศึกษาจะส่งผลต่อการลดการเห็นคุณค่าในตนเอง

1.3 สภาวะทางด้านอารมณ์ หรือสภาพทางด้านอารมณ์มีผลต่อการถ่ายทอดให้บุคคลอื่นขณะมีการปฏิสัมพันธ์นั้นรับรู้ถึงความภาคภูมิใจ ความสุขใจ ความกังวล สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการวิเคราะห์ตนเอง ซึ่งบุคคลใดที่วิเคราะห์ตนเองไปทางไม่ดีก็จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองหรือพอใจในตนเองต่ำและรับรู้ที่ตนเองนั้นไร้ประสิทธิภาพ ไม่มีวันจะประสบผลสำเร็จในอนาคตได้

1.4 ความชื่นชอบโดยส่วนตัว ในการที่จะวิเคราะห์ตนเองกับบางสิ่งที่คุณชื่นชอบหรือให้ความสำคัญ อาทิเช่น บุคคลใดที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา หากบุคคลนั้นประสบผลสำเร็จทางการศึกษาตามที่ได้ตั้งไว้ บุคคลนั้นก็จะวิเคราะห์การเห็นคุณค่าในตนเองสูงในทางตรงกันข้ามบุคคลคนนั้นถ้าล้มเหลวทางการศึกษา บุคคลนั้นก็จะวิเคราะห์การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ในการให้ความสำคัญกับบางสิ่งในสังคมนั้นในระดับบุคคลจะต้องมีความสอดคล้องกับการให้คุณค่าในสังคม อาทิ บุคคลคนใดเกิดเห็นคุณค่าในตนเอง แต่ถ้าไม่

สอดคล้องกับลักษณะค่านิยมของสังคมที่มีการให้คุณค่าเหมือนกัน การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลนั้นก็ลดลง

1.5 ความมุ่งมั่นทะเยอทะยาน การวิเคราะห์ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นของบุคคลนั้นจะใช้หลักการของการเปรียบเทียบระหว่างศักยภาพตนเองกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ผลคือบุคคลนั้นก็จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ในทางกลับกันถ้าความสามารถหรือศักยภาพของการทำงานของตนล้มเหลวไม่ตรงกับมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่ตนกำหนดไว้ ผลคือบุคคลจะเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

2. รูปแบบที่อยู่ภายนอกตัวเอง คือ สิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อบุคคลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างซึ่งประกอบด้วย

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว สิ่งที่มีผลต่อการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก คือ ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับเด็ก โดยจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้

2.1.1 ในส่วนของการเคารพและยอมรับเด็กทั้งหมดทั้งในส่วนของความรู้สึกนึกคิด และธรรมชาติของความเป็นตัวเขา

2.1.2 ในส่วนของการกำหนดข้อจำกัดของการปฏิบัติของเด็กอย่างชัดเจน และคอยควบคุมให้เด็กปฏิบัติตามนั้น

2.1.3 ในส่วนของการเคารพในตัวเด็กและให้อิสระภาพแก่เด็กในการปฏิบัติภายใต้ขอบเขตที่ควบคุมโดยเน้นการเสริมแรงทางบวกมากกว่าการลงโทษ

2.2 สถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษามีส่วนในการจัดการสภาพแวดล้อมในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กต่อจากสถาบันครอบครัว ซึ่งการที่ครูให้อิสระภาพแก่เด็กให้ทำกิจกรรมโดยไม่ขัดต่อกฎระเบียบที่กำหนดไว้ การที่ให้เด็กได้ช่วยกันฝึกกระตมความคิดในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เด็กรับรู้ได้ว่าตนได้รับการยอมรับจากครูและกลุ่มเพื่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวส่งเสริมให้เด็กเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง

2.3 บทบาทในสังคม เป็นสิ่งที่แสดงถึงจุดยืนของการดำเนินชีวิตในสังคม โดยจะวิเคราะห์จากรูปแบบการดำเนินชีวิต รายได้ ที่พักอาศัย ซึ่งบุคคลใดที่มีบทบาทในสังคมระดับที่สูง ก็จะมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าบุคคลอื่นที่มีบทบาทในสังคมระดับที่ปานกลางและต่ำ

2.4 เพื่อน หรือกลุ่มเพื่อน เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญที่มีผลต่อการเพิ่มหรือลดการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยบุคคลจะเรียนรู้ธรรมชาติของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และเปรียบเทียบ

ตัวเองกับเพื่อนหรือคนในสังคมเพื่อที่จะให้รับรู้ถึงระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยมักเปรียบเทียบในเรื่องของ ศักยภาพ ทักษะความสามารถหากสิ่งเหล่านี้ได้รับการยอมรับในกลุ่มเพื่อนที่ตนชื่นชอบส่วนตัว สิ่งนี้ก็จะส่งผลให้ตนเองรับรู้ว่ามีคุณค่า มีประโยชน์ มีความหมาย และส่งผลในการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงขึ้น

สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเด็กนั้นมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองที่มากมายหลายระดับ ซึ่งประกอบไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว สถาบันการศึกษา บทบาทในสังคม และเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อน

Gate⁽⁴³⁾ ได้อธิบายการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การรับรู้ถึงสภาพของตนเอง (The body self) คือ ลักษณะการคิด การรับรู้รู้สึกต่อรูปร่าง และการทำงานของร่างกาย รวมถึงสมรรถภาพการทำงานพื้นฐานของร่างกาย
2. การมีสัมพันธภาพระหว่างและผู้อื่น (The interpersonal self) คือ สิ่งหนึ่งของการเห็นคุณค่าของตนเองที่บุคคลได้จากการรับรู้รูปแบบสัมพันธภาพระหว่างตนเอง และบุคคลอื่นที่เป็นคนใกล้ชิด หรือบุคคลที่ไม่คุ้นเคย
3. การบรรลุผลสัมฤทธิ์ของตน (The achieving self) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับสมรรถภาพการทำงานของตนที่จะเป็นตัวนำไปสู่การบรรลุผลตามที่หวังในเรื่องของการงาน ครอบครัว เป็นต้น
4. การเป็นตัวตนของตัวเอง (The identification self) เป็นการรับรู้ทางนามธรรม และการปฏิบัติตัวที่แสดงต่อการใช้ความสำคัญทางศีลธรรม และจิตวิญญาณ

Barry และ Morgan⁽⁴⁴⁾ ได้จำแนกความต้องการการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การที่มีความต้องการเป็นบุคคลที่มีศักยภาพเป็นที่ยอมรับในสังคม ถ้าหากสิ่งที่ต้องการนั้นไม่ได้รับการสนอง ผู้นั้นจะรู้สึกขาดความมั่นใจ และขาดแรงที่จะเป็นตัวนำความสามารถในการปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ตั้งไว้

Maslow⁽²⁸⁾ ได้จำแนกการเห็นคุณค่าในตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1. ความต้องการการเห็นคุณค่าในตนเองนี้มีความเกี่ยวเนื่องในทางจิตใจ อารมณ์ และการรับรู้ การเห็นคุณค่าในตนเอง การเคารพตนเอง และการวิเคราะห์ระดับคุณค่าของตัวเอง อาทิ การบรรลุผลสัมฤทธิ์ การมีความสามารถชำนาญ การได้รับการยกย่อง การมีสมบัติ มีความมั่นใจ สามารถพึ่งพิงตนเองได้ และมีอิสระในด้านต่างๆ จากที่กล่าวมาจะประกอบด้วยปัจจัย อาทิ ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ความโดดเด่น (Strength) ความสามารถที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ต่างๆ

(Adequacy)ความเชื่อมั่นในตนเอง (Confidence)การพึ่งพาตนเองและการมีอิสรภาพ (Independence and Freedom)การบรรลุผลที่ตั้งไว้และความมีศักยภาพ (Mastery and competence)

2.ความต้องการการเคารพตัวเองหรือต้องการให้ผู้อื่นเป็นความต้องการที่สอดคล้องในเรื่อง การตัดสินใจให้ผู้อื่นวิเคราะห์ประเมินระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น การดำรงชีวิตในสังคมมีความต้องการให้สังคมเกิดการเคารพตนเองได้รับความสนใจ ใส่ใจ และชื่นชม

2.5 กระบวนการรับรู้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

Taft⁽⁴⁵⁾ ได้กล่าวว่า การรับรู้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลมีกระบวนการอยู่ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรับรู้คุณค่าของตนเองจากภายใน (Inner self-esteem) คือ ความสามารถในการตอบสนองสภาพแวดล้อมและสิ่งที่ตนเองได้รับเป็นความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมและผลกระทบของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อม นั่นคือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ขึ้นอยู่กับการกระทำ การควบคุมและความมีอำนาจ

2. การรับรู้คุณค่าของตนเองจากภายนอก (Outer self-esteem) คือ การประเมินตนเองบุคคลสามารถรู้จักตนเองโดยอาศัยการยอมรับจากผู้อื่น การได้รับคำชื่นชม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.6 ระดับการมองเห็นคุณค่าในตนเอง

การมองเห็นคุณค่าในตนเองนั้น จากการศึกษาจากพฤติกรรมของผู้มองเห็นคุณค่าในตนเองพบว่าแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ คุณลักษณะของผู้ที่มองเห็นคุณค่าในตนเองสูง และคุณลักษณะของผู้ที่มองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป ดังนี้

2.6.1 คุณลักษณะของผู้ที่มองเห็นคุณค่าในตนเองสูง

Coopersmith⁽³²⁾ กล่าวว่า บุคคลที่มองเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะตั้งเป้าหมายถึงสิ่งที่จะได้รับจากการกระทำของตนเองไว้สูงมากกว่าบุคคลที่มีการมองเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางและต่ำ

อุมาพร ตรังคสมบัติ⁽⁴⁶⁾ได้อธิบายไว้ว่า บุคคลที่มองเห็นคุณค่าในตนเองสูงต้องมีลักษณะเป็นคนที่มองว่าตนเองมีคุณค่า มีความหมายและมีสิ่งที่ดีอยู่ภายในตนเอง เมื่อมองแบบนี้แล้วจะเกิดความสงบในจิตใจ พึงพอใจและรักตนเองรู้ว่าตนเองสามารถทำสิ่งที่ดีมีประโยชน์ได้ ไม่รู้สึกอิจฉาริษยา ไม่รู้สึกว่าตนเองต่ำต้อยด้อยค่า นอกจากนี้ยังมองว่าตนเองเป็นคนเก่ง ดังนั้น จึงเกิดมีความเชื่อมั่น กล้าคิด กล้าทำ กล้าเผชิญกับปัญหา ถือว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ทำลาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เมื่อล้มแล้วก็ยังสามารถลุกขึ้นมาสู้ต่อได้

สมิต อาชวณิชกุล⁽⁴⁷⁾ ได้แบ่งการมองเห็นคุณค่าของบุคคลในลักษณะดังนี้

1. ความเป็นผู้มีจิตใจเบิกบาน (Calmness) มองโลกในแง่ดี รู้จักหาความสุขจากสิ่งที่มีอยู่ โดยไม่อิจฉาผู้อื่น ไม่โลภ ไขว่คว้าหาสิ่งที่อยู่สูงเกินเอื้อม
2. มีจุดมุ่งหมาย (Aim) ใช้ชีวิตที่เลือกเองเพื่อความหวังอันสูงสุด
3. ความเป็นผู้ที่ไม่รู้จักหมดหวัง (Hopefulness) ถ้าเราหมดหวังง่ายๆ เพียงเพราะความผิดพลาดแค่ครั้งเดียวหรือ สองครั้ง จะเป็นการบั่นทอนกำลังใจของตนเอง ทำให้เราเป็นคนทีอ่อนแอและยอมแพ้อะไรได้ง่ายๆ
4. ไม่กลัวต่อความยากลำบาก (Energy) เป็นพลังในจิตใจของเราที่สามารถปลุกฝังได้เอง
5. มีจิตใจที่เข้มแข็ง (Strong Mindedness) เป็นคนที่มีจิตใจแข็งแกร่งสามารถเผชิญเหตุการณ์ที่ร้ายแรงในชีวิตได้ ใช้สติปัญญาในการขบไล่ความกลัวและความทุกข์ให้ผ่านไป
6. เป็นคนขยัน (Activeness)
7. เป็นคนที่มีสมาธิ (Concentration) ฝึกจิตใจให้นิ่ง เมื่อจิตเรานิ่งพอแล้วจะมีกำลังมหาศาลและนำมาใช้ประโยชน์ได้เกินกว่าที่เราจะคาดคิด
8. มีความกล้าหาญ (Courage) เป็นความกล้าหาญที่ถูกต้อง เมื่อกำลังตัดสินใจแล้วย่อมต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองทำลงไป
9. เป็นคนที่มีความละเอียดรอบคอบ (Thoroughness) ไม่ตั้งอยู่ในความประมาท ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนโดยความรอบรู้และไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนก่อน ทำให้เราเกิดมีสติสัมปชัญญะ สุขุมรอบคอบ
10. มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self confidence) ความเชื่อมั่นเป็นจิตที่มีพลังและอำนาจ คนที่เชื่อมั่นในตนเอง จะรู้จักนำพลังที่ซ่อนเร้นนั้นออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยอาศัยการฝึกฝนดังนี้
 - 10.1 รู้ว่าตนเป็นที่พึ่งแห่งตน และพยายามช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด

10.2 นับถือตนเอง (Self-Respect) เชื้อมั่นในความสามารถของตนเอง และไม่ดูถูกในความสามารถของตนเอง

10.3 ฝึกให้มีความคิดเป็นของตนเอง ไม่คล้อยตามผู้อื่นโดยง่าย ให้คิดเสมอว่าตนเองสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ ฝึกคิดในทางบวก (Positive Thinking)

Satir, Banmer, Gerber และ Gomori⁽⁴⁸⁾ อธิบายว่า ลักษณะของบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงประกอบด้วย

1. มีแนวความคิดในการดำเนินชีวิตแบบที่ว่า “เราสามารถรักตนเองและคนอื่นได้”
2. มีการดำรงชีวิตที่เหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกันระหว่างคำพูดคำจา น้ำเสียง ท่าทาง และความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจ

3. ยอมรับว่าตนเองกับบุคคลอื่นย่อมมีความแตกต่างกันออกไป

4. มีเหตุมีผล มีความยืดหยุ่นทางความคิด

5. มีศักยภาพและความสามารถในตนเอง

6. มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

7. มีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งผู้อื่นสามารถให้ความไว้วางใจได้

8. มีสุขภาพจิตที่ดี มีอารมณ์ขัน และสุขภาพร่างกายแข็งแรง

9. รับรู้และเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้

10. สามารถแสดงอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้

11. ทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม รู้ผิดรู้ถูก

12. สามารถหลีกเลี่ยงที่จะพบกับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้

13. มีชีวิตที่อยู่กับปัจจุบัน และสามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งใหม่ในอนาคตได้

สรุปได้ว่า การมองเห็นคุณค่าในตนเองระดับสูง ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ คือ การที่บุคคลนั้นมีความคิดในเชิงบวก และมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตของตนเอง สามารถเผชิญและแก้ไขกับปัญหาต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาได้ด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นและเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งผลให้เกิดความเคารพในตนเอง และสามารถประสบความสำเร็จได้ตามที่มุ่งหมายเอาไว้

2.6.2 คุณลักษณะของผู้ที่มองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

ป. มหาจันทร์⁽⁴⁹⁾ ได้อธิบายลักษณะของการขาดการนับถือตนเองหรือคุณค่าในตนเอง ดังนี้

1. หลีกเลี้ยงสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความวิตกกังวล
2. ดูถูกความสามารถของตนเอง ประเมินตนเองต่ำ
3. มีความรู้สึกที่ผู้อื่นมองไม่เห็นความสำคัญของตนเอง
4. เมื่อตนเองทำผิด มักไม่รับผิดชอบและโยนความผิดให้ผู้อื่น
5. ถูกชักจูงได้ง่าย
6. ชอบปกป้องตนเองและไม่พอใจกับอะไรง่าย ๆ
7. รู้สึกว่าตนเองไม่มีอำนาจ
8. ไม่แสดงออกทั้งทางด้านอารมณ์และความรู้สึก

Franken⁽⁵⁰⁾ ได้อธิบายไว้ว่า บุคคลที่มีความรู้สึกมองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะมีลักษณะที่มองสิ่งต่างๆ ในแง่ร้ายและมีความรู้สึกสิ้นหวัง มักใช้กลไกต่างๆ เพื่อมาใช้ในการป้องกันตนเอง

ธีระ ชัยยุทธธรรม⁽⁵¹⁾ ได้อธิบายไว้ว่า บุคคลที่มีความรู้สึกมองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มีลักษณะดังนี้

1. มีปัญหาทางด้านจิตใจมากกว่าบุคคลที่มองเห็นคุณค่าในตนเองสูง เช่น นอนไม่หลับ รู้สึกไม่มีความสุข เกิดความผิดปกติทางร่างกาย
2. หมกมุ่นกับความคิดของตนเอง ต้องการการยอมรับจากสังคม ไม่ชอบที่จะถูกปฏิเสธจากสังคม
3. มีผลการเรียนตกต่ำ เพราะตั้งเป้าหมายกับตนเองไว้ต่ำ
4. มีภาพพจน์ที่ติดลบ มักจะไม่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นเท่ากับบุคคลที่มองตนเองในแง่ดี
5. มักซ้ำเติมความคิดของผู้อื่น เพื่อจะทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกสบายใจ แต่การกระทำนี้กลับเป็นการซ้ำเติมตนเองมากกว่าและทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกเกลียดชังตนเองมากขึ้นอีกด้วย

เกียรติวรรณ อมาตยกุล⁽²⁴⁾ ได้อธิบายไว้ว่า บุคคลที่มองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นคนที่ชอบโยนความผิดให้ผู้อื่น โทษผู้อื่นไม่ยอมรับในความผิดของตนเอง ชอบโทษ ชอบว่าผู้อื่น และไม่ยอมรับว่าตนเองมีส่วนรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นด้วย

2. ชอบหาความผิดพลาดของผู้อื่น คอยจับผิด มีความสุขเมื่อสามารถหาข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ มักมองเห็นคุณค่าในตนเองน้อย เพื่อชดเชยความรู้สึกต่ำต้อยนี้ บุคคลเหล่านี้จะพยายามแสดงให้เห็นว่าตนเองเป็นฝ่ายถูกเสมอ และผู้อื่นเป็นฝ่ายผิดเสมอ

3. เป็นคนที่มีความต้องการการยอมรับจากผู้อื่นสูง จริงอยู่ที่ทุกคนต่างต้องการการยอมรับจากผู้อื่นเช่นกัน แต่คนที่เห็นคุณค่าในตนเองน้อยจะต้องการการเอาใจใส่และยอมรับจากผู้อื่นมากกว่าปกติ เปรียบเสมือนสิ่งเสพติดอย่างแรงสำหรับคนที่มองตนเองในด้านลบ ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีค่ามากขึ้น คนที่ไม่มีเพื่อน รู้สึกไม่ค่อยดีกับตนเองมักจะเป็นคนที่ขาดเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนที่สนิท เมื่อเรารู้สึกไม่ชอบตนเอง เรามักจะเลือกที่ใช้ชีวิตลำพังอย่างซ่อนเร้นจากภายนอกเพราะเชื่อว่าเมื่อคนอื่นรู้จักเรามาแล้วเขาคงไม่ชอบตัวเราเช่นกัน

4. คนที่ชอบเอาชนะ คนที่มีความต้องการที่จะเอาชนะและต้องการที่จะเป็นฝ่ายถูกเสมอมักจะเป็นคนที่มีปัญหาทางใจอยู่ลึกๆ มักที่จะต้องการให้ผู้อื่นยอมรับและคิดอยู่เสมอว่าเราต้องเป็นผู้ที่ชนะหรือฝ่ายที่ถูกต้องเสมอ มิฉะนั้นคนอื่นจะไม่ยอมรับตัวเรา บุคคลเหล่านี้มักจะยอมใช้ทุกวิถีทางและเลือกที่จะใช้วิธีการที่รุนแรงเพื่อให้ตัวเองเป็นผู้ชนะ เป็นฝ่ายถูก ซึ่งความต้องการที่อยู่ในใจลึกๆ คือ การเป็นผู้ที่ชนะ เพื่อให้ตนเองรู้สึกว่ามีความสำคัญ คนเหล่านี้ต้องการเอาชนะแม้กระทั่งกับเด็กเล็กๆ

5. คนที่ติดสิ่งเสพติด คนที่มองเห็นคุณค่าในตนเองจะสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขโดยไม่ต้องพึ่งพาสารเสพติด ส่วนคนที่มองไม่เห็นคุณค่าของตนเองมักจะต้องพึ่งพาสารเสพติดต่างๆ เพื่อให้ชดเชยกับความรู้สึกภายในใจลึกๆ ที่ขาดหายไป ซึ่งถึงแม้ว่าคนที่มองเห็นคุณค่าของตนเองจะติดสิ่งเสพติดต่างๆ ก็ตามคนเหล่านี้ก็จะสามารถเลิกได้โดยง่าย

6. คนซีมีเศร้าสิ้นหวังในชีวิต มักจะเป็นคนที่มองภาพพจน์ตนเองในด้านลบ หมดกำลังใจและรู้สึกท้อแท้กับชีวิตง่าย ขาดความกระตือรือร้น เกิดความรู้สึกท้อถอยเมื่อต้องพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคในชีวิต

7. คนที่เห็นแก่ตัวและมีความต้องการทางวัตถุสูง คือคนที่มองภาพพจน์ตนเองในด้านลบมักไม่ค่อยมีเวลาที่จะสนใจคนอื่น เพราะตัวเองมีความรู้สึกขาดบางอย่างอยู่ในใจตลอดเวลา จึงต้องทำทุกวิถีทางที่จะเติมความรู้สึกขาดนี้ให้เต็มเพื่อทดแทนความรู้สึกที่ขาดหายไป เช่น การใช้วัตถุที่มีค่าขึ้น

8. คนที่ไม่ชอบตัดสินใจและชอบผัดวันประกันพรุ่ง คนที่ไม่ค่อยเห็นคุณค่าของตนเองมักเป็นคนทีกลัวการตัดสินใจ เพราะเกรงว่าจะตัดสินใจได้ไม่ดี ไม่มีคนยอมรับ ซึ่งเป็นต้นเหตุทำให้ชอบผัดวันประกันพรุ่ง บุคคลเหล่านี้บางทีจะแสดงออกมาในลักษณะที่ต้องทำอะไรให้สมบูรณ์แบบ

(Perfectionist) จึงมักจะไมทำอะไรหรือทำก็จะต้องใช้เวลาานกว่าจะสำเร็จ เพราะในใจลึกๆ แล้วกลัวว่าสิ่งที่ทำไปจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น

9. คนที่ขี้คุย ขี้โอ่ หรือชอบวางตัวให้เด่นกว่าเพื่อนฝูง มักเป็นคนที่ไม่ค่อยเห็นคุณค่าของตนเอง จึงพยายามใช้พฤติกรรมภายนอกเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น โดยการคุยโอ่กับผู้อื่น เพื่อลดความรู้สึกด้านลบภายในจิตใจลึกๆ ของตนเอง

10. คนที่ชอบทำตัวให้น่าสงสาร มักเป็นคนที่ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ขาดความเป็นตัวของตัวเอง โดยต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นอยู่เสมอ คนเหล่านี้สามารถที่จะทำตัวเองให้ป่วยไข้ ไม่สบาย ดูอ่อนแอ และน่าสงสาร เพียงเพื่อเรียกร้องความสนใจจากคนรอบข้างเท่านั้น

11. คนที่พยายามฆ่าตัวตาย หลายคนอาจคิดว่าเป็นคนที่พยายามฆ่าตัวตายคือคนที่อยากหนีโลกหนีปัญหาของตนเอง แต่ความเป็นจริงแล้วคนเหล่านี้กำลังพยายามหนีตัวเองโดยเห็นว่าตนเองไร้ค่า เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็โทษแต่ตัวเอง รู้สึกเจ็บปวดกับปัญหาต่างๆ ทั้งที่ปัญหาไม่ได้เกิดขึ้นจากตนเองคนเดียว แต่เกิดจากผลพวงของคนรอบข้างเราด้วย เช่น ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และคนในสังคม แต่คนที่มองเห็นคุณค่าตนเองน้อย มักโทษแต่ตัวเองก่อนและพยายามหนีความรู้สึกเหล่านี้ด้วยการฆ่าตัวตาย

การมองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ คือ การที่บุคคลรู้สึกกว่าตนเองด้อยค่า เกิดเป็นกังวลจนไม่มีความสุขในชีวิต หมกมุ่นอยู่กับความคิดของตนเอง ชอบโยนความผิดให้ผู้อื่น ต้องการความรักและการเอาใจใส่จากผู้อื่น พึ่งพาอาศัยแต่ผู้อื่น ไม่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต มองตนเองในแง่ลบ จนถึงขั้นฆ่าตัวตาย

ฉะนั้นสามารถสรุปได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองว่ามีความหมายและมีคุณค่าเพียงใด โดยสามารถนำมาคิดประมวลเป็นภาพแห่งตัวตน ซึ่งหากบุคคลมีความรู้สึกดีกับตนเองมากเท่าไรก็จะทำให้เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงเท่านั้น เกิดความเชื่อมั่นในตนเองสูง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความหมาย มีผู้อื่นยอมรับในความสามารถของตน และประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ และในทางตรงกันข้ามหากบุคคลมีความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่ไม่ดี ก็จะทำให้เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ทำให้ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าจะเผชิญกับปัญหา และไม่มีความสุขในชีวิต

Satir, Barmen, Gerber และ Gomori⁽⁴⁸⁾ ได้อธิบายว่า ลักษณะของบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำประกอบด้วย

1. มีแนวความคิดดำเนินชีวิตแบบ “ฉันต้องการเป็นที่รัก”
2. มีการดำรงชีวิตแบบที่คำพูด ทำทาง การแสดงออก และความรู้สึกไม่สอดคล้องกัน
3. มีพฤติกรรมที่คอยตามใจผู้อื่น เสแสร้งโดยไม่แสดงความรู้สึกที่แท้จริงออกมา
4. ไม่มีอารมณ์ขัน ไม่มีความยืดหยุ่นต่อการดำเนินชีวิต
5. ชอบวิจารณ์ผู้อื่น ตัดสินผู้อื่นจากภายนอก
6. ยอมให้บุคคลอื่น หรือบุคคลในครอบครัวควบคุมดูแล
7. มีกลไกในการปกป้องตนเองจากภายนอก เกือบกด
8. ชอบอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมๆ
9. หมกมุ่นอยู่กับเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว
10. เป็นบุคคลที่ไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถทนต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ได้

มีทางเลือกในการดำเนินชีวิต

11. ขาดความมั่นใจในตนเอง ชอบพึ่งพาอาศัยผู้อื่น
12. เป็นบุคคลที่ไม่มีเหตุผล

ดังนั้นกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลที่มองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำนั้นจะเป็นคนที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงตามไปด้วยรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่ามากกว่าผู้อื่น ไม่มีความเข้มแข็ง ความสามารถต่ำ รู้สึกไร้ประโยชน์ รู้สึกท้อแท้ สิ้นหวังประเมินว่าตนเองมีความสามารถต่ำกว่าผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับตัวในสังคมของบุคคลเหล่านี้ด้วย

2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (Maslow's Hierarchical Theory of Motivation)

Maslow⁽²⁸⁾ ได้กล่าวว่าความต้องการของมนุษย์มีติดตัวมาแต่กำเนิด และความต้องการเหล่านั้นจะเรียงลำดับขั้นตามความต้องการ ตั้งแต่ขั้นแรกไปจนถึงขั้นสูงขึ้นไป ซึ่ง Maslow กล่าวว่าลำดับขั้นความต้องการในระดับขั้นต่ำสุดจะต้องได้รับการตอบสนองอย่างพึงพอใจเสียก่อนจึงจะนำไปสู่ความต้องการในขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับดังนี้

1. ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการในระดับขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ช่วยในเรื่องการดำเนินชีวิต ได้แก่ ความต้องการอากาศเพื่อใช้หายใจ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ เป็นต้น

2. ความต้องการความมั่นคง และปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security Needs) เป็นความต้องการความมั่นคง ปลอดภัยในการดำรงชีวิต ต้องการความมั่นคงในการทำงาน

3. ความต้องการความรักหรือความต้องการด้านสังคม (Love or Social Needs) เป็นความต้องการความรัก การเป็นเจ้าของ ต้องการการยอมรับจากสังคม (Belonging Needs)

4. ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self-Esteem Needs) ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการในระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความมั่นใจในตนเอง ความรู้ความสามารถ และความสำคัญของมนุษย์ อันได้แก่ ความต้องการความภาคภูมิใจ ต้องการได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่นๆ ว่ามีความดีเด่นหรือโดดเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

5. ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-Actualization Needs) ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการในระดับสูงสุดเป็นความต้องการที่อยากจะประสบผลสำเร็จในทุกๆ อย่าง ตามที่ได้คาดหวังไว้ เพื่อจะได้เป็นการพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ สำหรับความต้องการด้านนี้จึงเป็นความต้องการที่พิเศษ เนื่องจากบุคคลจะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดีที่สุดตามที่ได้ตั้งเป้าหรือคาดหวังเอาไว้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สวงน สุทธิเลิศอรุณ⁽⁵²⁾ ได้อธิบายว่าการเห็นได้ว่าลำดับความต้องการของบุคคลจะมีการพัฒนาไปตามลำดับขั้นจากความต้องการในระดับขั้นพื้นฐานไปสู่ความต้องการในระดับที่สูงขึ้นดังนี้ คือ หากมนุษย์ยังมีความต้องการทางร่างกาย (สรีรวิทยา) ที่มากอยู่จะยังคงปฏิบัติตนเพื่อให้สนองต่อความต้องการในระดับขั้นพื้นฐานเท่านั้น ส่วนความต้องการประเภทอื่นๆ จะมี

บทบาทที่น้อยมาก หากมนุษย์ได้รับการตอบสนองให้เกิดความพึงพอใจในความต้องการระดับแรกแล้ว ความสำคัญของความต้องการในระดับที่สูงขึ้นไปจะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ความต้องการความมั่นคง และความปลอดภัยของชีวิต ถ้ามนุษย์ยังไม่รู้สึกถึงความปลอดภัยหรือความมั่นคง ความต้องการด้านอื่นๆ ที่อยู่ในระดับสูงขึ้นไปจะยังคงไม่มีบทบาทมากนัก จนกว่ามนุษย์จะรู้สึกได้รับสนองด้านสังคมจะมีบทบาทที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อเวลาปฏิบัติงานใดจะพยายามหาวิธีทางให้กลุ่มยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นนี้แล้ว มนุษย์จะมีความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากกลุ่มต่อไปและเมื่อได้รับการยกย่องว่าตนปฏิบัติตนได้ดีเด่นในขั้นนี้แล้วจะเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นผู้มีประโยชน์ต่อผู้อื่น บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่นับถือตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และศักดิ์ศรีตระหนักถึงความเป็นจริงในตนเองมากขึ้น

2.8 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

2.8.1 แนวคิดเชิงชีววิทยา และพื้นฐานทางอารมณ์ (Biologic-Temperament)

เด็ก และวัยรุ่นบางคนถึงมีพัฒนาการในการมองเห็นคุณค่าในตนเองสูง ในขณะที่เด็กและวัยรุ่นบางกลุ่มมีลักษณะที่ไม่มั่นคง (Insecure) และสงสัยเกี่ยวกับตนเอง (doubt) ซึ่งคำตอบนั้นมาจากหลายสาเหตุ ดังนี้

อิทธิพลด้านชีววิทยา และพื้นฐานทางอารมณ์ (Biologic-Temperament Influences)

การพัฒนาการให้บุคคลมองเห็นคุณค่าในตนเองจะเกิดขึ้นภายใต้การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็ก และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ตอบสนองต่อเด็ก จากผลงานของ Chess และ Thomas⁽⁵³⁾ ได้ชี้ให้เห็นว่าเด็กทารกมีความแตกต่างกัน ตั้งแต่เกิดเด็กบางคนมีการเคลื่อนไหวมาก บางคนก็เคลื่อนไหวน้อย และบางคนมีความรู้สึกไวมากในการที่จะรับรู้สิ่งต่างๆ และตอบสนองต่อบุคคลที่เข้ามาสัมพันธ์ด้วย เด็กบางคนดูเหมือนจะมีความระมัดระวังมาก สังเกตได้จากการที่เด็กบางคนไม่กล้าให้คนแปลกหน้าอุ้ม บางคนมีลักษณะที่มีความพึงพอใจง่าย ในขณะที่เด็กบางคนดูเหมือนจะไม่มีความสุข ซึ่งเกิดจากรูปแบบพื้นฐานทางอารมณ์ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่ง Chess และ Thomas⁽⁵³⁾ ได้จำแนกเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เด็กเลี้ยงง่าย (The Easy Child) เด็กเอาใจยาก (The Slow-to-Warm-Up Child) และเด็กเลี้ยงยาก (The Difficult Child) ทั้งสองท่านได้แสดงความคิดเห็นว่าตั้งแต่เกิดเด็กบางคนอาจจะมีความยากลำบากในการพัฒนาภาพพจน์แห่งตน (Self-

Image) โดยมีสาเหตุมาจากลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็กแต่ละคน ซึ่งเรียกว่า “เด็กเลี้ยงยาก” และทำทนายต่อการที่จะช่วยพัฒนา และให้การศึกษา เด็กเหล่านี้จะตอบสนองต่อสถานการณ์มากเกินไป และพบว่ามีความพึงพอใจต่อผลงานที่ได้รับค่อนข้างน้อยออกมา และยากที่จะตอบสนองความต้องการ และความรู้สึกของตนเอง เพิกเฉย ไม่สนใจหรือตอบสนองต่อผู้อื่นในด้านดี พบว่าเด็กที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเมื่อโตขึ้นมักจะมีลักษณะที่สืบเนื่องมาจากพื้นฐานทางอารมณ์ตั้งแต่ในวัยทารก

กุมารแพทย์ และบุคคลที่ทำงานด้านเด็กเป็นบุคคลแรกที่จะพบกับบิดามารดาตลอดจนทารก และสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดากับทารก โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับความแตกต่างในลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของทารกให้บิดามารดาได้มีความเข้าใจว่า เด็กมิใช่สาเหตุของเด็กเลี้ยงยากและมีเชื่อว่าเด็กเลี้ยงยากจะไม่สามารถแก้ไขได้ แต่ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดา มารดา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในการที่จะพัฒนาเด็กหญิงมากกว่าเด็กเพศชาย กล่าวโดยสรุปบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่ดีที่น่าพึงพอใจ จะเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพไม่น่าพึงพอใจ

1. ความสามารถทั่วไป สมรรถภาพ และผลงาน (General Capacity, Ability and Performance) องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน และมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล โดยแต่ละด้านจะแสดงถึงความถี่ของการประสบความสำเร็จของบุคคลทั้งในขณะที่อยู่ในระบบโรงเรียน และเมื่ออยู่ในสังคมขณะเดียวกันจะมีเรื่องของสติปัญญาเป็นตัวเสริมความสามารถทางด้านวิชาการ และความสามารถทางวิชาการนี้นับได้ว่าเป็นเกณฑ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการใช้เป็นตัวตัดสินประสิทธิภาพของเด็กในวัยเรียน จากการศึกษาของ Bloom⁽⁵⁴⁾พบว่า นักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง จะเป็นผู้ที่มีความสามารถมองเห็นคุณค่าในตนเองได้สูงกว่านักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนต่ำ

สำหรับสาเหตุของความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนนั้นมีหลากหลาย อาจเกิดจากความพร้อมในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนแล้ว ยังอาจรวมไปถึงปัจจัยอื่นๆเช่น ครูผู้สอน พ่อแม่ และเพื่อน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้บุคคลมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และสามารถเป็นตัวบ่งบอกถึงการประสบความสำเร็จได้ค่อนข้างชัดเจน สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนจึงสามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการทดสอบความสำเร็จในอนาคตของแต่ละบุคคล และเป็นตัวชี้บ่งถึงการมองเห็นคุณค่าในตนเองของแต่ละบุคคลด้วย

2. ภาวะทางอารมณ์ (Affective States) ภาวะทางอารมณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน ทุกโอกาส ทุกเวลา โดยที่บุคคลนั้นเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นแล้วประเมินตนเอง โดยที่บุคคลอาจประเมินตนเองในทางที่บวกซึ่งส่งผลให้บุคคลมองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถ ประสบความสำเร็จแล้วเกิดความรู้สึกพอใจ ความสุข ฯลฯ เป็นผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูง ส่วนผู้ที่ประเมินตนเองในด้านลบจะมองตนเองว่าไร้ความสามารถหรือไร้สมรรถภาพ ทำให้รู้สึกด้อย และวิตกกังวล การคิดเช่นนี้นอกจากจะเป็นการบั่นทอนความสุขในชีวิตปัจจุบันแล้วยังเป็นการทำลายความหวังในอนาคตอีกด้วย

3. ปัญหา และพยาธิสภาพ (Problems and Pathology) ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพทั่วไป และปัญหาทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ (Psychosomatic Symptoms) รวมถึงการกระทำอันเกิดจากปัญหาซึ่งจะมีผลต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเอง กล่าวคือผู้ที่มีปัญหาดังกล่าวสูงจะมองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และแสดงออกในรูปของการมองเห็นคุณค่าในตนเอง กล่าวคือผู้ที่มีปัญหาดังกล่าวจะมองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และแสดงออกในรูปของความวิตกกังวล มีความทุกข์ ความยุ่งยากส่วนตัว ส่วนผู้ที่มีปัญหาดังกล่าวน้อยจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง

ดังการศึกษาของ Jackson⁽⁵⁵⁾ และคณะพบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีการพัฒนาตนเองต่ำลง และมีโรคภัยไข้เจ็บแทรกแซง จะเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

4. ค่านิยมส่วนบุคคล (Self-Values) โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไปและเมื่อให้คุณค่าต่อสิ่งใดแล้วก็มักจะมี ความเชื่อว่าเป็นมาตรฐานที่สำคัญในการตัดสินคุณค่าของตน เช่น บุคคลให้ความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน เมื่อพบว่าตนเองไม่ประสบความสำเร็จในด้านนี้จะมีผลทำให้บุคคลประเมินคุณค่าในตนเองต่ำลง และยังพบว่าบุคคลมีแนวโน้มที่จะใช้มาตรฐานทางสังคมในการตัดสินคุณค่าของตนเองอีกอย่าง กล่าวคือ บุคคลจะให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ ตามที่ตนได้ให้คุณค่า

5. ความใฝ่ฝันของบุคคล (Aspiration) การที่บุคคลมีการเปรียบเทียบถึงผลงานและความสามารถของตนกับเกณฑ์ความสำเร็จที่บุคคลนั้นตั้งไว้ เป็นการตัดสินคุณค่าของตนเองอย่างหนึ่ง ซึ่งถ้าหากผลงานและความสามารถเป็นไปตามเกณฑ์ที่บุคคลตั้งไว้หรือดีกว่าที่ตั้งไว้ จะทำให้บุคคลเห็นว่าตนเองมีคุณค่า ในทางตรงกันข้ามคือ หากผลงานและความสามารถไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่บุคคลได้ตั้งไว้ บุคคลจะมองตนเองว่าล้มเหลว และตัดสินว่าตนเองไร้ค่า ดังนั้นการมองถึงความสำเร็จในด้านต่างๆ ของบุคคล เช่น ความเป็นเลิศทางวิชาการ การเข้าสังคม และความสำเร็จด้านอื่นๆ จากภายนอกจึงยัง

ไม่เพียงพอที่จะตัดสินคุณค่าของบุคคล จำเป็นต้องพิจารณาถึงความคาดหวังความนึกคิด และความปรารถนาของบุคคลประกอบด้วย

สำหรับผู้ที่ทำงานที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนควรทำความเข้าใจในเด็กเป็นรายบุคคลว่า ปัจจัยด้านตัวเด็กมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งสอดคล้องกับ Maslow⁽²⁸⁾ นักจิตวิทยาในทฤษฎีมนุษยนิยมได้ให้ทัศนะไว้ว่า บุคคลทุกคนในสังคมต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง และการเห็นคุณค่านี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) เป็นความรู้สึกที่บุคคลอยากประสบความสำเร็จ อยากให้ตนเป็นผู้เข้มแข็ง เป็นผู้ที่มีความสามารถเพียงพอต่อการกระทำสิ่งต่างๆ เป็นผู้เชี่ยวชาญ และมีความสามารถช่วยเหลือตนเองให้ได้อิสรภาพ และมีความเชื่อมั่นในการเผชิญกับสิ่งต่างๆ ในโลก

2. ความต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตน (Esteem from Other People) เป็นความต้องการของบุคคลที่อยากให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนเป็นผู้ที่มีเกียรติ มีชื่อเสียง เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือผู้อื่น เป็นบุคคลที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผลการศึกษาของ Maslow⁽²⁸⁾ นี้สอดคล้องกับ Coopersmith⁽³²⁾ ที่ได้กล่าวว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมี 2 ประเภท เช่นเดียวกัน คือ องค์ประกอบเฉพาะบุคคลและองค์ประกอบภายนอกของบุคคล

Brandenm⁽³⁰⁾ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไว้ว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความสำคัญ 2 ด้าน นั่นคือ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงคุณสมบัติของบุคคล และบ่งบอกถึงคุณค่าของบุคคล และประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญอีก 2 ประการ คือ ความมั่นใจในตนเอง และความเคารพนับถือในตนเอง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจึงเป็นความเชื่อมั่นที่บุคคลเชื่อว่าตนเองมีคุณสมบัติในการทำงานอย่างเพียงพอและมีคุณสมบัติเพียงพอในการดำรงชีวิต เบรนเดน มีความเชื่อว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์โดยทั่วไปมีความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง แต่บุคคลอาจไม่ทราบว่า จะต้องทำอย่างไร เพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านี้ และไม่ทราบว่า มีมาตรฐานการวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองนี้ได้อย่างไร

อิทธิพลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Influence)

ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กโดยเฉพาะบิดามารดา มีความสำคัญต่อความรู้สึกของเด็กอย่างยิ่ง เมื่อพ่อแม่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กรู้สึกได้ว่าเด็กผู้นั้นเป็นเด็กประเภทใด เช่น เป็นเด็กที่เลี้ยงยาก และอาจยังไม่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการดูแลเด็กในลักษณะดังกล่าว ลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ และความ

คาดหวังของผู้ใหญ่ย่อมส่งผลต่อปฏิกิริยาของคนที่โตแล้ว เช่น บิดา มารดาที่กระตุ้นหรือรบกวนมากมักจะเกิดความคับข้องใจ และความตึงเครียดต่อเด็กที่มีลักษณะที่คอยระมัดระวังตัวเองมาก และมีการตอบสนองที่ช้า บิดามารดาที่มุ่งผลความสำเร็จมาก มักจะมีปัญหาในการที่จะเข้าใจเด็กที่มีปัญหาเรื่องสมาธิ ความสนใจ และการเรียนรู้ และมีแนวโน้มจะตำหนิลูกของตัวเองว่าเป็นคนโง่และเชื่องช้า เนื่องจากเด็กมีพัฒนาการที่ล่าช้าจึงต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการที่จะทำสิ่งใดๆ ให้สำเร็จ

ความไม่สอดคล้อง(Mismatches)ระหว่างบิดา มารดา (ครู ผู้ใหญ่) และเด็ก คือจุดกำเนิดของความโกรธ และความผิดหวัง ในสถานการณ์แบบนี้ไม่แปลกเลยที่จะพบเด็กที่มีความรู้สึกไม่ดีเมื่อตนเองได้ประสบกับความล้มเหลวหรือผิดพลาด และรู้สึกว่าบุคคลอื่นไม่ชอบตนเอง มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Low Self-Esteem) ในขณะที่บิดามารดาเข้าใจ และทราบถึงผลกระทบของการไม่สอดคล้องกันนี้ และมีความเห็นอกเห็นใจเด็ก (Empathic) เข้าใจ (Understanding) และชื่นชม (Appreciating) ในเอกลักษณ์ของเด็ก และเข้าใจความต้องการของเด็ก โดยปรับความคาดหวังให้เหมาะสมกับลักษณะของเด็กช่วยช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเองสูง

ลักษณะเฉพาะของเด็กจะเกิดขึ้นตั้งแต่เด็กยังไม่เกิด นอกจากการได้รับการตอบสนองจากบุคคลอื่น เด็กยังสามารถรับรู้ได้ถึงการตอบสนองที่ผู้อื่นมีต่อตน เช่น เด็กบางคนจะมองพฤติกรรมการตอบสนองของผู้อื่นไปในทางบวก ในขณะที่บางคนจะมองในแง่ลบ ภาพของการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมจะช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก โดยเฉพาะการยินยอม การนับถือ และการยอมรับของผู้ใหญ่ Coopersmith⁽³²⁾ กล่าวว่า การยอมรับนั้นไม่ได้หมายความว่า การที่บิดามารดา ครู ยอมรับในทุกๆ อย่างที่เป็นตัวเด็ก แต่หมายความว่า ครูหรือบิดา มารดา เล็งเห็นและเข้าใจในตัวเด็กได้ว่าเขาเป็นอย่างไร โดยไม่เกิดความสับสน การไม่ยอมรับในตัวเด็กเมื่อเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ และต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงเด็ก จะทำให้เด็กไม่สามารถค้นพบจุดเด่นของตนเองเปรียบเสมือนกับการมีข้อจำกัด (Limited) เด็กจะไม่พัฒนาตนเองให้พร้อม และจะปฏิเสธจนกว่าเขาจะพร้อม การขาดการยอมรับทำให้เด็กไม่ได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม และจะไม่พยายามสร้างพฤติกรรมใหม่

การชื่นชม (Appreciation) และยอมรับ (Acceptance) ในเด็กแต่ละคนนั้นสามารถพัฒนาขึ้นได้โดยการเพิ่มความตระหนักให้เกิดขึ้นในผู้เลี้ยงดู โดยให้เข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของเด็ก และของตนเอง ความชอบ และไม่ชอบ ตลอดจนความคาดหวังของผู้เลี้ยงดูที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของตนต่อ

เด็ก ซึ่งเป็นขั้นตอนพื้นฐานของการเสริมสร้างการมองเห็นคุณค่าในตนเอง ลักษณะที่เป็นส่วนประกอบภายนอกของบุคคล สภาพแวดล้อมที่มีผลให้บุคคลเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วย

1. ความสัมพันธ์กับครอบครัว และพ่อแม่ ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ ที่มีอำนาจเท่ากับความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ และลูก ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจึงเป็นรากฐานที่สำคัญต่อชีวิตของเด็กที่ได้รับความอบอุ่นจากการดูแล การสนับสนุนให้กำลังใจ การได้รับเสรีภาพในการกระทำ ความคาดหวังต่างๆ และรวมไปถึงการดูแลและเฝ้าระวังพฤติกรรมที่พ่อแม่ใช้ปกครองลูก และการจัดการดูแลให้เด็กได้มีอิสระในการปฏิบัติตามที่พ่อแม่กำหนดไว้ โดยมีการกำหนด และจำกัดขอบเขต การกระทำไว้อย่างชัดเจน การที่พ่อแม่ยอมรับเด็กอย่างมีเงื่อนไข สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กมีพัฒนาการเพิ่มมากขึ้น สามารถมองเห็นคุณค่าในตนเองได้ดีขึ้น

2. โรงเรียน และการศึกษา โรงเรียนเป็นสถานที่ส่งเสริมพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองให้แก่เด็ก สืบเนื่องจากทางบ้าน กิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นควรเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก และเพื่อพัฒนาความคิด และการได้ตระหนักในตนเอง นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทที่สำคัญต่อการเรียนรู้และการรับรู้ของเด็กและครูสามารถทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณค่าหรือความสำคัญได้ เนื่องจากครูจะเป็นผู้ประเมินการกระทำของเด็กในด้านต่างๆ ที่โรงเรียน ซึ่งจะมีผลให้เด็กมีทัศนคติต่อตนเองจากการประเมินนั้น และยังพบว่าครูที่มีความคาดหวังในตัวเด็ก จะทำให้เด็กพัฒนาความสามารถ ศักยภาพของตน แล้วสามารถประสบความสำเร็จในด้านการเรียนตามที่ครูคาดหวัง ดังการทดลองของ Jackson⁽⁵⁵⁾ จึงเห็นได้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้สึกในการมีคุณค่าในตนเองของแต่ละบุคคล

3. สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางสังคมเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงระดับทางสังคมของบุคคล โดยสามารถพิจารณาได้จากอาชีพ รายได้ บทบาททางสังคม ตำแหน่งหน้าที่การงาน เชื้อสายวงศ์ตระกูล เป็นต้น โดยทั่วไปเมื่อนึกถึงสถานภาพทางสังคม บุคคลจะพิจารณากันที่ อาชีพ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นหลักทั้งนี้เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นตัวที่บ่งบอกถึงความสำเร็จในชีวิตของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลเห็นคุณค่าในตนเอง ดังตามCoopersmith⁽³²⁾จากการศึกษาวิจัยพบว่า บุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูง อาจเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงหรือเห็นคุณค่าในตนเองต่ำก็ได้ ดังเช่นงานวิจัยของ Pierce⁽⁵⁶⁾ที่พบว่าเด็กวัยรุ่นผิวดำในอเมริกาซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย และมีสถานภาพทางสังคมต่ำ มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเด็กวัยรุ่นผิวขาว ซึ่งในเวลาต่อมาHaeley⁽⁵⁷⁾และ

Rosenberg⁽⁵⁸⁾ กลับพบว่า เด็กวัยรุ่นผิวดำในอเมริกามีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กวัยรุ่นผิวขาวเสียอีก

4. สังคมและกลุ่มเพื่อน Hamachek⁽⁵⁹⁾ ได้กล่าวว่า นับว่ามีความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง จากการเปรียบเทียบตนเองกับกลุ่มเพื่อนในด้านทักษะ ความสามารถ ความถนัด สัมฤทธิ์ผล หากบุคคลมีสิ่งดังกล่าวนี้สูงกว่าเพื่อนๆ หรือได้รับการยอมรับ และเป็นที่ยอมรับชมชอบจากกลุ่มเพื่อนจะเห็นคุณค่าในตนเองสูง ในทางกลับกัน หากบุคคลไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ก็จะเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ตามที่ Pope และ คณะ⁽⁴¹⁾ การสร้างเสริมการมองเห็นคุณค่าในตนเองพัฒนาได้ดีที่สุดนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ พฤติกรรม สติปัญญา ลักษณะทางกายภาพ และอารมณ์ของแต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น ปัจจัยทางพฤติกรรม ได้แก่ ทักษะทางสังคมต่างๆ ปัจจัยทางสติปัญญา ได้แก่ ความเชื่อ จินตนาการ การพูดเกี่ยวกับตนเอง ปัจจัยลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ขนาดรูปร่าง ความบกพร่องบางอย่างทางกาย พัฒนาการทางร่างกายเหมาะสมกับวัย และท้ายสุดปัจจัยทางอารมณ์หรือที่เรามักจะเรียกกันในชีวิตประจำวันว่า “รู้สึก” มีบทบาทสำคัญในการเห็นคุณค่าในตนเอง เนื่องจากบุคคลจะรับรู้ว่าเป็นอย่างไรก็ต่อเมื่อสามารถทำให้อารมณ์อยู่ในสมดุลได้

2.8.2 แนวคิดเชิงสังคมวิทยา

Babladelis⁽⁶⁰⁾ ได้กล่าวถึงการเห็นคุณค่าในตนเองซึ่งประกอบด้วย 4 กระบวนการ ซึ่งมีความแตกต่างกันดังนี้

1. การสะท้อนจากผู้อื่น (Reflected Appraisal) รู้ได้จากผู้อื่น อาจจะถูกบอกด้วยการพูดหรือท่าทางที่สะท้อนออกมา จากการศึกษาของ Gergen⁽⁶¹⁾ ได้พบความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจะสะท้อนได้จากคำพูดเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง ซึ่งเกิดจากการยอมรับตนเองของผู้อื่น ผลการทดลองของ Gergen⁽⁶¹⁾ ผู้วิจัยยอมรับกับกลุ่มทดลองว่าได้เพิ่มประโยคที่พูดเกี่ยวกับตัวเองด้านบวกสูงขึ้น ซึ่งแสดงว่ากลุ่มทดลองมองเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นจากการศึกษาของ Babladelis⁽⁶⁰⁾ พบว่าการใช้ภาษาง่ายๆ สามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างพูดเกี่ยวกับด้านตนเองด้านบวกสูงขึ้น การค้นพบเหล่านี้เป็นการให้ความหวังการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้

2. การเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison) การที่บุคคลไม่มีเกณฑ์วัดความรู้สึกในคุณค่าของตนเอง เมื่อจะประเมินตนเองจะใช้วิธีการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นในสถานภาพทางสังคม

ที่ต่ำกว่า เพื่อยกระดับคุณค่าในตนเอง แต่ถ้าเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีสถานภาพสูงจะทำให้คุณค่าในตนเองลดลง ดังนั้นบุคคลชอบลดคุณค่าของผู้อื่นเพื่อเพิ่มคุณค่าในตนเอง จากการศึกษาวิจัยของ Lenny และ Gold⁽⁶²⁾ การเปรียบเทียบทางสังคมจะมีผลต่อผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

3. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) ถ้าบุคคลที่มีวิถีทางที่แน่นอนเราก็สามารถสังเกตได้ถึงพฤติกรรมและผลที่ตามมา ในการศึกษาได้มีจัดกลุ่มตัวอย่างที่จะพูดชมเชยตนเอง หลังการทดลองพบว่ามีความเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น Gergen และ Marecek⁽⁶¹⁾ ได้ชี้ให้เห็นหลายสถานการณ์ที่แสดงบทบาทสมมติที่ช่วยสร้างการเห็นคุณค่าตนเองไว้หลายทฤษฎี คือ

- 1) ทฤษฎีความไม่ลงรอยกัน โดยนำทัศนศาสตร์ส่วนตัวออกมาแสดงเพื่อเพิ่มคุณค่าในตนเอง
- 2) ทฤษฎีบทบาทของตัวแบบโดยสังเกตพฤติกรรมของตนเอง แล้วมาสร้างเป็นภาพลักษณ์ของตนเพื่อเพิ่มความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง
- 3) ทฤษฎีแรงจูงใจคือ บุคคลเกิดแรงจูงใจในการเล่นบทบาทสมมติอันเป็นการเพิ่มคุณค่าในตนเอง
- 4) ทฤษฎีการเสริมแรง บุคคลเห็นคุณค่าในตนเองได้จากประสบการณ์ความสำเร็จในบทบาทซึ่งอาจจะเกิดจากการยอมรับของผู้อื่นหรือเพราะความชำนาญในการแสดง

4. การแบ่งแยกทางสังคมจากการศึกษาพบว่าคนผิวดำและผู้หญิงเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าคนผิวขาวและผู้ชาย ตัวอย่างเช่น คนผิวดำจะชอบตักตาสีขาวมากกว่าสีดำ อธิบายได้ถึงคุณค่าในตนเองต่ำของคนผิวดำที่เสมือนการลดชั้นของคนผิวดำ ส่วนการเปรียบเทียบระหว่างผู้ชายและผู้หญิงพบว่าผู้หญิงเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าผู้ชาย ว่ากันตามคุณสมบัติแล้วเพศชายจะได้รับความนิยมและให้คุณค่ามากกว่าเพศหญิงการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเกิดจากการหล่อหลอมทางสังคมเอง

2.8.3 แนวคิดเชิงจิตวิทยา

แนวคิดของ Carl R. Rogers⁽³⁶⁾ นักจิตวิทยาที่มีชีวิตส่วนใหญ่เกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ที่มีปัญหา วิธีการของ Rogers คือ ให้คนไข้ได้ระบายสิ่งที่เกิดกับตนเอง เชื่อว่าแต่ละเรื่องของแต่ละคนมีความสำคัญเพียงแต่ได้เล่าให้ใครฟัง แต่ความสำคัญอยู่ที่การได้รับรู้ฟังและนำประสบการณ์มาวิเคราะห์ ซึ่งทุกคนมีเหตุและผลสามารถที่จะปรับแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ให้กับตนเองได้ หากได้รับการบำบัดก็จะทำให้สามารถยอมรับความจริงได้ Rogers⁽³⁶⁾ เน้นความสำคัญของบุคลิกภาพที่เกิด

จากการรับรู้ของบุคคลตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้นจะสามารถแยกตัวออกจากสิ่งแวดล้อมจาก เหตุการณ์รอบๆ ตัว เมื่อโตจะพัฒนาเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. เด็กจะยอมรับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองว่า จะรู้จักความจริงนั้นๆ ได้ดีเท่ากับตนเอง
2. สิ่งที่ดีตัวมาแต่แรกเกิดคือแนวโน้มที่จะยอมรับความจริง
3. เด็กๆ จะมีการตอบโต้สัมพันธ์กับความเป็นจริง โดยการยอมรับความจริงๆ เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ
4. เด็กจะแสดงพฤติกรรมในลักษณะรวมไม่แยกย่อยในการที่จะยอมรับความเป็นจริง
5. เด็กจะชื่นชมประสบการณ์ที่ทำให้เด็กเกิดความพอใจและประสบการณ์ดังกล่าวจะเป็น ประสบการณ์ที่มีค่าของเด็ก ประสบการณ์ที่ไม่ได้สร้างความพอใจกับเด็กก็จะหมดค่าไป
6. เด็กจะชวนขวายเพื่อให้พฤติกรรมที่เด็กพอใจนั้นเกิดขึ้นต่อเนื่อง หรือเกิดขึ้นอีกโดยจะ หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ให้ผลทางลบ

เมื่อโตขึ้นเด็กต้องการที่จะเป็นที่รักและยอมรับของบุคคลรอบๆ ตัว ซึ่งบุคคลรอบตัวจะเป็นผู้ ที่มีความสำคัญ เมื่อเด็กโตจะพัฒนาความต้องการที่จะทำให้บุคคลรอบตัวมีความรู้สึกในทางที่ดีต่อเด็ก เท่านั้น เด็กต้องการที่จะมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เมื่อเข้าสู่วัยที่โตขึ้นผู้ใหญ่รอบตัวจะมีความคาดหวัง จากตัวเด็กมากขึ้น เด็กก็จะรู้สึกได้รับความอบอุ่น ความรัก

Rogers⁽³⁶⁾ ได้ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลเนื่องมาจากการเกี่ยวพัน 3 ระบบของ บุคลิกภาพ คือ

1. ระบบอินทรีย์ได้แก่ สามัญสำนึกในการยังชีพของมนุษย์
2. สนามประสบการณ์ได้แก่ ประสบการณ์ที่รับรู้และสั่งสมไว้
3. ตนเอง พัฒนามาจากประสบการณ์ มนุษย์จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และการ เปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี แต่ละบุคคลจะคอยควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งบางครั้งจะ ยอมรับบางครั้งก็จะปฏิเสธเพื่อที่จะรักษาภาพของตนเองไว้

Rogers⁽³⁶⁾ ชี้ให้เห็นว่าบุคคลใดดำเนินชีวิตโดยผสมผสานระบบทั้งสามได้อย่างกลมกลืน บุคคลนั้นก็จะเผชิญกับความรู้สึกต่างๆ และสามารถทำกิจกรรมทุกอย่างเกี่ยวกับตนเองได้ และ ยอมรับประสบการณ์นั้นๆ เข้าสู่ระดับสำนึกทำให้ตนเองสามารถคิดไตร่ตรองการกระทำพฤติกรรม ต่างๆ ของตนได้ดีหรือไม่ ถูกต้องสมเหตุสมผลหรือไม่ ควรจะกระทำหรือไม่ ซึ่งเรียกว่า บุคคลที่ สมบูรณ์แบบ ได้แก่

1. เปิดใจกว้าง ยอมรับอดีต และประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต
2. ยอมรับความเป็นอยู่และความจำเป็นในการดำรงชีวิต
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. ความเป็นอิสระ
5. มีความคิดสร้างสรรค์

Rogers⁽³⁶⁾ เชื่อว่า บุคคลที่สมบูรณ์แบบจะพยายามทำพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยใช้ความเข้าใจ จุดมุ่งหมายสำคัญตามความคิดของ Rogers⁽³⁶⁾มีส่วนคล้ายของ Maslow⁽²⁸⁾ แนวความคิดเรื่องการยอมรับตนเองของ Rogers⁽³⁶⁾ประกอบด้วย

1. การเปิดใจกว้างรับประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพอใจของแต่ละบุคคลต่อประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับโดยไม่คำนึงถึงประสบการณ์ทางบวกหรือลบ
2. ความจำเป็นในการดำรงชีวิต คือ ไม่ต่อต้านหรือขวางประสบการณ์ใดๆ ที่ผ่านเข้ามา แต่สามารถยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงชีวิตได้และมีชีวิตอยู่ด้วยความสุข
3. ความเชื่อมั่นในตนเอง คือ ความเชื่อในความสามารถของตนเองว่าจะกระทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเองโดยไม่ขึ้นกับบุคคลอื่น ยอมรับสภาพความเป็นจริงว่าตนเองพร้อม
4. ความเป็นอิสระ คือ มีอิสระในการที่จะตัดสินใจด้วยตนเองไม่ขึ้นกับผู้อื่น หรือการคาดหวังความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือจากสังคมใดๆ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองตลอดเวลา
5. มีความคิดสร้างสรรค์ คือ มีความคิดริเริ่มในสิ่งที่ถืออยู่ตลอดเวลา รู้จักวิธีการหลีกเลี่ยงหรือสามารถเผชิญกับสิ่งต่างๆ ได้

แนวคิดทฤษฎี Rogers⁽³⁶⁾ คือ การพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง นั่นคือการพัฒนาให้ยอมรับความเป็นจริงและยอมรับตนเอง เป็นตัวของตัวเอง เมื่อเด็กรับรู้ว่าคุณค่าก็จะมีสร้างคุณค่าในตนเองขึ้น ซึ่งตรงกับแนวทางการพัฒนาของ Coopersmith⁽³²⁾ที่จะพัฒนาให้เด็กได้มีโอกาสได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและยอมรับตนเองซึ่งจะทำให้เด็กกระทำสิ่งที่ตนเองปรารถนาหรือตั้งเป้าหมายไว้ และประสบผลสำเร็จตามที่ตนเองได้ตั้งเป้าหมายไว้

2.9 การเห็นคุณค่าในตนเองที่ความสัมพันธ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Trowbridge⁽⁶³⁾ ศึกษาสถานภาพสังคมเศรษฐกิจและอัตมโนทัศน์ในเด็กโดยใช้แบบสอบถาม การเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองและผลสัมฤทธิ์ในการอ่านของเด็ก ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานภาพเศรษฐกิจสังคม ส่วนในเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองเฉพาะด้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบแบคแมน

(Bachman)⁽⁶⁴⁾ ได้เปรียบเทียบกับอัตมโนทัศน์ด้านความสามารถในการเรียน การส่งเสริม การเห็นคุณค่าในตนเองสามารถช่วยให้เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการได้ มีการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแก่เด็กโดยสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น ส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นหรือไม่ มีผลวิจัยหลายเรื่องสนับสนุนการจัดกิจกรรมพิเศษให้กับเด็กจะช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ทั้งๆ ที่มีความเชื่อกันอย่างกว้างขวางว่าการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองจะช่วยพัฒนาทักษะในการอ่านของเด็ก

2.10 วิธีการส่งเสริมพัฒนาการมองเห็นในคุณค่าของตนเอง

สุพัตรา ทาวงศ์⁽⁶⁵⁾ ได้ให้เทคนิควิธีการเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเอง ได้แก่

1. ให้ความสำคัญกับการนับถือตนเองทำให้เกิดความเข้มแข็งต่อการเผชิญหน้ากับปัญหา
2. การยอมรับว่าบุคคลแต่ละบุคคลมีวิธีการในการเผชิญกับปัญหาและแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน ควรให้ออกาสแต่ละบุคคลในการแสดงความสามารถในการแก้ปัญหา เนื่องจากบุคคลแต่ละวัยแต่ละสถานภาพมีความคิดที่เหมาะสมเฉพาะของเขาและมีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เขาต้องเผชิญอยู่แล้ว
3. ช่วยให้ผู้คนได้ระบายความขุ่นมัว ซึ่งจะเป็นโอกาสให้ได้ค่อยๆ เข้าใจความยุ่งยากในตนเอง ลดระดับความเครียด และค่อยใส่ใจกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเอง
4. การมีตัวแบบที่ดีและมีประสิทธิภาพในการเผชิญเนื่องจากตัวแบบมีอิทธิพลต่อความรู้สึกมั่นคงของบุคคลตัวแบบจึงควรมีความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการเผชิญปัญหาอย่างมั่นใจ และให้กำลังใจว่าเขาสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ในการเผชิญปัญหาด้วยตัวเอง
5. ส่งเสริมให้คนใกล้ชิดตัวมีความรู้ความเข้าใจในตัวบุคคลนั้นๆ และช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการที่จะแก้ปัญหาของบุคคลนั้นๆ ด้วย

6. ฝึกให้บุคคลนั้นๆ รู้จักการยอมรับความรู้สึกของตนตามความเป็นจริง โดยเฉพาะการยอมรับความรู้สึกทางลบ เช่น ความรู้สึกกลัว และความรู้สึกปฏิเสธ จะทำให้เขาจัดการกับอารมณ์ของตัวเองได้ดีขึ้น

7. ควรหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคลอย่างกะทันหัน ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจ ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นควรแจ้งให้ทราบล่วงหน้าอย่างชัดเจนในทันที และถ้าเป็นไปได้ไม่ควรให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันเกิดขึ้น

พรรณราย ทรรศยะประภา⁽⁶⁶⁾ ได้นำเสนอวิธีการเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเอง ดังนี้

1. หมั่นพูดจายกย่องชมเชยให้กำลังใจตนเองและรู้จักให้รางวัลกับตนเอง
2. บันทึกความสำเร็จที่ตนเองได้รับตลอดจนเหตุการณ์ดีๆ ที่ได้เจอมาในชีวิต
3. ใช้ภาษาเชิงบวกเพื่อชี้ให้เห็นลักษณะทางบวกของตนเอง
4. สร้างความมั่นใจและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่าสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างให้สำเร็จตามเป้าหมายได้เสมอ
5. กล้าที่จะแสดงออกในสถานการณ์ที่เหมาะสม
6. เมื่อมีผู้อื่นกล่าวคำชมเชย ควรใช้ประโยคแสดงความขอบคุณแทนการทำท่าทีนิ่งเฉยหรือตอบรับด้วยอาการที่แสดงความถ่อมตนอันแสดงถึงความไม่มั่นใจในตนเองและการขาดปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
7. อย่าคิดไปในเชิงที่ลดทอนคุณค่าของตนเอง หมั่นเติมเต็มความคิดที่ยกระดับคุณค่าในตัวเองให้เต็มอยู่เสมอ
8. สร้างแรงบันดาลใจให้ชีวิตด้วยการตั้งเป้าหมายเพื่อให้ความหวังและกำลังใจอยู่เสมอ
9. อย่าใส่ใจหรือวิตกกังวลกับคำวิพากษ์วิจารณ์ของคนอื่น จนเป็นการบั่นทอนกำลังใจแต่ควรน้อมรับมาปรับปรุงตัวเพื่อเพิ่มคุณค่าในตนเอง
10. อย่าตั้งเป้าหมายไว้สูงมากจนเกินไปกลายเป็นความเพ้อฝันและเสี่ยงต่อการล้มเหลวและไปไม่ถึงซึ่งอาจทำให้หมดกำลังใจและลดความภาคภูมิใจในตนเองลง
11. รับฟังข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้อื่นและรู้จักให้ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นแก่ผู้อื่นกลับด้วยซึ่งจะเป็นการเพิ่มความมั่นใจในตนเองอีกทางหนึ่ง

Coopersmith⁽³²⁾ ได้นำเสนอว่าการมองเห็นคุณค่าของตนเองนั้นสามารถพัฒนาได้ ดังนี้

1. การประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังไว้และยกระดับตำแหน่งหรือสถานภาพในสังคม เช่น ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้รับการเลื่อนตำแหน่งและมีหน้าที่การงานที่ดีขึ้น
2. ได้รับการยอมรับจากสังคมเมื่อกระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับค่านิยม
3. ลักษณะการตอบสนองเมื่อได้รับการประเมิน
4. บุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตของเราให้การยอมรับในตัวเรา

Brooks⁽⁶⁷⁾ ได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาทัศนคติของการมองเห็นในคุณค่าของตนเองโดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็กสามารถทำได้ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ผู้ใหญ่มีหน้าที่ต้องคอยให้กำลังใจและให้การสนับสนุน
3. สั่งสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและส่วนรวม
4. สอนให้เด็กรู้จักการยอมรับในความล้มเหลวและผิดพลาด
5. ทำให้เด็กรู้จักคิดก่อนทำและคำนึงถึงผลที่จะตามมาหลังการกระทำของตนเองด้วย

Girdano และ Every⁽⁶⁸⁾ ได้นำเสนอวิธีในการพัฒนาทัศนคติของการมองเห็นในคุณค่าของตนเอง ดังนี้

1. ฝึกนิสัยบุคคลในการกล้าแสดงออก
2. ชี้ให้บุคคลเห็นถึงลักษณะหรือสิ่งที่เป็นจุดเด่นของคนๆ นั้น
3. การยอมรับคำยกย่องชมเชย โดยการใช้ประโยคแสดงความยินดีเป็นการส่งเสริมซึ่งจะทำให้บุคคลมองเห็นในทางบวกมากขึ้น

Sasse⁽³¹⁾ ได้นำเสนอวิธีในการพัฒนาทัศนคติของการมองเห็นในคุณค่าของตนเองดังนี้ คือ

1. หมั่นนึกถึงสิ่งดีๆ หรือความสำเร็จที่ตนเองเคยทำได้รวมไปถึงการให้รางวัลตนเองบ้างเป็นครั้งคราว เช่น การระลึกถึงการที่ตนเองสามารถลดน้ำหนักตามที่ต้องการได้สำเร็จ และให้รางวัลตัวเองเป็นของขวัญเล็กๆ น้อยๆ เป็นต้น
2. สร้างความมั่นใจในตนเอง หมั่นคิดถึงเป้าหมายในชีวิต
3. บันทึกความสำเร็จของตนเองเพื่อให้เห็นว่าตนเองสามารถประสบความสำเร็จได้

Bruno⁽³⁸⁾ ได้แสดงแนวคิดของการพัฒนาการมองเห็นในคุณค่าของตนเองไว้ดังนี้

1. อย่าคาดหวังกับสิ่งใดมากเกินไป เพื่อป้องกันการผิดหวังที่มากจนรับไม่ไหว
2. เพียรพยายามสร้างความสำเร็จให้มากขึ้นและพยายามมีความสุขกับชีวิตเสมอ
3. หยุดประเมินคุณค่าในตนเองจนเกินพอดีเพราะจะทำให้หมกมุ่นกับมันมากเกินไป
4. รับฟังข้อเสนอแนะจากบุคคลอื่นให้มากขึ้นรวมถึงรับฟังตนเองด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำเอาแนวคิดของนักวิชาการเหล่านี้ มาสังเคราะห์และเรียบเรียงเป็นแนวคิดโดยรวมในการสร้างเสริมการมองเห็นคุณค่าในตนเองได้ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยเลือกให้ปัญหาเป็นแบบปลายเปิดซึ่งทำให้เกิดการคิดอย่างอิสระและทำให้สามารถประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองได้ในที่สุด
2. ตั้งเป้าหมายชีวิตไว้ และหมั่นจดบันทึกเมื่อทำตามเป้าหมายนั้นได้สำเร็จ ให้รางวัลตนเองบ้างเมื่อทำได้ซึ่งจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในคุณค่าของตนเอง
3. สร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญในเชิงบวกรวมไปถึงการจัดกิจกรรมสนทนาการพัฒนาและผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ
4. มีการวิเคราะห์และให้ข้อมูลย้อนกลับจากการแก้ปัญหาร่วมกัน ให้เหตุผลทำให้เกิดการยอมรับสภาพความเป็นจริง
5. เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างเปิดเผย ฝึกให้รู้จักรับฟังความคิดเห็น

2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็นในคุณค่าของตนเอง

Parker⁽⁶⁹⁾ ศึกษาผลการจากการฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง และทักษะการสื่อสาร พบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์จำนวน 2 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ต่อเนื่องกัน มีผลการเห็นคุณค่าในตนเอง และมีทักษะสื่อสารที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Lynn⁽⁷⁰⁾ ศึกษาโปรแกรมที่ช่วยในการเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้ทักษะทางสังคม เพื่อลดความวิตกกังวลในเด็กทူพพลภาพ จำนวน 13 คน โดยการให้ความรู้และทักษะแก่ผู้ปกครองสำหรับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ผลการศึกษาพบว่าแสดงว่าเด็กที่ทူพพล

ภาพ มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น มีพัฒนาการทางสังคมสูง ในทางตรงกันข้ามมีความวิตกกังวลที่ต่ำลง

Bernard และคณะ⁽⁷¹⁾ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์มีประสิทธิภาพต่อตนเอง อาทิ ความเข้มแข็งในตนเอง การมองโลกในแง่ดี การปรับตัว และสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Workman⁽⁷²⁾ ศึกษาผลจากการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง การความวิตกกังวล และความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม พบว่ากลุ่มทดลองมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและมีความกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามความวิตกกังวลลดลงมีนัยสำคัญทางสถิติ

อัครพรรณ ขวัญชื่น⁽⁷³⁾ ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ต้องขัง ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร พบว่าการผลของการจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองในผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

สุใจ ตั้งทรงธรรม⁽⁷⁴⁾ ศึกษาเรื่องเพื่อนช่วยเหลือเพื่อนเพื่อเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนที่ถูกเพื่อนมาช่วยสอนในการทดลองครั้งนี้ พบว่ามีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนในการทดลองนี้มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จงกลมณี ดุ้ยเจริญ⁽⁷⁵⁾ ศึกษาความสัมพันธ์ของวัยรุ่นและผู้ปกครองกับการเห็นคุณค่าในตนเองและการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น พบว่า พบว่าวัยรุ่นมีการเห็นคุณค่าในตนเองและการปรับตัวที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยวัยรุ่นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองระดับในระดับสูงจะมีการปรับตัวจะมีการปรับตัวได้ดีกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับปานกลางและต่ำ และวัยรุ่นที่มีระดับการเห็นคุณค่าในระดับปานกลางจะมีการปรับตัวได้ดีกว่าวัยรุ่นที่มีระดับการเห็นคุณค่าในระดับต่ำ

ชนิดา สุวรรณศรี⁽⁷⁶⁾ ศึกษาผลของการทำกิจกรรมกลุ่มที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนผู้ติดยาเสพติด (เฮโรอีน) จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 10 คน โดยกลุ่มทดลองจะให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ครั้งติดต่อกันรวม 10 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุม

นั้นไม่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และมีการวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนและหลังการทดลอง ติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน พบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง สูงขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในระยะติดตามผลหลังการทดลอง 1 เดือน พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จารุวดี บุญยารมย์⁽⁷⁷⁾ ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลของการทำกิจกรรมกลุ่ม และการให้คำปรึกษาที่เป็นแบบกลุ่มยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลางที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้รับ การสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ โดยกลุ่มตัวอย่างคือผู้เข้ารับการสงเคราะห์เพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 18 ปี และมีความภาคภูมิใจตนเองต่ำ จำนวน 16 คน แล้วแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 (ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม) และกลุ่มทดลองที่ 2 (การให้คำปรึกษาที่เป็นแบบกลุ่มยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง) จำนวน 8 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายเป็น เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง พบว่า ผู้รับการสงเคราะห์มีความภาคภูมิใจในตนเองในระดับที่มากขึ้นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม หลังจากได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.01 และในส่วนของระดับความภาคภูมิใจในตนเองของผู้รับการสงเคราะห์ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและผู้รับการสงเคราะห์ที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางนั้นไม่แตกต่างกัน

จินดาพร แสงแก้ว⁽⁷⁸⁾ ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ แบบมาราธอนเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กบ้านอุปถัมภ์ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2540 ในกลุ่มเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง อายุ 12-18 ปี จำนวน 24 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม 2 กลุ่มละ 12 คน โดยกลุ่มที่ 1 ใช้กลุ่มสัมพันธ์ และกลุ่มที่ 2 ใช้กลุ่มสัมพันธ์แบบมาราธอน โดยการใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามความภูมิใจในตนเองสูงขึ้น หลังจากการที่เข้าร่วมกิจกรรมเด็กบ้านอุปถัมภ์ทั้งสองกลุ่มมีระดับความภาคภูมิใจในตนเองที่สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัครพรรณ ขวัญชื่น⁽⁷⁸⁾ ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ จำนวน 18 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองคือกลุ่มที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม จำนวน 8 คน และกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจำนวน 10 คน พบว่ากลุ่มทดลองมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีการติดตามผลหลังการทดลองแล้วทำการวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอีกครั้ง พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิสมัย แสนยอด⁽⁷⁹⁾ ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มและผลของโปรแกรมการฝึกอบรมกลุ่มแบบมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่มีผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนตอนมัธยมปลาย พบว่า 1.นักเรียนที่ได้รับการเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มและโปรแกรมการฝึกอบรมกลุ่มแบบมีส่วนร่วมมีระดับคุณค่าการเห็นคุณค่าในตนเองสูงมากกว่าก่อนการเข้ารับการปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .012.นักเรียนที่ได้รับการเข้าร่วมการฝึกอบรมกลุ่มแบบมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มีระดับค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนได้รับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .013.ค่าเฉลี่ยระดับค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่หลังเข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม และนักเรียนเข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มแบบมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มีและกลุ่มควบคุมมีความต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .014. เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของหลังการทดลองของนักเรียนที่เข้ารับการรับการอบรม และกลุ่มที่ไม่ได้รับอบรมหรือกลุ่มที่เข้ารับเฉพาะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มเท่านั้น พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมมีระดับค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าที่ไม่เข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01และค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มแบบมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับอบรมหรือกลุ่มที่เข้ารับเฉพาะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มเท่านั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

รัชนี แก้วคำศรี⁽¹⁴⁾ ศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพัน การเห็นคุณค่าในตนเอง และกลวิธีการเผชิญปัญหาในนักศึกษาจำนวน 409 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาคือ แบบวัดรูปแบบความผูกพัน แบบวัดการเผชิญปัญหา และแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า 1.โดยทั่วไปนักศึกษามีรูปแบบความผูกพันแบบมั่นคง มีการเห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลาง ใช้การเผชิญปัญหาที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้การเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงหนีค่อนข้างต่ำ 2.นักเรียนหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับที่สูงกว่า และใช้การเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าเพศชาย

ชราพร สนิทภักดี⁽⁸⁰⁾ ศึกษาผลของโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตนที่มีต่อคุณค่าแห่งตนและภาวะซึมเศร้าของเยาวชนหญิงที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผู้หญิงมีระดับการเห็นคุณค่าแห่งตนเองต่ำกว่าผู้ชาย และเพศชายจะมีระดับการเห็นคุณค่าแห่งตนสูงกว่าเพศหญิง

3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motivation)

3.1 ความหมายของแรงจูงใจ

Lovell⁽⁸¹⁾ ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า “เป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความพยายามเพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ”

Domjan⁽⁸²⁾ อธิบายว่า การจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมกระทำกิจกรรมของบุคคล โดยบุคคลจงใจกระทำพฤติกรรมนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์⁽⁸³⁾ ได้อธิบายคำว่า “แรงจูงใจ” มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Movere” ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “to move” มีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือชักนำบุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ (To Move A Person to Course of Action)”

ฉะนั้น แรงจูงใจ คือสิ่งที่ดึงดูดโน้มน้าวให้คนนั้นเกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2 ความสำคัญของแรงจูงใจ

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น⁽⁸⁴⁾ ได้อธิบายความสำคัญของของแรงจูงใจนั้นแบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ความสำคัญต่อองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารงานบุคลากร คือ ช่วยให้องค์กร ได้คนดีมีความสามารถร่วมทำงานด้วยและรักษาคนดีๆ เหล่านั้นให้อยู่ในองค์กรต่อไป

ประการที่สอง ความสำคัญต่อผู้บริหาร ช่วยให้การมอบอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดปัญหาความขัดแย้งในการบริหารงาน การจูงใจ จะช่วยให้อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเอื้อต่อการสั่งการ

ประการที่สาม ความสำคัญต่อบุคลากร คือ การสนองต่อความต้องการของบุคคลและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ทำให้พนักงานมีขวัญและกำลังใจไม่เบื่อหน่ายงานและทุ่มเทกับการทำงานเต็มที่ให้องค์กรประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

3.3 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประภัสสร วงษ์ศรี⁽⁸⁵⁾ ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคล เกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เกิดจากการอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของบุคคลว่าเรียนแล้วมีความรู้เท่าใด

เกษตรชัย ละหิม⁽⁸⁶⁾ ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถหรือความสำเร็จที่ผู้เรียนได้รับหลังจากผู้เรียนรู้วิชาเหล่านั้นแล้วพิจารณาจากคะแนนสอบจากแบบสอบหรือการทำงานตามที่ครูกำหนด หรือทั้งสองอย่างรวมกันหรือได้จากการสังเกต พฤติกรรมและความสำเร็จด้านอื่นๆ

Eysenck, Arnold และ Mcili⁽⁸⁷⁾ ได้ให้ความหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่อาศัยความพยายามอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่น การสังเกตหรือการตรวจการบ้าน หรือได้ในรูปของเกรดในการเรียน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อนและระยะเวลาานพอสมควร หรือได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

3.4 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

McClelland⁽¹³⁾ ได้กล่าวถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นความต้องการที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญของมนุษย์และมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของตนเอง

Atkinson⁽⁸⁸⁾ ได้อธิบายว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้ตัวว่า การกระทำของตนต้องได้รับการประเมินผลจากตัวเองหรือบุคคลอื่น โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานอื่นที่ดีเยี่ยม ผลจากการประเมินอาจเป็นสิ่งที่พอใจ เมื่อกระทำจนสำเร็จหรือไม่พอใจเมื่อกระทำไม่สำเร็จ

Secord and Backman⁽⁸⁹⁾ กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่า ถ้ามีการท้าทายกับมาตรฐานความประพฤติแต่ละบุคคลจะต้องสนองต่อสภาพการณ์ต่างๆ กัน ถ้าบุคคลที่ตั้งมาตรฐานสำหรับตนเองสูงจะพยายามอย่างมากเพื่อให้ไปถึงมาตรฐาน ส่วนบุคคลที่ไม่ได้ตั้งมาตรฐานสำหรับตนเองสูงก็ จะมีความพยายามน้อยและมีความรู้สึกไม่สนใจเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานที่ตนตั้งไว้ ซึ่งเป็นเครื่องแสดงว่าบุคคล 2 จำพวกนี้ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน

Murray อ้างอิงใน อัจฉรา สุขารมย์⁽⁹⁰⁾ ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ความปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จในกิจกรรมต่างๆ มีความต้องการที่จะเป็นผู้นำในการทำงานอย่างอิสระ มีความเพียรพยายามที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันสูงสุดที่ได้ตั้งไว้ พฤติกรรมของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงคือชอบทำสิ่งที่ยุ่งยากติดต่อกันเป็นระยะเวลา ยาวนาน มีความมานะและรู้สึกสนุกกับกิจกรรมนั้นๆ

พระเทพเวที⁽⁹¹⁾ ได้กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่ามี 2 แบบ แบบที่ 1 คือ เป็นการใฝ่ความเป็นเลิศที่สนับสนุนระบบการแข่งขัน แบบที่ 2 คือ การใฝ่เป็นเลิศแท้ซึ่ง ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 ถ้าทำก็ทำให้ดีเลิศให้ดีที่สุดเต็มที่แห่งงานนั้นๆ

ประการที่ 2 มีความเป็นเลิศเพราะดีที่สุดเต็มที่แห่งความสามารถของเรา

ประการที่ 3 สิ่งนั้นมีความเป็นเลิศโดยเป็นสิ่งที่ดีที่สุดเป็นประโยชน์ที่สุดแก่ชีวิต

สมคิด บุญเรือง⁽⁹²⁾ ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่า อาจแสดงได้อย่างใดอย่างหนึ่งตามลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. การที่ต้องการให้งานที่ตนเองทำมีความสำเร็จในระดับสูงหรือด้วยมาตรฐานอันสูง (Standard of Excellence)

2. งานที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ (Unique of Characteristic) เป็นงานที่ทำให้สำเร็จอย่างดีและมีลักษณะเป็นของตน ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของบุคคล

3. งานที่ต้องใช้เวลานาน (Long Tern of Work) เป็นลักษณะหนึ่งของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์คือ ต้องการความตั้งใจที่ยาวนานในจุดหมายที่งานนั้นและเป็นงานที่จะสามารถทำสำเร็จได้ในอนาคต

จรัล อุ่นจิตวิวัฒน์ อ้างอิงใน ประยูร ไชยมี⁽⁹³⁾ กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่เอื้อต่อความสำเร็จในการทำงานประกอบด้วยความปรารถนาในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ชอบการแข่งขันและมุ่งมั่นในการทำงานไม่ยอมท้อถอยมีความวิริยะอุตสาหะ ฝ่าฟันอุปสรรคให้สิ้นไป

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาหรือความต้องการของบุคคลที่อาศัยแรงจูงใจภายในจิตใจ ที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ โดยมีความต้องการทำงานให้เต็มที่และเป็นงานที่ทำทลายความสามารถ กล้าเผชิญความยากลำบาก

ทำงานนั้นให้สำเร็จโดยการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ถ้าผลงานสูงกว่าหรือเท่าเกณฑ์มาตรฐานถือได้ว่าประสบความสำเร็จตามความคิดของบุคคลนั้นๆ

3.5 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิภาพร มาพบสุข⁽⁹⁴⁾ กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยมนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน เนื่องจากปัจจัยหลายด้าน ปัจจัยมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ได้แก่

1. ตัวผู้เรียน ได้แก่ ระบบประสาท วุฒิภาวะทางร่างกาย ทางอารมณ์และสังคม ความพร้อมประสบการณ์เดิมและความต้องการของผู้เรียน แรงจูงใจ ความบกพร่องทางร่างกายบางประการ อารมณ์ อายุ เพศและสติปัญญา

2. บทเรียนหรือลักษณะของงาน ได้แก่ เนื้อหาของบทเรียน ความยากง่ายของบทเรียนที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนเหมาะสมกับผู้เรียน ความหมายความสำคัญของบทเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอน ความยาวและสาระสำคัญของเนื้อหาในบทเรียนและสิ่งรบกวนหรือปัจจัยอื่นที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน

3. วิธีการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะได้รับ ความสนุกสนานจากการเรียน หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ได้ค้นพบ ข้อคำถามและคำตอบใหม่ๆ สิ่งใหม่ๆ ประเด็นที่ท้าทายและความสามารถในเรื่องใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มด้วยตนเอง การให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งความรู้เพิ่มเติม ผู้สอนมีวิธีการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียนและการฝึกปฏิบัติภายหลังการสอน

4. ความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่สอนได้ง่าย

5. องค์ประกอบสำคัญจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตวิทยาและวัฒนธรรม ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน

3.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ธงชัย สันติวงศ์⁽⁹⁵⁾ พบว่า ทัวไปแล้วมนุษย์นั้น ไม่ได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถเสมอไปแต่มีแรงจูงใจเพื่อให้การปฏิบัติงานได้สำเร็จนั้น เป็นปัจจัยหลัก

ประภัสสร วงษ์ศรี⁽⁸⁵⁾ กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย

1. ผู้สอน ควรมีการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งความรู้ในการจัดการเรียนการสอน ค้นคว้าหาสื่อวัสดุอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเหมาะสมกับผู้เรียน อ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าสนใจให้มาก เป็นประสบการณ์ทางการเรียนการสอน ความรู้ของครูผู้สอน การถ่ายทอดความรู้ของคุณภาพของการสอน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีคุณธรรมและมีความยุติธรรม การจูงใจและการกระตุ้นเสริมแรงผู้เรียน ให้ความช่วยเหลือและสามารถแก้ปัญหาให้กับนักเรียนได้บรรยากาศในการสอนและสิ่งแวดล้อม

2. ผู้เรียน ได้แก่ พันธุกรรม เซาว์ปัญญาความถนัดความรู้พื้นฐานหรือความรู้เดิม อารมณ์เป็นแรงจูงใจ ความสนใจ ทัศนคติและนิสัยในการเรียน ความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเอง ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา การปรับตัว หลักสูตรหรือวิชาที่เรียน วัฒนธรรม ทัศนคติต่อสถาบันและผู้สอนบรรยากาศในการเรียนและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการปรับตัวและบุคลิกภาพอื่นๆ

อริยา คูหา และบัญญัติ ยงยวน⁽⁹⁶⁾ กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

1. ความพร้อมด้านสติปัญญา หรือความรู้ ทักษะพื้นฐาน
2. บุคลิกภาพหรือจิตลักษณะ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อึดมโนทัศน์
3. พฤติกรรมการเรียน เช่น วิธีการเรียน การผัดวันประกันพรุ่ง
4. บรรยากาศในการเรียน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน วิธีการสอนของครู
5. ตัวแปรทางประชากร เช่น อายุ เพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาของบิดามารดา เป็นต้น

3.7 คุณลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

McClelland⁽¹³⁾ ได้กล่าวว่า ลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและแนวทฤษฎีของ Eysenck⁽⁸⁷⁾ ที่จัดบุคลิกภาพ สามารถกำหนดคุณลักษณะของบุคลิกภาพของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ คือ

1. ด้านความมีเอกลักษณ์ หมายถึง ความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ลอกเลียนแบบผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใส่ใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ชอบความอิสระในการแสดงออกทางความคิดและการทำงาน ไม่ชอบใช้ทฤษฎีซ้ำๆ

2. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของตนเองอย่างมาก มีความกล้าที่จะรับผิดชอบในผลงานของตนเองและพร้อมที่จะปรับปรุงงานของตนเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอและมีความพึงพอใจในตนเองเมื่องานสำเร็จ

3. ด้านความทะเยอทะยาน หมายถึง นิสัยที่มีความต้องการจะประสบความสำเร็จ โดยตั้งความหวังไว้สูง เพื่อให้ความเป็นอยู่และฐานะของตนเองดีกว่าคนอื่น อยากให้ผลงานของตนเองเป็นที่รู้จัก และต้องการชัยชนะเมื่อมีการแข่งขันเสมอ

4. ด้านความกระตือรือร้น หมายถึง มีการตั้งใจจริงและเอาใจใส่กับงานที่ทำ โดยทำงานที่ได้รับมอบหมายทันทีไม่ผัดวันประกันพรุ่ง อดทนต่ออุปสรรคต่างๆ ที่เข้ามาและทำงานให้สำเร็จลุล่วงในเวลาอันสั้น

5. ด้านการรู้จักวางแผนงาน หมายถึง การเป็นคนที่มีแบบแผนในการทำงาน ไม่ออกนอกกรอบนอกทาง โดยจะตั้งเป้าหมายเอาไว้ มองการณ์ไกล มีความละเอียดและรอบคอบทุกครั้งก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไร เลือกร่วมงานจากความสามารถเป็นอันดับแรก และทำงานด้วยความประณีต มีระเบียบ

6. ด้านความกล้าเสี่ยง หมายถึง มีลักษณะเป็นคนที่มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยว กล้าได้กล้าเสีย มุ่งมั่นที่จะทำงานให้เกิดความสำเร็จ โดยไม่เชื่อเรื่องสิ่งมหัศจรรย์หรือโชคลาง

Herman⁽⁹⁷⁾ ได้รวบรวมคุณลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเอาไว้ 10 คุณลักษณะดังนี้

1. พยายามกระทำหน้าที่ต่างๆ ของตนเองให้ดีอยู่อย่างสม่ำเสมอ
2. คิดถึงอนาคตภายหน้ามากกว่าอดีตหรือปัจจุบัน
3. มีความมานะพยายามเพื่อให้ตนขึ้นไปสู่ลำดับที่สูงขึ้น
4. มีความทะเยอทะยานเป็นที่ตั้ง

5. ตั้งความหวังสูงมากกว่าตนเองจะต้องประสบความสำเร็จ
6. ถึงแม้ว่างานที่ตนทำจะถูกขัดขวางหรือมีอุปสรรคใดๆ ก็พยายามทำให้สำเร็จ
7. มีความอดทน ไม่ใช่อดทนเพียงเวลาสั้นๆ แต่จะต้องอดทนเป็นเวลายาวนาน
8. อยากให้ตนเองเป็นผู้ที่มีคนอื่นรู้จัก บุคคลนั้นต้องมีการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเสมอ
9. เลือกเพื่อนที่จะมาร่วมงาน โดยเน้นที่ความสามารถเป็นหลัก
10. คำนึงอยู่เสมอว่าเวลาเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง

Weiner อ้างใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช⁽⁹⁸⁾ ได้สรุปจุดเด่นหรือลักษณะเด่นของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ไว้ดังนี้

1. ขยันและอดทนต่ออุปสรรค ตั้งใจทำงานที่ซับซ้อนได้มากกว่าบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำกว่า

2. ชอบคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ๆ ด้วยความคิดและสมองของตนเองเสมอ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน เช่น ระดับการศึกษาของครูผู้สอน เจตคติต่อวิชาชีวะของครูผู้สอน การพัฒนาความรู้ความเข้าใจในวิชาที่สอน สุขภาพกาย สุขภาพจิต เป็นต้น องค์ประกอบทางครอบครัว เช่น สภาพความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู ระดับการศึกษาของบิดามารดา เศรษฐกิจของครอบครัว องค์ประกอบทางการศึกษา ได้แก่ ความรู้สึกรักนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สุขภาพร่างกาย เจตคติ การปรับตัว ความมุ่งมั่น ความต้องการของผู้เรียน และแรงจูงใจในการเรียน เป็นต้น

3.8 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

3.8.1 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ McClelland

McClelland⁽¹³⁾ ได้กล่าวถึงแรงจูงใจพื้นฐานของบุคคลไว้ดังนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) คือ ความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยพยายามแข่งขันกับเกณฑ์มาตรฐานอันดีเลิศ จะมีความรู้สึกเป็นทุกข์ กังวล ไม่สบายใจเมื่อประสบความสำเร็จล้มเหลวหรืออุปสรรค

แรงจูงใจใฝ่สมาคม (Affiliation Motive) คือ ความปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ต้องการเป็นที่นิยมชมชอบของคนอื่น ต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงในสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากบุคคลอื่นๆ

แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) คือ ความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งอิทธิพลเหนือกว่าคนอื่นในสังคม ผู้ที่มีความจูงใจใฝ่อำนาจสูงจะเป็นผู้ที่พยายามควบคุมวิงต่างๆ เพื่อให้ตนเองบรรลุความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่นในองค์กร

จากแรงจูงใจขั้นพื้นฐานดังกล่าว McClelland⁽¹³⁾ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าแรงจูงใจในด้านอื่นๆ เพราะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็งมากที่สุด

พฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมี 6 ลักษณะดังนี้

1. ขยันขันแข็ง (Energetic) หรือชอบการกระทำแปลกๆ ใหม่ๆ ที่จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จ ผู้มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงไม่จำเป็นต้องเป็นคนขยัน แต่จะมานะพากเพียรต่อสิ่งที่ท้าทาย หรือช่วยความสามารถของตน และทำให้เกิดความรู้สึกว่าได้ทำงานสำคัญลุล่วงไปแล้ว ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง มักจะไม่ขยันขันแข็งในงานอันเป็นกิจวัตรประจำวัน แต่จะทำงานขยันขันแข็งเฉพาะงานที่ต้องใช้สมองหรืองานแบบที่ไม่ซ้ำใคร สามารถจะค้นคว้าหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อที่จะแก้ปัญหาอันให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2. ต้องการทราบแน่ชัดถึงผลของการตัดสินใจของตนเอง (Knowledge of Result of Decision) โดยไม่ใช่เพียงการคาดคะเนไปเองว่าต้องเป็นลักษณะอย่างนั้นอย่างนี้ นอกจากนี้ผู้ที่ต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง ยังพยายามที่จะทำตัวให้ดีกว่าเดิมอีก เพื่อทราบว่าผลการกระทำของตัวเองว่า เป็นอย่างไรและจะพยายามปรับปรุงด้านพฤติกรรม

3. กล้าเสี่ยงพอสมควร (Moderate Risk-Taking) เป็นการใช้ความสามารถโดยไม่ขึ้นอยู่กับโชคชะตา ต้องมีการตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยว ไม่ลังเล ผู้ที่ต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง มักไม่ค่อยพอใจที่จะทำงานง่ายๆ แต่ต้องการทำงานที่ยากลำบากพอสมควร เพราะจะมีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง เพราะในการทำงานที่ยากให้ลุล่วงไปได้นั้นจะนำความพอใจมาสู่ตน

4. มีการทำนายหรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า (Anticipation of Future Possibilities) ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง มักเป็นบุคคลที่มีแผนระยะยาว เพราะจะเล็งเห็นผลคาดการณ์ไกลกว่าผู้ที่มีความต้องการผลสัมฤทธิ์ต่ำ

5. มีทักษะในการจัดการระบบงาน (Organizational Skills) เป็นสิ่งที่McClelland⁽¹³⁾เห็นว่าควรจะมี แต่ยังมีหลักฐานการค้นคว้ามาสนับสนุนได้ไม่เพียงพอ

6. รับผิดชอบต่อตนเอง (Individual Responsibility) ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงมักจะพยายามทำงานให้สำเร็จเพื่อความพึงพอใจในตนเอง มีเซ่หวังให้คนอื่นยกย่อง มีความต้องการเสรีภาพในการคิดและการกระทำไม่ชอบให้ผู้อื่นมาบงการ

นอกจากนี้ McClelland⁽¹³⁾ยังได้สรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับสูงจะมีลักษณะดังนี้

- พยายามที่จะทำงานอย่างไม่ท้อถอยจนถึงจุดหมาย
- เป็นผู้มีความสามารถในการวางแผนในระยะยาว
- เป็นผู้ตั้งวัตถุประสงค์ที่มีโอกาสจะทำได้สำเร็จ 50-60 หรือมีความเสี่ยงปานกลาง
- เป็นผู้รับผิดชอบพฤติกรรมของตนและตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ในการทำงาน
- ต้องการข้อมูลผลย้อนกลับของผลงานที่ทำ
- เมื่อประสบความสำเร็จมักอ้างสาเหตุภายใน เช่น ความสามารถและความพยายาม

McClelland⁽¹³⁾ได้ทำการทดลองโดยใช้แบบทดสอบการรับรู้ของบุคคล (Thematic Apperception Test (TAT)) เพื่อวัดความต้องการของมนุษย์ ซึ่งแบบทดสอบดังกล่าวเป็นเทคนิคการนำเสนอภาพต่างๆ แล้วให้บุคคลเขียนเรื่องราวในสิ่งที่ตนสนใจและจากการศึกษาMcClelland⁽¹³⁾ได้ข้อสรุปถึงคุณลักษณะของคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับสูง มีความต้องการ 3 ประการ ซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่

1. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement (naAch)) เป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้เต็มที่และดีที่สุดเพื่อความสำเร็จ จากการทดลองของMcClelland⁽¹³⁾บุคคลที่ต้องการความสำเร็จสูงจะมีลักษณะชอบการแข่งขัน มีความชำนาญในการวางแผน มีความรับผิดชอบสูงและกล้าที่จะเผชิญกับความล้มเหลว

2. ความต้องการอำนาจ (Need for Power (nPower)) เป็นความต้องการอำนาจเพื่อมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นซึ่งบุคคลที่มีความต้องการด้านนี้สูง จะพยายามทำให้ตนมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับหรือยกย่องต้องการความเป็นผู้นำ กังวลเรื่องอำนาจมากกว่าการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

3. ความต้องการความผูกพัน (Need for Affiliation (naAff)) เป็นความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่นต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความต้องการสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลลักษณะนี้ต้องการความผูกพันสูง ชอบสถานการณ์การร่วมมือมากกว่าสถานการณ์การแข่งขันโดยพยายามสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

จากการทดลองโดยใช้แบบทดสอบ TAT พบว่าพนักงานหรือบุคลากรขององค์กรต่างๆ ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มักต้องการทำงานใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ต้องการงานที่มีระดับยากง่ายพอดีไม่ง่ายหรือยากเกินกว่าความสามารถของเขา
2. งานที่เปิดโอกาสให้รับผิดชอบเฉพาะส่วนงานของเขาและเขามีอิสระที่จะตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
3. ต้องการงานที่มีความแน่นอนต่อเนื่องซึ่งสร้างผลงานได้และทำให้เขามีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเพื่อจะพิสูจน์ตนเองถึงความสามารถของเขาได้

3.8.2 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Atkinson

Atkinson⁽⁸⁸⁾ กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้ตัวว่าการกระทำของตนจะต้องได้รับการประเมินผลจากตัวเองหรือบุคคลอื่น โดยเทียบเคียงกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม ผลจากการประเมินอาจเป็นที่พอใจเมื่อกระทำจนสำเร็จ หรือไม่น่าพอใจเมื่อกระทำไม่สำเร็จก็ได้ และยังได้กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าจะต้องคำนึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

แรงจูงใจที่จะบรรลุความสำเร็จ (Motive To Achieve Success) บุคคลแต่ละคนมีแรงจูงใจที่จะไปสู่ความสำเร็จ รวมทั้งแรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลวแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล ถ้าเขาประสบความสำเร็จเขาก็จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าบุคคลที่เคยประสบความล้มเหลวมาก่อน ซึ่งจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

โอกาสของความสำเร็จ (Opportunity of Success) ถ้างานที่ทำไม่ยากหรือง่ายเกินไปบุคคลจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก หากงานที่ทำง่ายหรือยากมากเกินไปบุคคลก็จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

คุณค่าของความสำเร็จ (Incentive Value of Success) บุคคลจะมีความพึงพอใจในความสำเร็จของตนมากยิ่งขึ้น ถ้างานที่ทำสำเร็จเป็นงานยาก ตรงกันข้าม ถ้างานที่ทำสำเร็จนั้น เป็นงานง่าย เขาก็จะไม่เกิดความพึงพอใจในความสำเร็จนั้นมากเท่าไร

3.7.3 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Herman

Herman⁽⁹⁷⁾ ได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ ดังนี้

- มีความทะเยอทะยาน
- มีความหวังมาก ว่าตนจะประสบผลสำเร็จ ถึงแม้ว่าผลการกระทำของตนเอง จะขึ้นอยู่กับโอกาส
- มีความอดทนในการทำงานที่ยากๆ ได้เป็นเวลานาน
- ความพยายามได้เข้าไปสู่สถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น
- เมื่องานที่กำลังทำอยู่ถูกขัดจังหวะ หรือถูกรบกวน ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะพยายามทำต่อไปจนสำเร็จ
- มีความรู้สึกที่เวลาเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งและสิ่งต่างๆ จะผ่านพ้นไปอย่างรวดเร็ว จึงควรรีบทำสิ่งต่างๆ ให้ทันเวลา
- คำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมาก
- ในการเลือกเพื่อนร่วมงาน ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเลือกเพื่อนที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก
- ต้องการให้ตนเองเป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่น โดยพยายามทำงานของตนให้ดี
- พยายามปฏิบัติงานให้ดีอยู่เสมอ

3.8.4 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Weiner

Weiner⁽⁹⁸⁾ มีความเชื่อว่า การที่บุคคลมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มักจะประสบความสำเร็จและบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มักจะไม่ประสบความสำเร็จนั้น อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง อนุมานสาเหตุแห่งความสำเร็จของเขาว่าเกิดจากองค์ประกอบภายใน เช่น ความพยายามและความสามารถในการขณะที่ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มักจะอนุมานสาเหตุแห่งความล้มเหลวว่า เกิดจากองค์ประกอบภายนอก เช่น ความยากของงาน และความโชคร้ายซึ่งอยู่ภายนอกเหนือจากการควบคุมบังคับของเขา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามทฤษฎีของ Weiner⁽⁹⁸⁾ จึงมุ่งเน้นที่จะจูงใจให้บุคคลใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ประกอบกับการใช้ความสามารถที่มีอยู่เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จอย่างสูงสุดเท่าที่จะสามารถทำได้

Weiner⁽⁹⁸⁾ ให้เหตุผลว่า คำอธิบายและคำแก้ตัวที่บุคคลโดยส่วนมากนำมาอ้างว่าเป็นสาเหตุแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลว ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. ความสามารถ (Ability) บุคคลมักจะรับรู้ว่าคุณมีความสามารถจากการที่เขาเคยประสบความสำเร็จในงานบางอย่าง ในขณะที่บุคคลอื่นประสบความสำเร็จจากความล้มเหลว

2. ความพยายาม (Effort) การพิจารณาว่าคุณมีความพยายามต่องานมาก-น้อย เพียงใด อาจดูได้จากเวลาและพลังกำลังที่เขาทุ่มเทและอุทิศให้กับงาน

3. ความยากของงาน (Task difficulty) บุคคลมักจะวินิจฉัยความยากของงาน จากการสังเกตสถิติของผู้อื่นที่สามารถประสบความสำเร็จในการทำงานชนิดเดียวกัน ดังนั้นบุคคลมักจะลงความเห็นว่างานนั้นมีความยากลำบาก เนื่องจากคนส่วนมากไม่สามารถทำงานนั้นให้สำเร็จลงได้

4. โชค (Luck) เป็นสิ่งที่ยอยู่นอกเหนืออำนาจการควบคุมบังคับของเรา ดังนั้นหากบุคคลประสบความสำเร็จ โดยมิได้เกิดจากการกระทำของเขา จึงมักจะสันนิษฐานว่าเป็นเพราะโชคช่วย แต่ถ้าเขาล้มเหลวโดยไม่ได้เป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำของเขาเป็นสำคัญ เขาก็มักจะสันนิษฐานว่าเป็นเพราะความโชคร้าย

จากองค์ประกอบข้างต้น บุคคลจะอนุมานสาเหตุแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวของเขา ด้วยองค์ประกอบที่แตกต่างกันไป บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักจะอนุมานสาเหตุแห่งความล้มเหลวของเขาเกิดขึ้นจากการขาดความพยายาม ซึ่งความพยายามนี้เป็นองค์ประกอบภายในและเปลี่ยนแปลงได้เร็ว ดังนั้นหากมีความพยายามอย่างแท้จริงต่องานที่จะต้องทำต่อไปในอนาคตก็ย่อมมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จสูง ตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำมักจะเชื่อว่าสาเหตุแห่งความล้มเหลวเกิดจากการไร้ความสามารถ ซึ่งความสามารถเป็นองค์ประกอบภายในและเปลี่ยนแปลงได้ช้า บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำมักที่ถอยเสียก่อน เมื่อได้ผ่านพบกับประสบการณ์แห่งความล้มเหลวที่เกิดขึ้นดังนั้น Weiner⁽⁹⁸⁾ จึงได้กล่าวถึงการพัฒนาให้บุคคลมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามทฤษฎีของ Weiner⁽⁹⁸⁾ เป็นการส่งเสริมให้บุคคลให้ความสำคัญกับความพยายามและความสามารถ ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดความสำเร็จจากแหล่งแห่งการควบคุมจากภายในมากกว่าให้ความสำคัญกับโชค ทั้งนี้เพราะบุคคลใดเชื่อว่าความสำเร็จของเขาขึ้นอยู่กับความพยายามและความสามารถแล้วย่อมมีแนวโน้มสูงที่ยอมทำงานหนักและประสบความสำเร็จได้

อย่างไรก็ตามการส่งเสริมให้บุคคลมีความคาดหวังในเชิงบวกว่าสามารถที่จะประสบความสำเร็จในอนาคตได้ด้วยการเพิ่มความพยายามอย่างเต็มขีดความสามารถ ดังนั้นการพัฒนา

สรุปได้ว่า ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Weiner⁽⁹⁸⁾ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 4 ประการ ซึ่งบุคคลใฝ่สัมฤทธิ์แห่งความสำเร็จ และความล้มเหลว ได้แก่ ความสามารถ ความพยายาม ความยากของงาน และโชค บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันมักจะอนุมานสาเหตุแห่งความสำเร็จ และความล้มเหลวจากองค์ประกอบที่ไม่เหมือนกัน โดยการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มุ่งเน้นการจูงใจให้บุคคลใช้ความพยายามและความสามารถของตนอย่างมาก

3.9 วิธีการสร้างเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สจวร์ต โคว์ตระกูล⁽⁹⁹⁾ ได้ใช้แนวคิดของ McClelland⁽¹³⁾ จัดโปรแกรมการฝึกทางด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีการวิเคราะห์หลักการและลำดับขั้นของการฝึกอบรม เพื่อให้สะดวกต่อการฝึกปฏิบัติในปัจจุบันซึ่งอาจจะสรุปได้ว่ามีวิธีการฝึกเพื่อสร้างเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สำคัญๆ 4 วิธี คือ

1. วิธีให้ผู้รับการฝึกให้คะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตนเองจากการใช้แบบทดสอบทีเอที (Thematic Apperception Test) ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องจากภาพซึ่งเป็นภาพบุคคลในเหตุการณ์คลุมเครือประมาณ 4-5 ภาพ โดยเปิดให้ดูภาพภาพละประมาณ 20 วินาที เพื่อกระตุ้นให้ผู้ถูกศึกษาเขียนอธิบายถึงความคิด ความต้องการ และการกระทำของตัวเอกในภาพทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคต เป็นเรื่องราวสั้นๆ เมื่อผู้ถูกศึกษาบรรยายภาพทุกภาพเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำคำตอบของแต่ละคนมาตีความหมายและให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแนวคิดและเนื้อเรื่องที่บรรยายเกี่ยวข้องกับลักษณะของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพียงใด เพื่อบ่งชี้ถึงปริมาณความรุนแรงของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลที่ถูกศึกษา โดยพิจารณาให้คะแนนจากเนื้อหาจินตนาการใฝ่สัมฤทธิ์ที่แสดงออกมาในประโยคต่างๆ ที่บรรยายถึงภาพเหตุการณ์หนึ่งๆ

2. วิธีการฝึกในรูปแบบการไม่ใช้คำพูด ได้แก่ การทดสอบประกอบด้วยข้อความต่างๆ หลายสิบข้อให้ผู้ทดสอบตั้งขึ้น ซึ่งบางข้อเป็นคำถามเกี่ยวกับความกลัว ความวิตกกังวล ความนิยม การเมือง เศรษฐกิจ ความสนใจในสิ่งต่างๆ ผู้ถูกทดสอบต้องร่วมมือกับผู้ทดสอบในการตอบคำถามต่างๆ เพื่อให้การทดสอบได้ผลตามวัตถุประสงค์

3. วิธีให้บุคคลสำรวจตนเอง การที่บุคคลสำรวจจุดบกพร่องของตนเอง ปรับปรุงความรับผิดชอบ วินัยในตนเอง จัดตารางการทำงานอย่างมีระเบียบ ความสามารถเปลี่ยนบุคลิกภาพ เจต

คติและพฤติกรรมให้เป็นบุคคลที่ต้องการของสังคม ก็จะพัฒนาตนเองเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากขึ้นกว่าเดิม

4. วิธีเน้นความสำคัญทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม เป็นการเน้นเรื่องที่เกิดขึ้น ใช้สถานการณ์ที่แยกออกไปโดยเฉพาะช่วยให้บุคคลมีโอกาสได้แสดงพฤติกรรมใหม่ๆ เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล ทำให้ผู้รับการฝึกเกิดการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ดีขึ้น

วิธีการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทั้ง 4 ด้านนี้ เป็นการฝึกให้บุคคลไวต่อความรู้สึกมีความสามารถสื่อสารได้หลายระดับ และสามารถที่จะผสมผสานความคิดฝันที่ไม่สมเหตุผลผลไปสู่ความคิดและตอบสนองที่มีโครงสร้างสมเหตุผลผลมากขึ้น อันจะมีส่วนร่วมส่งเสริมทางด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กล่าวคือ เมื่อบุคคลรู้จักตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ได้ จะทำให้เขาแสดงออกทางด้านอารมณ์เกลียดชังหรืออารมณ์รุนแรงน้อยลง

จากทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ McClelland⁽¹³⁾สรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความต้องการที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ การที่บุคคลจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

ทฤษฎีของ McClelland⁽¹³⁾ประยุกต์โดยการให้ครูกระตุ้นให้นักเรียนมีความต้องการสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นได้อีก แต่ต้องอาศัยหลักการที่สำคัญ 4 ประการ เพื่อเพิ่มความต้องการสัมฤทธิ์ของนักเรียนดังต่อไปนี้

หลักการข้อที่ 1 ตั้งความคาดหวังให้ปรากฏอย่างชัดเจน การที่ครูจะกำหนดความคาดหวังกับนักเรียนนั้นจะต้องประเมินถึงความเป็นไปได้ของนักเรียนด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ ที่จะทำให้ความคาดหวังของครูมีความเป็นจริงขึ้นมาได้ ครูต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า ครูต้องการให้นักเรียนทำอะไร ที่ไหน อย่างไร และเมื่อไร เมื่อครูกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบแล้ว นักเรียนจึงเกิดความเข้าใจที่ครูสั่ง ผลที่ตามมาคือครูจะได้ผลงานที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนจะเกิดความภาคภูมิใจที่ตนเองทำงานตามเป้าหมายที่ครูกำหนดไว้ได้สำเร็จ

หลักการข้อที่ 2 ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อจูงใจ ครูควรให้ข้อมูลคืนกลับไปแก่นักเรียนโดยเร็วที่สุด เพื่อให้นักเรียนทราบถึงผลข้อมูลย้อนกลับของงานตนเองที่ได้ทำลงไป

หลักการข้อที่ 3 ให้ข้อมูลย้อนกลับในทันที ครูควรให้ข้อมูลคืนกลับไปแก่นักเรียนโดยเร็วที่สุด เพื่อให้นักเรียนทราบถึงผลการทำงานของตนเอง และจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวนักเรียนเอง

หลักการข้อที่ 4 ประเมินอยู่บ่อยครั้ง การให้นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน เพื่อประเมินผลการเรียนของนักเรียนทุกครั้งที่เรียนจบบทเรียน ซึ่งเป็นตัววัดความรู้ความเข้าใจของนักเรียน เมื่อนักเรียนได้รับทราบข้อมูลของตนเองอยู่เรื่อยๆ จากการประเมินผลการเรียน นักเรียนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหรือข้อบกพร่องของตนเอง จึงเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนมีความใฝ่สัมฤทธิ์สูงเพื่อการเรียนที่ดีขึ้นหรือนำข้อผิดพลาดมาแก้ไขปรับปรุงในบทเรียนถัดไป

วิธีการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามทฤษฎีของก McClelland⁽¹³⁾ครู พ่อแม่ อาจนำไปประยุกต์ใช้กับศิษย์หรือบุตรหลานของตนได้ด้วยความสะดวกใจ เพราะเป็นการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้วยวิธีการไม่ยุ่งยากหรือสลับซับซ้อนนัก

3.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

Willens⁽³⁷⁾ ศึกษาผลของสถานภาพทางเศรษฐกิจความสามารถทางภาษาการควบคุมตนเองแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความเพียรพยายามกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Thorne⁽¹⁰⁰⁾ ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ใช้เป็นแบบสำรวจร่วมกันแบบสัมภาระณ์ พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับอำนาจหน้าที่ในการทำงาน ลักษณะงาน และความต้องการแข่งขัน ความไม่ตระหนักส่วนบุคคลนอกจากนั้นระดับของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีค่าต่ำตามบทบาททางเพศที่ถูกกำหนด โดยชนบธรรมเนียมประเพณี แต่จะมีค่าสูงในกลุ่มที่กลัวการประสบความล้มเหลว

Sheeran⁽¹⁰¹⁾ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการแข่งขันทางการเรียน ชาวซามัวระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 197 คน เป็นชาย 100 คน หญิง 97 คน ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ และ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ มีการแข่งขันที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Maller⁽¹⁰²⁾ ศึกษาทดลองเกี่ยวกับแรงจูงใจโดยวิธีการแข่งขันและการร่วมมือเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมานะพยายามปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น โดยทดลองแข่งขันผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยแข่งกับเพื่อน และแข่งแบบหมู่คณะ พบว่า การแข่งขันแบบหมู่คณะจะได้ผลดีกว่าการแข่งขันเป็นรายบุคคล ดังนั้นคุณครูจึงเลือกให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ซึ่งส่งผลเรื่องผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นตามมา

Steer⁽¹⁰³⁾ ศึกษาความสัมพันธ์ของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อทัศนคติในการทำงานและผลการปฏิบัติงาน โดยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงตำแหน่งหัวหน้างานระดับต้นที่ทำหน้าที่ดูแลคนงาน เสมียน พนักงานระดับล่างทำงานในองค์การเกี่ยวกับสาธารณสุขขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

วิมลรัตน์ คล้ายเนียน⁽¹⁰⁴⁾ ศึกษารูปแบบผลการเรียนโปรแกรมวิชาบริหารธุรกิจในวิทยาลัยครูนครสวรรค์พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นได้มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ปรียาภรณ์ เพ็ญสุขใจ⁽¹⁰⁵⁾ ศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนกรณีจากนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรภาคพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา แคลคูลัส 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ก็มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยผ่านนิสัยในการเรียนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ดำรง เหลี่ยมวัฒนา⁽¹⁰⁶⁾ ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเชียงของวิทยาคม อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่าหลังจากได้รับการให้คำปรึกษาแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนนั้นมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนในระดับสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประกายทิพย์ พิชัย⁽¹⁰⁷⁾ ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นสัมพันธ์สภาพภายในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และบรรยากาศทางการเรียน โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พวงทอง ยศสระ⁽²⁵⁾ ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบกับการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ กลุ่ม

ตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เขาวนปัญหาาระดับปานกลางและมี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา จำนวน 30 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และกลุ่ม ทดลองที่ 2 ได้รับการใช้สถานการณ์จำลอง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ พบว่า 1. นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากขึ้นหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และสถานการณ์จำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบกับนักเรียนที่ได้รับการ ใช้สถานการณ์จำลอง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุริรัตน์ ยอดคำ⁽¹⁰⁸⁾ ศึกษาแรงจูงใจของบุคลากรของศูนย์ป้องกันควบคุมโรคมะเร็งจังหวัด ลำปางในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าของหน้าที่ทุกคนทุกระดับที่ปฏิบัติงาน ณ ศูนย์ป้องกันควบคุมโรคมะเร็งจังหวัดลำปาง จำนวน 170 คนผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญ ต่อการสร้างแรงจูงใจของบุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงพยาบาลตามลำดับ ได้แก่ แรงจูงใจในการทำงานจากการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ร่วมปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของ งาน และแรงจูงใจจากภาวะผู้นำ (การมีอำนาจ) ซึ่งมีความแตกต่างกันตามปัจจัยภูมิหลังของแต่ละ บุคคลเช่น เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการพัฒนาคุณภาพ โรงพยาบาล

พัทธภรณ์ จินกุล⁽¹⁰⁹⁾ ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนจากองค์การกับความสำเร็จในวิชาชีพพยาบาล โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ กลุ่ม ตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพระดับปฏิบัติการ จำนวน 370 คน พบว่า 1.ความสำเร็จในวิชาชีพและ การสนับสนุนจากองค์การของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐอยู่ในระดับปานกลาง 2.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของพยาบาลวิชาชีพของรัฐอยู่ในระดับสูง 3.แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการ สนับสนุนจากองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในวิชาชีพของพยาบาลวิชาชีพ

สิริน สุริยวงศ์⁽¹¹⁰⁾ ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรรองการสวนพฤกษศาสตร์ โดยการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจในงานของบุคลากรและวิเคราะห์ระดับความ พึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษาวิจัยเชิงพรรณน จำนวน 82 คน พบว่าปัจจัยค่าจูงมีความสัมพันธ์ไป ในทิศทางเดียวกับความความพึงพอใจในระดับปานกลาง กล่าวคือ ถ้าองค์กรให้บุคลากรมีปัจจัยค่าจูง มากขึ้น ส่งผลต่อความพึงพอใจมากขึ้นเช่นกัน ส่วนปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึง พอใจในระดับต่ำ ดังนั้นถ้าหากองค์กรเพิ่มปัจจัยให้บุคลากรมากขึ้น ก็จะมีผลต่อความพึงพอใจมากขึ้น

ตามไปด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลมีเพียงบุคลากร คือลูกจ้างและพนักงานเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง แต่มีบางปัจจัยที่ส่งผลให้ความพึงพอใจในระดับไม่สูง เช่นค่าตอบแทนและนโยบาย

อมรรัตน์ เทพพิทักษ์⁽¹¹¹⁾ ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของการเปลี่ยนแปลงกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเจ้าหน้าที่ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่กรมการค้าภายใน พบว่าระดับภาวะผู้นำมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยโดยการสังเกตเชิงพรรณนา (Observational study) เชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional descriptive design) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญและ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ประชากร

- ประชากรเป้าหมาย คือ นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญในประเทศไทยที่ศึกษาในสถาบันที่มีมาตรฐานผ่านการรับรองคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
- ประชากรตัวอย่าง คือ นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2557 ที่ศึกษาในสถาบันที่มีมาตรฐานผ่านการรับรองคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
- กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ ระดับชั้น ปวช.ทุกประเภทวิชา และนักเรียนโรงเรียนหอวัง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทุกสายวิชา ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2557 อายุ 16 ปี จนถึง 18 ปี ทั้งหมด 120 คนในการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

***หมายเหตุ**

เหตุผลที่เลือกในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ

วิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจตุจักรนั้น ประกอบด้วย 1. วราธิปบริหารธุรกิจ 2. สันติราษฎร์บริหารธุรกิจ 3. เซนต์จอห์นโปลิเทคนิค 4. เซนต์จอห์นเทคโนโลยี 5. พณิชยการรัชรินทร์ 6. ช่างฝีมือปัญญาวิทยา และ 7. ไทยวิจิตรศิลป์ ผู้วิจัยได้พบว่าวิทยาลัยอาชีวศึกษา สันติราษฎร์ หรือ สันติราษฎร์บริหารธุรกิจ เป็นวิทยาลัยเดียวในเขตจตุจักร ที่เป็นสถานศึกษาดีเด่นรางวัลพระราชทาน ปี 2542 จากกระทรวงศึกษาธิการ, ได้รับรางวัลโรงเรียนสีขาวเฉลิมพระเกียรติปลอดสารเสพติด และผ่านการรับรองคุณภาพการจัดการเรียนการสอน จาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทางเลือก องค์การมหาชน (ศสม) ปี 2554

เหตุผลที่เลือกในโรงเรียนหอวัง

เนื่องจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตจตุจักรนั้น ประกอบด้วย 1. โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ 2. โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช 3. โรงเรียนสารวิทยา 4. โรงเรียนหอวัง 5. โรงเรียนสตรีวรนาถบางเขน และ 6. โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตร ผู้วิจัยได้พบว่าโรงเรียนหอวังเป็นโรงเรียนเดียวในเขตจตุจักรที่ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาให้เป็น 1 ใน 8 สำหรับการเป็นโรงเรียนคุณภาพระดับพิเศษของกรุงเทพมหานคร และติดอันดับ 1 ใน 16 โรงเรียนคุณภาพพิเศษของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2554 จาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทางเลือก องค์การมหาชน (ศสม) ปี 2554

ผู้วิจัยเห็นสมควรที่จะเลือกสองสถาบันนี้ เนื่องจากสถาบันนี้มีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับในเขตจตุจักร รวมถึงได้ผ่านการรับรองคุณภาพจากหลายๆหน่วยงานชั้นนำ ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่านักเรียนนักศึกษาที่ศึกษาในสถานศึกษาดังกล่าว น่าจะได้รับความรู้การศึกษาที่ดีมีคุณภาพอย่างเต็มเปี่ยม เหมาะสมสำหรับที่จะนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากสูตรต่อไปนี้

การหาขนาดตัวอย่างประเภทศึกษาความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน (Two independent groups)

- A** คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ กำหนดไว้ที่ 0.05
- B** คือ อำนาจในการทดสอบในการวิจัย = 0.10
- Z β** คือ ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากตารางแจกแจงแบบปกติระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90
($Z\beta = Z_{0.10} = 1.28$)
- Z $\alpha/2$** คือ ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากตารางแจกแจงแบบปกติระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95
($Z\alpha/2 = Z_{0.05/2} = 1.96$ (twotail))
- σ^2 คือ ค่าความแปรปรวนรวม (อ้างอิงจากการศึกษาของ DR. D. B. TALI*; MS ROSY ในปี 2012)⁽¹¹²⁾ เท่ากับ 59.2
- \bar{x}_1 คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากจำนวนของนักศึกษาสายอาชีพ (อ้างอิงจากการศึกษาของ DR. D. B. TALI*; MS ROSY คณะ)⁽¹¹²⁾ เท่ากับ 48.2
- \bar{x}_2 คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากจำนวนของนักเรียนสายสามัญ (อ้างอิงจากการศึกษาของ Qizhen Liu และคณะ)⁽¹¹³⁾ เท่ากับ 38.72

$$n = \frac{2(Z_{\alpha/2} + Z_{\beta})^2 \sigma^2}{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2)^2}$$

$\sigma^2 =$ Pooled variance

$$\sigma^2 = \frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} = 71.183$$

$$n = \frac{2(1.96 + 1.28)^2 (71.183)}{(48.2 - 38.72)^2}$$

$$n = 11.34$$

ดังนั้น จะต้องศึกษาในคนกลุ่มละ 11.34 คน

***หมายเหตุ** ตัวเลขค่าประชากรที่ได้นั้นเท่ากับ 11.34 ซึ่งเป็นการใช้ค่าเฉลี่ยจากการเห็นคุณค่าในตนเองของงานวิจัยอื่นในต่างประเทศของกลุ่มนักศึกษาอาชีพะ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีใครได้ริเริ่มทำ ดังนั้นในการศึกษานี้จึงได้พิจารณาเพิ่มขนาดตัวอย่างอย่างน้อยกลุ่มละ 100 คน และเพื่อป้องกันการผิดพลาดจึงเพิ่มอีก 20% ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยนี้จึงเท่ากับ 120 คน โดยการเลือกประชากรในการศึกษานี้ จะใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ใช้แบบสอบถาม 1 เล่มต่อผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คน ซึ่งแบบสอบถาม 1 เล่มนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามย่อยทั้งหมด 3 ชุด แล้วแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมตามรายละเอียดเนื้อหา จุดประสงค์ทั้งหมดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วยดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 24 ข้อ โดยแบ่งเป็น ด้านข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 13 ข้อ ด้านข้อมูลทางด้านครอบครัว จำนวน 11 ข้อ แบบสอบถามครั้งนี้ผู้วิจัย เป็นผู้สร้างเอง โดยจากการศึกษางานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามโดยใช้แบบวัด

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามการเห็นคุณค่าของตัวเอง ใช้แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง ฉบับของรัชณี แก้วคำศรี ปี 2545 ที่แปลเป็นภาษาไทยและปรับปรุงมาจาก The Coopersmith Self-Esteem Inventory: CSEI (1984)⁽¹⁴⁾ จำนวน 57 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน (Cronbach's Alpha coefficient) มีการนำมาทดลองใช้ในกลุ่มนักศึกษา จำนวน 409 คน โดย แบ่งเป็นชั้นปีละ 10 คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบไปด้วย ด้านตนเอง โดยทั่วไป ด้านการเรียน ด้านสังคมและเพื่อน และด้านครอบครัว มีค่าเท่ากับ 0.79, 0.59, 0.55 และ 0.58 ตามลำดับ ซึ่งรวมทั้งหมดฉบับ 49 ข้อจะได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 (โดยหักข้อใช้ที่วัดการตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง (Lie scale) จำนวน 8 ข้อ เพื่อตรวจคำตอบว่าตอบตรงตามความเป็นจริงหรือไม่) ซึ่งแสดงว่าแบบประเมินนี้มีความน่าเชื่อถือในระดับดีสามารถนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ได้ โดยการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกออกมาเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านตนเองโดยทั่วไป (26 ข้อ)

ประกอบด้วยข้อ 1, 3, 4, 7, 10, 12, 13, 15, 18, 19, 23, 24, 26, 29, 30, 33, 34, 37, 38, 42, 46, 47, 50, 54, 55 และ 56

2. ด้านสังคมและเพื่อน(8 ข้อ)

ประกอบด้วยข้อ 5, 8, 14, 27, 39, 48 และ 51

3. ด้านครอบครัว (7 ข้อ)

ประกอบด้วยข้อ 6, 9, 11, 16, 20, 21, 28 และ 43

4. ด้านการเรียน (8 ข้อ)

ประกอบด้วยข้อ 2, 17, 22, 32, 36, 41, 45 และ 53

ในข้อคำถามแต่ละข้อนี้จะมีตัวเลือกให้ตอบทั้งหมด 2 คำตอบ คือ เหมือนตัวฉัน และไม่เหมือนตัวฉัน โดยให้ผู้ตอบใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่คิดว่าตรงกับตัวผู้ตอบมากที่สุด

การตรวจให้คะแนน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ 2, 3, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 29, 30, 33, 34, 39, 43, 45, 47, 48, 50, 51, 53, 54, 55 และ 56 รวม 31 ข้อ ให้คะแนนดังต่อไปนี้

เหมือนตัวฉัน ให้ 1 คะแนน

ไม่เหมือนตัวฉัน ให้ 0 คะแนน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ 1, 4, 5, 8, 9, 14, 19, 20, 26, 27, 28, 32, 36, 37, 38, 41, 42 และ 46 รวม 18 ข้อ ให้คะแนนดังต่อไปนี้

เหมือนตัวฉัน ให้ 0 คะแนน

ไม่เหมือนตัวฉัน ให้ 1 คะแนน

*หมายเหตุ ส่วนข้อที่ 8 ข้อคำถามทั้งหมด 56 ข้อ คือ ข้อ 25, 31, 35, 40, 44, 49, 52 และ 57 เป็นข้อกระทงที่ใช้วัดการตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง เพื่อตรวจคำตอบตอบว่าตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ ถ้าหากรวมคะแนนด้านนี้แล้วพบว่าได้คะแนนมากกว่า 4 คะแนน ผู้วิจัยจะทำการตัดแบบสอบถามชุดนี้ออกทันที และในการแปลผลจะไม่นำข้อกระทงทางด้านนี้มาคิดด้วย

การแปลผล

เมื่อรวมคะแนนแล้วทุกข้อ โดยคะแนนสูงสุด = 49 คะแนน และ คะแนนต่ำสุด = 0 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ ซึ่งได้ใช้ค่าคะแนนตรงกลาง (Median) ที่จะเป็นเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

คะแนน <12.25	คะแนน	การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ
คะแนน 12.26-24.50	คะแนน	การเห็นคุณค่าในตนเองปานกลาง

คะแนน	24.51-36.75	คะแนน	การเห็นคุณค่าในตนเองสูง
คะแนน	>32.1	คะแนน	การเห็นคุณค่าในตนเองสูงมาก

ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามการแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามหลักแนวคิด McClelland⁽¹³⁾ ฉบับของ ปัญญา ชูช่วย ปี⁽¹⁵⁾ ที่ซึ่งใช้ในงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีจำนวน 16 ข้อ ค่าความเชื่อมั่น ของแบบประเมิน (Cronbach's Alpha coefficient) โดยนำมาทดลองใช้ในกลุ่มนักศึกษาที่ไม่ใช่ นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 35 คน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ค่าที่ได้ เท่ากับ 0.811 ซึ่งแสดงว่าแบบประเมินนี้มีความน่าเชื่อถือในระดับดีสามารถนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ได้

ในการตอบข้อคำถามแต่ละข้อจะมีตัวเลือกให้ตอบทั้งหมด 5 คำตอบ คือ น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยให้ผู้ตอบใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่คิดว่าตรงกับตัวผู้ตอบมากที่สุด

การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มที่ 1 (14 ข้อ) ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14 และ 16 แต่ละข้อ จะให้คะแนนดังต่อไปนี้

น้อยที่สุด = 1 คะแนน มาก = 4 คะแนน

น้อย = 2 คะแนน มากที่สุด = 5 คะแนน

ปานกลาง = 3 คะแนน

2. กลุ่มที่ 2 (2 ข้อ) ได้แก่ข้อ 11 และ 15 แต่ละข้อจะให้คะแนนดังต่อไปนี้

น้อยที่สุด = 5 คะแนน มาก = 2 คะแนน

น้อย = 4 คะแนน มากที่สุด = 1 คะแนน

ปานกลาง = 3 คะแนน

การแปลผล

เมื่อรวมคะแนนแล้วทุกข้อ โดยคะแนนสูงสุด = 80 คะแนน และ คะแนนต่ำสุด = 0 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ ซึ่งได้ใช้ค่าคะแนนตรงกลาง (Median) ที่จะเป็น เกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

คะแนน <64.0	คะแนน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยมาก
คะแนน <16.1-32.0	คะแนน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อย
คะแนน 32.1-48.0	คะแนน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
คะแนน 48.1-64.0	คะแนน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
คะแนน >64.0	คะแนน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเข้าติดต่อกับผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ และโรงเรียนหอวัง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูล
2. ติดต่อบริษัทประกันอุบัติเหตุเพื่อขออนุญาต ชี้แจงรายละเอียดของการทำวิจัยให้อาจารย์ทราบและเข้าใจ เพื่อที่จะได้รับการอนุญาตให้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล รวมทั้งขออนุญาตให้ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดให้กับนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ และนักศึกษาโรงเรียนหอวัง
3. เก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงปี 2557 หลังจจริยธรรมอนุมัติ โดยผู้วิจัยได้ทำการนัดหมาย วัน เวลา กับทาง หัวหน้านักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ และหัวหน้านักเรียนโรงเรียนหอวัง เพื่อทำการชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถามและนัดวันกลับไปเก็บแบบสอบถาม
4. ผู้วิจัยจะเป็นผู้ชี้แจง ให้ข้อมูล คำอธิบาย ตอบข้อสงสัยแก่ผู้ที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัย จนผู้ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยเข้าใจ และให้เวลาตัดสินใจโดยอิสระ ก่อนลงนามให้ความยินยอมเข้าร่วมในการวิจัยส่วนการเก็บแบบสอบถาม ขอให้ผู้วิจัยตั้งกล่องรับเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยรู้สึกสบายใจและยินดีตอบ โดยไม่กังวลว่ามีผู้ใดทราบว่าเป็นใคร

หมายเหตุ เนื่องจากนักศึกษาและนักเรียนที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมในการวิจัยมีอายุ 16-18 ปี สามารถมีผู้แทนโดยชอบธรรมให้ความยินยอม แม้ว่าการวิจัยนี้มีความเสี่ยงน้อยผู้เข้าร่วมในการวิจัยสามารถนำเอกสารข้อมูลฯกลับไปให้ผู้ปกครองอ่านได้ และพร้อมลงนามรับรองของผู้ปกครองในฉบับเดียวกับของอาสาสมัคร

5. ทำการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม 1 เล่ม จะประกอบไปด้วย 2 ส่วน โดยส่วนที่ 1 คือแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และส่วนที่ 2 จะเป็นแบบประเมิน ซึ่งประกอบด้วยชุดที่ 2 แบบประเมินการเห็นคุณค่าของตัวเอง และ ชุดที่ 3 เป็นแบบประเมินการแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
6. ติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดจากหัวหน้าสถานที่ ทุกๆ 1 สัปดาห์ เพื่อลดการสูญหายและจำนวนที่ไม่ตอบให้น้อยที่สุด
7. นำแบบสอบถามที่ได้ มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมากรอกคะแนนลงโปรแกรมสำหรับนับคะแนน เพื่อวิเคราะห์ผลการศึกษาต่อไปข้างหน้า
8. นำแบบสอบถามที่ได้ มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมากรอกคะแนนลงโปรแกรมสำหรับนับคะแนน เพื่อวิเคราะห์ผลการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาทำการตรวจสอบให้สมบูรณ์ที่สุด จากนั้นนำไปวิเคราะห์ผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีการวิเคราะห์ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา

ประกอบด้วย อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ความถี่ (Frequency)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน

ประกอบด้วย การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองหรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง กรณีเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้สถิติ Independence t-test และมากกว่า 2 กลุ่มใช้สถิติ One-way ANOVA และถ้าพบว่าความแตกต่างจะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) และใช้ Pearson Correlation วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ใน นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ” มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของ การเห็นคุณค่าในตนเอง และลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสาย สามัญ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ นักศึกษาสายอาชีพและนักเรียนสายสามัญ รวมทั้งเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเห็นคุณค่าใน ตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ โดยศึกษาเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสายอาชีพและ นักเรียนสายสามัญในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 120 ราย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติ ซึ่งผลการศึกษานำเสนอออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตอนที่ 3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของ นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาสาย อาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษา สายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ข้อมูลด้านส่วนบุคคลทั่วไป

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละข้อมูลด้านส่วนบุคคลทั่วไปของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ข้อมูลด้านส่วนบุคคลทั่วไป		นักศึกษาสายอาชีพ (n = 60)		นักเรียนสายสามัญ (n = 60)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	37	61.67	12	20.00
	หญิง	23	38.33	48	80.00
อายุ (ปี)	15-17 ปี	17	28.33	50	83.33
	18-20 ปี	36	60.00	10	16.67
	21-24 ปี	7	11.67	0	0.00
\bar{X}		18.62		16.55	
SD		1.80		0.96	
ศาสนา	พุทธ	57	95.00	59	98.33
	คริสต์	2	3.33	1	1.67
	อิสลาม	1	1.67	0	0.00
ผลการเรียนปัจจุบัน	น้อยกว่า 3.00	28	46.67	16	26.67
	3.01-3.50	24	40.00	28	46.67
	3.51-4.00	8	13.33	16	26.67
\bar{X}		3.00		3.26	
SD		0.46		0.37	
ผลการเรียนก่อนหน้า	น้อยกว่า 3.00	23	38.33	17	28.33
	3.01-3.50	33	55.00	29	48.33
	3.51-4.00	4	6.67	14	23.33
\bar{X}		3.05		3.17	
SD		0.40		0.46	
ภูมิลำเนา	ที่เดิม	48	80.00	52	86.67
	ย้ายจากที่อื่น (เช่น พิษณุโลก และร้อยเอ็ด)	12	20.00	8	13.33

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลด้านส่วนบุคคลทั่วไป		นักศึกษาสายอาชีพ (n = 60)		นักเรียนสายสามัญ (n = 60)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้ความสามารถ พิเศษของตนเอง	ด้านภาษาและการ สื่อสาร	10	16.67	26	43.33
	ด้านร่างกายและการ เคลื่อนไหว	18	30.00	10	16.67
	ด้านจินตนาการ	16	26.67	13	21.67
	ด้านตรรกะและ คณิตศาสตร์	0	0.00	4	6.67
	ด้านการเข้าใจตนเอง	3	5.00	2	3.33
	ด้านมนุษยสัมพันธ์	6	10.00	3	5.00
	ด้านการเข้าใจธรรมชาติ	1	1.67	0	0.00
	ด้านดนตรีและจังหวะ	6	10.00	2	3.33
	รายรับจากครอบครัวให้ มาสถานศึกษาในแต่ละ วัน	น้อยกว่า 151 บาท/วัน	23	38.33	38
	151-200 บาท/วัน	25	41.67	18	30.00
	มากกว่า 200 บาท/วัน	12	20.00	4	6.67
\bar{X}		189.16		150.33	
SD		75.74		57.01	
ความเพียงพอของ รายรับจากครอบครัวให้มา สถานศึกษาในแต่ละวัน	เพียงพอ	50	83.33	59	98.33
	ไม่เพียงพอ	10	16.67	1	1.67
การทำงานพิเศษหลัง เวลาเลิกเรียน	ไม่ทำ	45.00		60	100.00
	ทำ (เช่น ร้านอาหาร มี รายได้เฉลี่ย 318.89 บาท/วัน)	15.00		0	0.00
โรคประจำตัว	ไม่มี	48	80.00	49	81.67
	มี (เช่น โรคภูมิแพ้)	12	20.00	11	18.33
บุหรี	ไม่สูบ	54	90.00	60	100.00
	สูบ 1-5 มวน/วัน	4	6.67	0	0.00
	สูบมากกว่า 10 มวน/วัน	2	3.33	0	0.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลด้านส่วนบุคคลทั่วไป		นักศึกษาสายอาชีพ (n = 60)		นักเรียนสายสามัญ (n = 60)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สุรา	ไม่ดื่ม	46	76.67	60	100.00
	ดื่ม 1 ขวด/สัปดาห์	8	13.33	0	0.00
	ดื่ม 2 ขวด/สัปดาห์	1	1.67	0	0.00
	ดื่ม มากกว่า 2 ขวด/ สัปดาห์	5	8.33	0	0.00
	สารเสพติด	ไม่เคยเสพ	55	91.67	60
	เสพ	1	1.67	0	0.00
	เคยเสพแต่เลิกแล้ว	4	6.67	0	0.00

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสายอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 61.67) และนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 80.00) นักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี (ร้อยละ 60.00) นักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-17 ปี (ร้อยละ 83.33) นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.00 และ 98.33 ตามลำดับ) นักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่มีผลการเรียนปัจจุบันน้อยกว่า 3.00 (ร้อยละ 46.67) ส่วนนักเรียนสายสามัญมีผลการเรียนปัจจุบันอยู่ระหว่าง 3.01-3.50 (ร้อยละ 46.67) โดยมีผลการเรียนก่อนหน้านี้นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 3.01-3.50 (ร้อยละ 55.00 และ 48.33 ตามลำดับ) ภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ที่เดิม (ร้อยละ 80.00 และ 86.67 ตามลำดับ) การรับรู้ความสามารถพิเศษของตนเองของนักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่คือด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว (ร้อยละ 30.00) ส่วนนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่คือด้านภาษาและการสื่อสาร (ร้อยละ 43.33) ทางด้านรายรับจากครอบครัวให้มาสถานศึกษาในแต่ละวันของของนักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 151-200 บาท/วัน (ร้อยละ 41.67) ขณะที่นักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่ น้อยกว่า 151 บาท/วัน (ร้อยละ 63.33) ส่วนใหญ่มีความเพียงพอกับรายรับจากครอบครัวให้มาสถานศึกษาในแต่ละวัน (ร้อยละ 83.33 และ 98.33 ตามลำดับ) และไม่ได้ทำงานพิเศษหลังเวลาเลิกเรียน (ร้อยละ 85.00 และ 100.00 ตามลำดับ) ไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 80.00 และ 81.67 ตามลำดับ) ไม่สูบบุหรี่ (ร้อยละ 90.00 และ 100.00 ตามลำดับ) ไม่ดื่มสุรา (ร้อยละ 76.67 และ 100.00 ตามลำดับ) ไม่เคยเสพยาเสพติด (ร้อยละ 91.67 และ 100.00 ตามลำดับ)

1.2 ข้อมูลด้านปัจจัยทางด้านครอบครัว

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละข้อมูลด้านปัจจัยทางด้านครอบครัวของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ข้อมูลด้านปัจจัยทางด้านครอบครัว		นักศึกษาสายอาชีพ (n = 60)		นักเรียนสายสามัญ (n = 60)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของครอบครัว	เกษตรกร	2	3.33	0.00	0.00
	รับราชการ	8	13.33	17	28.33
	ค้าขาย	16	26.67	6	10.00
	รัฐวิสาหกิจ	5	8.33	14	23.33
	รับจ้าง	25	41.67	19	31.67
	นักเรียน/นักศึกษา	1	1.67	0	0.00
	ธุรกิจส่วนตัว	3	5.00	4	6.67
สถานะในครอบครัว	อยู่ด้วยกัน	35	58.33	49	81.67
	แยกกันอยู่	6	10.00	3	5.00
	หย่าร้าง	6	10.00	3	5.00
	อยู่กับพ่อ	2	3.33	1	1.67
	อยู่กับแม่	8	13.33	4	6.67
	อื่นๆ (อยู่กับป้า,พี่)	3	5.00	0	0.00
อายุของผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของครอบครัว	น้อยกว่า 46 ปี	22	36.67	16	26.67
	46-50 ปี	19	31.67	21	35.00
	มากกว่า 50 ปี	19	31.67	23	38.33
\bar{X}		48.04		49.32	
SD		5.80		6.44	
ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของครอบครัว	ไม่ได้ศึกษา	2	3.33	1	1.67
	ประถมศึกษา	18	30.00	1	1.67
	มัธยมศึกษาตอนต้น	10	16.67	6	10.00
	มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช	12	20.00	11	18.33
	อนุปริญญา / ปวส.	6	10.00	8	13.33
	ปริญญาตรี	10	16.67	26	43.33
	อื่นๆ (ปริญญาโท)	2	3.33	7	11.67

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลด้านปัจจัยทางด้านครอบครัว		นักศึกษาสายอาชีพ (n = 60)		นักเรียนสายสามัญ (n = 60)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้รวมในครอบครัวใน ครอบครัวในแต่ละเดือน	น้อยกว่า 30,001 บาท/เดือน	34	56.67	11	18.33
	30,001-50,000 บาท/เดือน	21	35.00	25	41.67
	มากกว่า 50,000 บาท/เดือน	5	8.33	24	40.00
\bar{X}		32,111.96		65,424.87	
SD		20,414.44		44,128.24	
ความเพียงพอสำหรับใช้จ่าย ในครอบครัวในแต่ละเดือน	รายได้เพียงพอและมี เหลือเก็บ	24	40.00	43	71.67
	รายได้เพียงพอแต่ไม่มี เหลือเก็บ	23	38.33	15	25.00
	รายได้ไม่เพียงพอแต่ไม่มี หนี้สิน	3	5.00	0	0.00
	รายได้ไม่เพียงพอและมี หนี้สิน	10	16.67	2	3.33
รูปแบบโครงสร้าง ครอบครัว	ครอบครัวเดี่ยว	41	68.33	40	66.67
	ครอบครัวขยาย	19	31.67	20	33.33
โรคประจำตัวของสมาชิกที่ อยู่ในครอบครัว	ไม่มี	48	80.00	44	73.33
	มี (เช่น DM, HT, ภูมิแพ้ เป็นต้น)	12	20.00	16	26.67
บุคคลในครอบครัวมี การสูบบุหรี่	ไม่มี	39	65.00	46	76.67
	สูบ 1-5 มวน/วัน	15	25.00	13	21.67
	สูบ 6-10 มวน/วัน	4	6.67	1	1.67
	สูบบอกกว่า 10 มวน/วัน	2	3.33	0	0.00
บุคคลในครอบครัวมี การดื่มสุรา	ไม่มี	33	55.00	33	55.00
	ดื่ม 1 ขวด/สัปดาห์	18	30.00	18	30.00
	ดื่ม 2ขวด/สัปดาห์	2	3.33	2	3.33
	ดื่ม มากกว่า 2 ขวด/ สัปดาห์	7	11.67	7	11.67

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลด้านปัจจัยทางด้านครอบครัว		นักศึกษาสายอาชีพ (n = 60)		นักเรียนสายสามัญ (n = 60)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บุคคลในครอบครัวมี	ไม่มี	34	56.67	60	100.00
การใช้สารเสพติด	เสพ	26	43.33	0	0.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่ผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของครอบครัวมีอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 41.67 และ 31.67 ตามลำดับ) มีสถานะในครอบครัว คือ อยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 58.33 และ 81.67 ตามลำดับ) นักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่มีอายุของผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของครอบครัวน้อยกว่า 46 ปี (ร้อยละ 36.67) แต่นักเรียนสายสามัญมีอายุของผู้ปกครองส่วนใหญ่มากกว่า 50 ปี (ร้อยละ 38.33) ส่วนระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของครอบครัวของนักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 30.00) ขณะที่นักเรียนสายสามัญมีระดับการศึกษาของผู้ปกครองอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 43.33) ด้านรายได้รวมในครอบครัวในครอบครัวในแต่ละเดือนของนักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่น้อยกว่า 30,001 บาท/เดือน (ร้อยละ 56.67) ขณะที่นักเรียนสายสามัญมีรายได้รวมในครอบครัวในครอบครัวในแต่ละเดือน 30,001-50,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 41.67) นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่ครอบครัวมีรายได้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในครอบครัวและมีเหลือเก็บในแต่ละเดือน (ร้อยละ 40.00 และ 71.67 ตามลำดับ) มีรูปแบบโครงสร้างครอบครัวเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว (ร้อยละ 68.33 และ 66.67 ตามลำดับ) ไม่มีโรคประจำตัวของสมาชิกที่อยู่ในครอบครัว (ร้อยละ 80.00 และ 73.33 ตามลำดับ) บุคคลในครอบครัวไม่สูบบุหรี่ (ร้อยละ 65.00 และ 76.67 ตามลำดับ) บุคคลในครอบครัวไม่ดื่มสุรา (ร้อยละ 55.00 เท่ากัน) และบุคคลในครอบครัวไม่มีการใช้สารเสพติด (ร้อยละ 56.67 และ 100.00 ตามลำดับ)

ตอนที่ 2 ข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ และข้อมูลพื้นฐาน

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

การเห็นคุณค่าในตนเอง	นักศึกษาสายอาชีพ (n = 60)		นักเรียนสายสามัญ (n = 60)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	14	23.33	28	46.67
ปานกลาง	27	45.00	26	43.33
ดี	19	31.67	5	8.33
ดีมาก	0	0.00	1	1.67
\bar{X}	19.28	ปานกลาง	14.55	ปานกลาง
SD	8.35		8.48	

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่เห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 45.00) ส่วนนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่เห็นคุณค่าในตนเอง อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 46.67) อย่างไรก็ตามเมื่อใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม เห็นคุณค่าในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 19.28$ และ 14.55 ตามลำดับ)

ตอนที่ 3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ และข้อมูลพื้นฐาน
 ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ
 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	นักศึกษาสายอาชีพ (n = 60)		นักเรียนสายสามัญ (n = 60)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยมาก	0	0.00	0	0.00
น้อย	0	0.00	1	1.67
ปานกลาง	6	10.00	4	6.67
มาก	42	70.00	46	76.67
มากที่สุด	12	20.00	9	15.00
\bar{X}	58.12	ระดับมาก	57.33	ระดับมาก
SD	7.16		7.65	

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 70.00 และ 76.67 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 58.12 และ 57.33 ตามลำดับ)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

4.1 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามอายุของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุ

รูปแบบการศึกษา	อายุ	n	\bar{X}	SD	F/t	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	15-17 ปี	17	17.29	9.92	1.250	2	0.294
	18-20 ปี	36	20.67	7.85			
	21-24 ปี	7	17.00	5.83			
นักเรียนสายสามัญ	15-17 ปี	50	14.7	8.7	0.223	58	0.824
	18-20 ปี	10	14.0	7.5			

จากตารางที่ 5 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.2 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามเพศของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามเพศ

รูปแบบการศึกษา	เพศ	n	\bar{X}	SD	T	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ชาย	37	20.22	9.07	1.100	58	0.276
	หญิง	23	17.78	6.95			
นักเรียนสายสามัญ	ชาย	12	19.08	11.02	2.131*	58	0.037
	หญิง	48	13.42	7.44			

จากตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามเพศ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสายอาชีพ ที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน แต่นักเรียนสายสามัญ ที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามผลการศึกษารวมของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามผลการศึกษารวม

รูปแบบการศึกษา	ผลการศึกษารวม	n	\bar{X}	SD	F	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	น้อยกว่า 3.00	28	21.21	8.17	1.432	2	0.247
	3.01-3.50	24	17.50	8.09			
	3.51-4.00	8	17.88	9.31			
นักเรียนสายสามัญ	น้อยกว่า 3.00	16	15.25	11.11	0.087	2	0.917
	3.01-3.50	28	14.46	7.01			
	3.51-4.00	16	14.00	8.37			

จากตารางที่ 7 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามผลการศึกษารวม ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีผลการศึกษารวมแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.4 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามความสามารถพิเศษของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามความสามารถพิเศษ

รูปแบบการศึกษา	ความสามารถพิเศษ	n	\bar{X}	SD	F	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ด้านภาษาและการสื่อสาร	10	18.30	10.88	0.491	5	0.781
	ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว	18	17.39	8.33			
	ด้านจินตนาการ	16	20.69	6.72			
	ด้านมนุษยสัมพันธ์	6	18.50	9.73			
	ด้านดนตรีและจังหวะ	6	21.67	8.33			
	อื่นๆ	4	22.25	7.93			
	นักเรียนสายสามัญ	ด้านภาษาและการสื่อสาร	26	11.85			
ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว		10	13.50	7.92			
ด้านจินตนาการ		13	15.69	8.15			
ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์		4	21.50	2.38			
ด้านมนุษยสัมพันธ์		3	18.00	14.18			
อื่นๆ		4	21.50	11.56			

จากตารางที่ 8 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามความสามารถพิเศษ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีความสามารถพิเศษแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.5 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติด
ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตาม
ประวัติการใช้สารเสพติด

รูปแบบการศึกษา	ประวัติการใช้ สารเสพติด	n	\bar{X}	SD	T	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ไม่เคยเสพ	55	19.09	8.39	-0.589	58	0.558
	เคยเสพ	5	21.40	8.41			

จากตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ
จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติด ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสาย
อาชีพ ที่มีประวัติการใช้สารเสพติดแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.6 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองของ นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

รูปแบบการศึกษา	อาชีพของผู้ปกครอง	n	\bar{X}	SD	F	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	รับราชการ	8	23.00	7.80	1.106	5	0.368
	ค้าขาย	16	16.81	8.22			
	รัฐวิสาหกิจ	5	20.40	10.62			
	รับจ้าง	25	18.40	8.49			
	ธุรกิจส่วนตัว	3	21.33	5.03			
	อื่นๆ	3	26.00	5.29			
นักเรียนสายสามัญ	รับราชการ	17	12.12	8.00	1.555	4	0.199
	ค้าขาย	6	20.67	13.26			
	รัฐวิสาหกิจ	14	14.36	6.28			
	รับจ้าง	19	15.84	8.52			
	ธุรกิจส่วนตัว	4	10.25	5.50			

จากตารางที่ 10 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.7 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามโรคประจำตัวของคนในครอบครัวของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามโรคประจำตัวของคนในครอบครัว

รูปแบบการศึกษา	โรคประจำตัวของคนในครอบครัว	n	\bar{X}	SD	t	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ไม่มี	48	18.73	8.55	-1.029	58	0.308
	มี	12	21.50	7.39			
นักเรียนสายสามัญ	ไม่มี	44	14.07	8.99	-0.727	58	0.470
	มี	16	15.88	6.97			

จากตารางที่ 11 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามโรคประจำตัวของคนในครอบครัว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีโรคประจำตัวของคนในครอบครัว แตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.8 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามสถานะในครอบครัวของผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามสถานะในครอบครัว

รูปแบบการศึกษา	สถานะในครอบครัว	n	\bar{X}	SD	F	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	อยู่ด้วยกัน	35	18.66	8.30	0.282	5	0.921
	แยกกันอยู่	6	19.17	11.09			
	หย่าร้าง	6	22.00	9.27			
	อยู่กับพ่อ	2	15.50	6.36			
	อยู่กับแม่	8	20.63	8.72			
	อื่นๆ (อยู่กับป้า,พี่)	3	20.33	4.73			
นักเรียนสายสามัญ	อยู่ด้วยกัน	49	14.71	8.41	0.095	3	0.962
	แยกกันอยู่	3	15.67	17.62			
	หย่าร้าง	3	13.33	8.33			
	อยู่กับแม่	5	13.00	4.06			
	อื่นๆ	4	21.50	11.56			

จากตารางที่ 12 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามสถานะในครอบครัว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีสถานะในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.9 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามอายุของผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุของผู้ปกครอง

รูปแบบการศึกษา	อายุของผู้ปกครอง	n	\bar{X}	SD	F	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	น้อยกว่า 46 ปี	22	19.32	8.26	1.633	2	0.204
	46-50 ปี	19	21.68	8.48			
	มากกว่า 50 ปี	19	16.84	8.03			
นักเรียนสายสามัญ	น้อยกว่า 46 ปี	16	11.81	7.88	1.369	2	0.263
	46-50 ปี	21	14.67	8.34			
	มากกว่า 50 ปี	23	16.35	8.86			

จากตารางที่ 13 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุของผู้ปกครอง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีอายุของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.10 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

รูปแบบการศึกษา	ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	n	\bar{X}	SD	F	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ประถมศึกษาและไม่ได้ศึกษา	20	18.65	8.16	0.817	4	0.520
	มัธยมศึกษาตอนต้น	10	22.70	7.60			
	มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.	12	16.92	9.14			
	อนุปริญญา /ปวส.	6	17.67	6.95			
	ปริญญาตรีขึ้นไป	12	20.67	9.22			
นักเรียนสายสามัญ	มัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่า	8	14.38	12.01	1.055	4	0.388
	มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.	11	16.45	9.20			
	อนุปริญญา /ปวส.	8	11.50	6.05			
	ปริญญาตรี	26	13.46	6.74			
	อื่นๆ (ปริญญาโท)	7	19.29	10.77			

จากตารางที่ 14 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีระดับการศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.11 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามโครงสร้างทางครอบครัว
ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียน
สายสามัญ จำแนกตามโครงสร้างทางครอบครัว

รูปแบบการศึกษา	โครงสร้างทาง ครอบครัว	n	\bar{X}	SD	T	Df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ครอบครัวเดี่ยว	41	20.12	8.19	1.146	58	0.256
	ครอบครัวขยาย	19	17.47	8.62			
นักเรียนสายสามัญ	ครอบครัวเดี่ยว	40	14.25	9.40	-0.385	58	0.702
	ครอบครัวขยาย	20	15.15	6.45			

จากตารางที่ 15 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และ
นักเรียนสายสามัญ จำแนกตามโครงสร้างทางครอบครัว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test
พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีโครงสร้างทางครอบครัวแตกต่างกันมีระดับการ
เห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.12 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามรายได้ในครอบครัวของ
นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียน
สายสามัญ จำแนกตามรายได้ในครอบครัว

รูปแบบการศึกษา	รายได้ในครอบครัว	n	\bar{X}	SD	F	Df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	น้อยกว่า 30,001 บาท/เดือน	34	19.47	8.08	1.028	2	0.364
	30,001-50,000 บาท/เดือน	21	17.90	8.94			
	มากกว่า 50,000 บาท/เดือน	5	23.80	7.36			
นักเรียนสายสามัญ	น้อยกว่า 30,001 บาท/เดือน	11	17.73	10.62	2.071	2	0.135
	30,001-50,000 บาท/เดือน	25	15.56	8.63			
	มากกว่า 50,000 บาท/เดือน	24	12.04	6.73			

จากตารางที่ 16 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ และ
นักเรียนสายสามัญ จำแนกตามรายได้ในครอบครัว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
(One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีรายได้ในครอบครัวแตกต่าง
กันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.13 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติด
ในครอบครัวของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตาม
ประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัว

รูปแบบการศึกษา	ประวัติการใช้สาร เสพติดในครอบครัว	n	\bar{X}	SD	T	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ไม่มี	34	18.26	8.39	-1.083	58	0.283
	เสพ	26	20.62	8.26			

จากตารางที่ 17 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสายอาชีพ ที่มีประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.14 เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างนักศึกษาสายอาชีพ และ
นักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างนักศึกษาสายอาชีพ และ
นักเรียนสายสามัญ

การเห็นคุณค่าใน ตนเอง	นักเรียนสาย สามัญ (n=60)		นักศึกษาสาย อาชีพ (n=60)		T	df	Sig.
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD			
	ด้านตนเองโดยทั่วไป	8.23	4.89	10.67			
ด้านสังคมและเพื่อน	1.87	1.66	2.77	1.35	-3.261*	118	0.001
ด้านครอบครัว	2.08	1.53	2.87	1.73	-2.624*	118	0.010
ด้านการเรียน	2.37	1.90	2.98	1.80	-1.823	118	0.071
รวม	14.55	8.48	19.28	8.35	-3.081*	118	0.003

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 18 เปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับที่น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนเองโดยทั่วไปอยู่ในระดับที่น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคมและเพื่อนอยู่ในระดับที่น้อยกว่า นักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัวอยู่ในระดับที่น้อยกว่า นักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการเรียนไม่แตกต่างกับนักศึกษาสายอาชีพ

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

5.1 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามอายุของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุ

รูปแบบการศึกษา	อายุ	n	\bar{X}	SD	F/t	Df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	15-17 ปี	17	59.24	9.03	0.532	2	0.590
	18-20 ปี	36	57.33	6.13			
	21-24 ปี	7	59.43	7.59			
นักเรียนสายสามัญ	15-17 ปี	50	57.2	7.8	-0.390	58	0.698
	18-20 ปี	10	58.2	6.9			

จากตารางที่ 19 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.2 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามเพศของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามเพศ

รูปแบบการศึกษา	เพศ	n	\bar{X}	SD	T	Df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ชาย	37	58.97	7.90	1.179	58	0.243
	หญิง	23	56.74	5.65			
นักเรียนสายสามัญ	ชาย	12	55.92	8.31	-0.714	58	0.478
	หญิง	48	57.69	7.53			

จากตารางที่ 20 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามเพศ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.3 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามผลการศึกษารวมของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามผลการศึกษารวม

รูปแบบการศึกษา	ผลการศึกษา	n	\bar{X}	SD	F	Df	Sig.
	รวม						
นักศึกษาสายอาชีพ	น้อยกว่า 3.00	28	57.57	6.27	0.284	2	0.753
	3.01-3.50	24	58.21	8.26			
	3.51-4.00	8	59.75	7.19			
นักเรียนสายสามัญ	น้อยกว่า 3.00	16	56.50	9.47	0.145	2	0.866
	3.01-3.50	28	57.46	5.69			
	3.51-4.00	16	57.94	9.01			

จากตารางที่ 21 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามผลการศึกษารวม ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีผลการศึกษารวมแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.4 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามความสามารถพิเศษของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามความสามารถพิเศษ

รูปแบบการศึกษา	ความสามารถพิเศษ	n	\bar{X}	SD	F	Df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ด้านภาษาและการสื่อสาร	10	60.20	6.16	0.878	5	0.502
	ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว	18	59.50	7.04			
	ด้านจินตนาการ	16	55.19	5.89			
	ด้านมนุษยสัมพันธ์	6	57.17	9.28			
	ด้านดนตรีและจังหวะ	6	59.17	8.95			
	อื่นๆ	4	58.25	9.29			
	นักเรียนสายสามัญ	ด้านภาษาและการสื่อสาร	26	58.42			
ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว		10	59.50	6.19			
ด้านจินตนาการ		13	52.38	9.99			
ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์		4	57.75	5.32			
ด้านมนุษยสัมพันธ์		3	58.67	1.53			
อื่นๆ		4	59.50	7.85			

จากตารางที่ 22 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามความสามารถพิเศษ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีความสามารถพิเศษแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.5 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติดของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติด

รูปแบบการศึกษา	ประวัติการใช้สารเสพติด	n	\bar{X}	SD	t	Df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ไม่เคยเสพ	55	58.42	7.24	1.084	58	0.283
	เคยเสพ	5	54.80	5.76			

จากตารางที่ 23 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติด ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสายอาชีพ ที่มีประวัติการใช้สารเสพติดแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.6 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง

รูปแบบการศึกษา	อาชีพของผู้ปกครอง	n	\bar{X}	SD	F	Df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	รับราชการ	8	50.75	4.40	3.601*	5	0.007
	ค้าขาย	16	60.88	7.60			
	รัฐวิสาหกิจ	5	58.20	7.82			
	รับจ้าง	25	59.64	6.31			
	ธุรกิจส่วนตัว	3	51.33	2.08			
	อื่นๆ	3	57.00	5.29			
นักเรียนสายสามัญ	รับราชการ	17	57.00	10.05	0.550	4	0.700
	ค้าขาย	6	57.33	7.81			
	รัฐวิสาหกิจ	14	58.93	4.84			
	รับจ้าง	19	55.74	7.60			
	ธุรกิจส่วนตัว	4	60.75	4.19			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 24 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพที่มีอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนักเรียนสายสามัญ ที่มีอาชีพของผู้ปกครอง แตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

ตารางที่ 25 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองเป็นรายคู่

อาชีพของผู้ปกครอง	\bar{X}	รับ	ค้าขาย	รัฐวิสาหกิจ	รับจ้าง	ธุรกิจส่วนตัว	อื่นๆ
		ราชการ					
		50.75	60.88	58.20	59.64	51.33	57.00
รับราชการ	50.75	-	-10.13*	-7.45*	-8.89*	-0.58	-6.25
ค้าขาย	60.88		-	2.68	1.24	9.54*	3.88
รัฐวิสาหกิจ	58.20			-	-1.44	6.87	1.20
รับจ้าง	59.64				-	8.31*	2.64
ธุรกิจส่วนตัว	51.33					-	-5.67
อื่นๆ	57.00						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 25 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD พบว่านักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย รัฐวิสาหกิจ และรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย และรับจ้าง มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่านักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.7 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามโรคประจำตัวของคนในครอบครัวของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 26 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามโรคประจำตัวของคนในครอบครัว

รูปแบบการศึกษา	โรคประจำตัวของคนในครอบครัว	n	\bar{X}	SD	T	Df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ไม่มี	48	57.75	7.60	-0.791	58	0.432
	มี	12	59.58	5.02			
นักเรียนสายสามัญ	ไม่มี	44	57.32	8.37	-0.025	58	0.980
	มี	16	57.38	5.41			

จากตารางที่ 26 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามโรคประจำตัวของคนในครอบครัว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีโรคประจำตัวของคนในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.8 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามสถานะในครอบครัวของผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 27 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามสถานะในครอบครัว

รูปแบบการศึกษา	สถานะในครอบครัว	n	\bar{X}	SD	F	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	อยู่ด้วยกัน	35	58.46	7.57	0.938	5	0.464
	แยกกันอยู่	6	61.00	6.81			
	หย่าร้าง	6	53.33	6.06			
	อยู่กับพ่อ	2	57.00	11.31			
	อยู่กับแม่	8	57.00	6.21			
นักเรียนสายสามัญ	อยู่ด้วยกัน	49	57.47	7.51	0.590	3	0.624
	แยกกันอยู่	3	61.33	14.22			
	หย่าร้าง	3	53.33	10.07			
	อยู่กับแม่	5	56.00	2.83			

จากตารางที่ 27 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามสถานะในครอบครัว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีสถานะในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.9 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามอายุของผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 28 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุของผู้ปกครอง

รูปแบบการศึกษา	อายุของผู้ปกครอง	n	\bar{X}	SD	F	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	น้อยกว่า 46 ปี	22	57.50	7.30	0.531	2	0.591
	46-50 ปี	19	59.53	7.18			
	มากกว่า 50 ปี	19	57.42	7.14			
นักเรียนสายสามัญ	น้อยกว่า 46 ปี	16	57.81	6.28	0.183	2	0.833
	46-50 ปี	21	57.81	9.01			
	มากกว่า 50 ปี	23	56.57	7.42			

จากตารางที่ 28 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามอายุของผู้ปกครอง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีอายุของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.10 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 29 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

รูปแบบการศึกษา	ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	N	\bar{X}	SD	F	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ประถมศึกษาและไม่ได้ศึกษา	20	57.00	7.63	0.436	4	0.782
	มัธยมศึกษาตอนต้น	10	60.10	5.70			
	มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช	12	59.25	7.41			
	อนุปริญญา /ปวส.	6	58.33	9.03			
	ปริญญาตรีขึ้นไป	12	57.08	6.87			
นักเรียนสายสามัญ	มัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่า	8	56.63	6.67	0.993	4	0.419
	มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช	11	55.73	5.39			
	อนุปริญญา /ปวส.	8	58.13	5.79			
	ปริญญาตรี	26	56.62	9.19			
	อื่นๆ (ปริญญาโท)	7	62.43	6.70			

จากตารางที่ 29 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีระดับการศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.11 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามโครงสร้างทางครอบครัวของผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 30 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามโครงสร้างทางครอบครัว

รูปแบบการศึกษา	โครงสร้างทางครอบครัว	n	\bar{X}	SD	t	Df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ครอบครัวเดี่ยว	41	57.49	7.39	-1.000	58	0.322
	ครอบครัวขยาย	19	59.47	6.62			
นักเรียนสายสามัญ	ครอบครัวเดี่ยว	40	57.50	8.38	0.237	58	0.814
	ครอบครัวขยาย	20	57.00	6.12			

จากตารางที่ 30 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามโครงสร้างทางครอบครัว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีโครงสร้างทางครอบครัวแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.12 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามรายได้ในครอบครัวของผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 31 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามรายได้ในครอบครัว

รูปแบบการศึกษา	รายได้ในครอบครัว	n	\bar{X}	SD	F	df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	น้อยกว่า 30,001 บาท/เดือน	34	57.94	6.17	0.379	2	0.686
	30,001-50,000 บาท/เดือน	21	57.76	8.58			
	มากกว่า 50,000 บาท/เดือน	5	60.80	7.98			
นักเรียนสายสามัญ	น้อยกว่า 30,001 บาท/เดือน	11	54.55	6.74	1.310	2	0.278
	30,001-50,000 บาท/เดือน	25	57.00	8.70			
	มากกว่า 50,000 บาท/เดือน	24	58.96	6.69			

ตารางที่ 31 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ จำแนกตามรายได้ในครอบครัว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่านักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีรายได้ในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.13 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัวของผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 32 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัว

รูปแบบการศึกษา	ประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัว	n	\bar{X}	SD	t	Df	Sig.
นักศึกษาสายอาชีพ	ไม่มี	34	58.47	7.11	0.435	58	0.665
	เสพ	26	57.65	7.33			

จากตารางที่ 32 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ จำแนกตามประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักศึกษาสายอาชีพ ที่มีประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.14 เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 33 ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

รูปแบบการศึกษา	n	\bar{X}	SD	T	Df	Sig.
นักเรียนสายสามัญ	60	57.33	7.65	-0.579	118	0.564
นักศึกษาสายอาชีพ	60	58.12	7.16			

จากตารางที่ 33 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent t-test พบว่านักเรียนสายสามัญมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างจากนักศึกษาสายอาชีพ

ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

ตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์การเห็นคุณค่าในตนเอง กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

รูปแบบการศึกษา	การเห็นคุณค่าในตนเอง	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์			ความสัมพันธ์
		n	Pearson Correlation (r)	Sig.	
นักศึกษาสายอาชีพ	ด้านตนเองโดยทั่วไป	60	-0.066	0.618	ไม่มีความสัมพันธ์
	ด้านการเรียน	60	-0.127	0.332	ไม่มีความสัมพันธ์
	ด้านสังคมและเพื่อน	60	0.026	0.844	ไม่มีความสัมพันธ์
	ด้านครอบครัว	60	-0.062	0.639	ไม่มีความสัมพันธ์
	การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม	60	-0.069	0.599	ไม่มีความสัมพันธ์
นักเรียนสายสามัญ	ด้านตนเองโดยทั่วไป	60	-0.190	0.146	ไม่มีความสัมพันธ์
	ด้านการเรียน	60	-0.195	0.135	ไม่มีความสัมพันธ์
	ด้านสังคมและเพื่อน	60	-0.052	0.696	ไม่มีความสัมพันธ์
	ด้านครอบครัว	60	0.067	0.610	ไม่มีความสัมพันธ์
	การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม	60	-0.142	0.279	ไม่มีความสัมพันธ์

จากตารางที่ 34 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การเห็นคุณค่าในตนเอง กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่าปัจจัยที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม ด้านตนเองโดยทั่วไป ด้านการเรียน ด้านสังคมและเพื่อน และด้านครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ใน นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีประชากรเป้าหมายคือนักศึกษาสายอาชีพและนักเรียน สายสามัญในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสายอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง นักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี นักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 15-17 ปี นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ นักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่มีผลการเรียนปัจจุบันน้อยกว่า 3.00 ส่วนนักเรียนสายสามัญมีผลการ เรียนปัจจุบันอยู่ระหว่าง 3.01-3.50 โดยมีผลการเรียนก่อนหน้านี้นักศึกษาสายอาชีพ และ นักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 3.01-3.50 ภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ที่เดิม การรับรู้ความสามารถ พิเศษของตนเองของนักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่คือด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ส่วนนักเรียนสาย สามัญส่วนใหญ่คือด้านภาษาและการสื่อสาร ทางด้านรายรับจากครอบครัวให้มาสถานศึกษาในแต่ละ วันของของนักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 151-200 บาท/วัน ขณะที่นักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่ น้อยกว่า 151 บาท/วัน ส่วนใหญ่มีความเพียงพอกับรายรับจากครอบครัวให้มาสถานศึกษาในแต่ละ วัน และไม่ได้ทำงานพิเศษหลังเวลาเลิกเรียน ไม่มีโรคประจำตัว ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ไม่เคยเสพ สารเสพติด

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่ผู้ปกครองที่เป็นเสาหลัก ของครอบครัวมีอาชีพรับจ้าง มีสถานะในครอบครัว คือ อยู่ด้วยกัน นักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่มี อายุของผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของครอบครัวน้อยกว่า 46 ปี แต่นักเรียนสายสามัญมีอายุของ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มากกว่า 50 ปี ส่วนระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่เป็นเสาหลักของครอบครัวของ

นักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ขณะที่นักเรียนสายสามัญมีระดับการศึกษาของผู้ปกครองอยู่ในระดับปริญญาตรี ด้านรายได้รวมในครอบครัวในครอบครัวในแต่ละเดือนของนักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่น้อยกว่า 30,001 บาท/เดือน ขณะที่นักเรียนสายสามัญมีรายได้รวมในครอบครัวในครอบครัวในแต่ละเดือน 30,001-50,000 บาท/เดือน นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่ครอบครัวมีรายได้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในครอบครัวและมีเหลือเก็บในแต่ละเดือน มีรูปแบบโครงสร้างครอบครัวเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว ไม่มีโรคประจำตัวของสมาชิกที่อยู่ในครอบครัว บุคคลในครอบครัวไม่สูบบุหรี่ บุคคลในครอบครัวไม่ดื่มสุรา และบุคคลในครอบครัวไม่มีการใช้สารเสพติด

2. กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสายอาชีพส่วนใหญ่เห็นคุณค่าในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 45.00) ส่วนนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่เห็นคุณค่าในตนเอง อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 46.00) อย่างไรก็ตามเมื่อใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม เห็นคุณค่าในตนเอง อยู่ในระดับพอใช้

3. กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก

4. เปรียบเทียบลักษณะของการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ สรุปผลได้ดังนี้

4.1 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.2 นักเรียนสายสามัญ ที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน แต่ นักเรียนสายสามัญ ที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีผลการศึกษารวมแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.4 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีความสามารถพิเศษแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.5 นักศึกษาสายอาชีพ ที่มีประวัติการใช้สารเสพติดแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.6 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.7 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีโรคประจำตัวของคนในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.8 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีสถานะในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.9 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีอายุของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.10 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีระดับการศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.11 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีโครงสร้างทางครอบครัวแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.12 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีรายได้ในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.13 นักศึกษาสายอาชีพ ที่มีประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ต่างกัน

4.14 นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับที่น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนเองโดยทั่วไปอยู่ในระดับที่น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคมและเพื่อนอยู่ในระดับที่น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัวอยู่ในระดับที่น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการเรียนไม่แตกต่างกับนักศึกษาสายอาชีพ

5. เปรียบเทียบลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ สรุปผลได้ดังนี้

5.1 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.2 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.3 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีผลการศึกษารวมแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.4 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีความสามารถพิเศษแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.5 นักศึกษาสายอาชีพ ที่มีประวัติการใช้สารเสพติดแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.6 นักศึกษาสายอาชีพที่มีอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนักเรียนสายสามัญ ที่มีอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน โดยที่นักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย รัฐวิสาหกิจ และรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย และรับจ้าง มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพที่ผู้ปกครองมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.7 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีโรคประจำตัวของคนในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.8 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีสถานะในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.9 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีอายุของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.10 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีระดับการศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.11 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีโครงสร้างทางครอบครัวแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.12 นักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ ที่มีรายได้ในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.13 นักศึกษาสายอาชีพ ที่มีประวัติการใช้สารเสพติดในครอบครัวแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่ต่างกัน

5.14 นักเรียนสายสามัญมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างจากนักศึกษาสายอาชีพ

6. ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ สรุปผลได้ดังนี้

การเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม ด้านตนเองโดยทั่วไป ด้านการเรียน ด้านสังคมและเพื่อน และด้านครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

อภิปราย

การเห็นคุณค่าในตนเอง

นักศึกษาสายอาชีพ

ผลจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ พบว่าค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาอยู่ที่ระดับปานกลางทั้งชายและหญิง สอดคล้องกับการศึกษาของ นฤมลเพ็ชรภูมิ⁽¹¹⁴⁾ ที่ศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้เรียนระดับชั้น วิชาการ บัญชีชั้นสูง 2 (ปวส.2) พบว่าผู้เรียนทั้งชายและหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งตรงกับการศึกษาของอรชума พุ่มสวัสดิ์⁽¹¹⁵⁾ ที่พบว่าทั้งวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองที่ไม่แตกต่างกัน ในทุกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

ผู้วิจัยคาดว่าสิ่งที่ ส่งผลให้นักศึกษาอาชีวศึกษามีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง คือ การที่ได้ค้นพบเอกลักษณ์ที่เหมาะสมตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริงของตนเอง และเกิดความศรัทธาในสิ่งที่ตนนั้นเลือก ตามหลักแนวคิดของ Erickson⁽¹¹⁶⁾ ที่กล่าวว่า ระยะการเป็นวัยรุ่นนั้นจะต้องค้นหา สร้างสรรค์ และเข้าใจเอกลักษณ์(Identity)ของตนจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว แล้วนำสิ่งเหล่านี้มาปรับใช้ในการพัฒนาตัวเอง ส่งผลให้เด็กเรียนรู้ว่าตนมีความถนัดในด้านใด มี

ความชอบในสิ่งไหน จนเกิดเป็นความศรัทธาในตนเอง ทำให้เกิดพลังที่อยู่ภายในจิตใจในการจัดการกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ เมื่อเด็กสามารถจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเป็นผู้กำหนดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเด็กย่อมเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในศักยภาพของตนเอง ซึ่งสิ่งนี้จะนำไปสู่การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก

ผลจากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้วิจัยพบว่าการเรียนสายอาชีพนั้น มีการแข่งขันทางการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก เมื่อเทียบกับการเรียนในสายสามัญ เนื่องจากเด็กสายอาชีพคิดว่าตนเองไม่มีความจำเป็นต้องเตรียมตัวสอบเพื่อศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยเหมือนกับผู้ที่เรียนสายสามัญ ไม่ต้องถูกกดดันหรือคาดหวังในการสอบเพื่อเข้าเรียนต่อคณะสาขาอาชีพต่างๆ ที่มากมาย และตัวของนักศึกษาอาชีพจะเองต่างรู้อนาคตของตนเองชัดเจนอยู่แล้ว กล่าวคือเมื่อเรียนจบเด็กสามารถบอกได้ว่าตนจะทำงานอะไร มีรายได้หรือได้รับค่าจ้างเท่าไร ด้วยปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาสายอาชีพรู้สึกไม่กดดันตนเอง เนื่องจากไม่มีเป้าหมายหรือความคาดหวังที่สูงเกินไป ทำให้มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในทิศทางที่ดี ซึ่งเป็นไปตามหลักแนวคิดของ James⁽¹¹⁷⁾ ที่ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเกิดจากผลลัพธ์ที่เด็กสามารถทำได้เทียบกับเป้าหมายที่คาดหวังของเด็ก ถ้าหากเด็กสามารถทำได้ตามสิ่งที่ตนคาดหวัง เด็กก็จะมี การเห็นคุณค่าตัวเองที่ดี ตรงกันข้ามหากเด็กไม่สามารถทำได้ตามที่คาดหวัง จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่ำ และเกิดการกดดันตนเอง

ถึงแม้ว่ากระแสสังคมในปัจจุบันจะมองภาพลักษณ์ของเด็กอาชีพในแง่ที่ไม่ดีนักจากภาพที่เห็นเพียงบางส่วน^(5, 7) แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่เรียนสายอาชีพในกลุ่มตัวอย่างแม้แต่น้อย และนอกเหนือจากประเด็นทางสังคมแล้ว สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาก็มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กด้วยเช่นกัน เนื่องจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ ในพระอุปถัมภ์ฯ เป็นวิทยาลัยแนวหน้าในด้านการบริหารธุรกิจ และการบริหาร อีกทั้งได้รับการประเมินจากหน่วยงานต่างๆ ว่ามีคณาจารย์ที่มีคุณภาพ มีอุปกรณ์การเรียน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ครบครันเหมาะต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายและมีความสุขในการเรียน อันจะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์⁽¹¹⁸⁾ ที่ได้ศึกษา พบว่า การมีสถานที่ที่ดี มีการจัดบรรยากาศสภาพห้องเรียนที่ดี จะทำให้เด็กเลือกเรียนและชอบในสถาบันนั้นๆ นอกจากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ชื่อเสียงของโรงเรียนหรือสถาบันก็ถือเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะชื่อของสถาบันคือ อัตลักษณ์ของโรงเรียน เป็นสิ่งที่ทำให้นักศึกษาสายอาชีพมีความภาคภูมิใจ ซึ่งตรงกับที่เสริมศักดิ์

วิศาลาภรณ์⁽¹¹⁸⁾ ได้อธิบายเรื่องนี้ไว้ว่า ชื่อเสียงหรือโลโก้(Brand)เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดความภูมิใจในตนเองที่ได้เรียนในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง

นอกจากนั้นแล้ว ในการศึกษายังพบอีกว่านักศึกษาสายอาชีพมีการใช้สารเสพติดเป็นร้อยละ 21.40 และเมื่อนำผลการศึกษามาสรุป พบว่านักศึกษาอาชีพยังคงมีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการใช้สารเสพติด ไม่ได้ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Skager⁽¹¹⁹⁾ และ ศิริวรรณ ทวีวัฒนปรีชา⁽²⁶⁾ ที่กล่าวไว้ว่า ระดับการเห็นคุณค่าตนเองนั้นมีผลต่อการใช้สารเสพติด เพราะเด็กจะใช้สารเสพติดเพื่อชดเชยการที่ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้นเด็กที่ไม่เคยสูบบุหรี่ หรือดื่มสุรา จะมีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูง จากประเด็นนี้ผู้วิจัยคาดว่าวัยรุ่นนั้นพยายามหาเอกลักษณ์ของตนเองในรูปแบบต่างๆแต่ด้วยประสบการณ์ที่ยังน้อย ทำให้ขาดความรอบคอบในการตัดสินใจ จึงตัดสินใจทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ดังที่ พนมเกตุมาน⁽¹²⁰⁾ และ Erickson⁽¹¹⁶⁾ ได้กล่าวไว้ว่าวัยรุ่นคือวัยรุ่นอยากเรียนอยากรู้ พยายามลองผิดลองถูก เพื่อหาสิ่งที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนนอกจากปัจจัยในข้างต้น สิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็กอีกอย่างหนึ่งก็คือกลุ่มเพื่อน เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากและมีความต้องการจะเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนและจากสังคม ซึ่งในบางครั้งวัยรุ่นอาจลองใช้สารเสพติดเพื่อให้เพื่อนยอมรับตนเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มด้วย

นักเรียนสายสามัญ

จากผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนสายสามัญอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของปิยะดา ศรีสุวรรณ⁽¹²¹⁾ ที่ศึกษาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ามีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่ระดับปานกลาง แต่เมื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม Independent t-test (จำแนกเพศ) พบว่านักเรียนสายสามัญ ที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองน้อยกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Schwartz⁽¹²²⁾ ที่ศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นเชื้อสายยิวจำนวน 255 คน ในประเทศแคนาดาพบว่าเพศชายมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเพศหญิง นอกเหนือจากนั้นยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรชัย วิริยะมนตรี⁽¹²³⁾ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกถึงคุณค่าต่อตนเองของวัยรุ่นที่มาจากรอบครัวหย่าร้าง พบว่าเพศหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าเพศ

ชาย หากอ้างอิงตามแนวคิดของ Erikson⁽¹¹⁶⁾ จะเห็นว่าวัยรุ่นนั้นจะแสดงออก หรือแสดงความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) ในสิ่งที่ตนเองชอบหรือสิ่งที่ตนเองถนัดในกลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะคล้ายกัน มีการเกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดระหว่างพฤติกรรม ทัศนคติ ค่านิยม กันในกลุ่ม จนหล่อหลอมกลายเป็นเอกลักษณ์หรือบุคลิกภาพของวัยรุ่น และเนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงเจริญพันธุ์ วัยนี้จะมีเอกลักษณ์ทางเพศที่ค่อนข้างชัดเจน รู้ว่าตนเป็นเพศสภาพไหน และแสดงออกทางด้านบุคลิกภาพรูปแบบการแต่งตัว มีการแสดงความรู้สึกพึงพอใจต่อเพศที่ตนชอบ⁽³⁶⁾ และสิ่งที่ตามมาคือวัยรุ่นต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและเพื่อนต่างเพศที่ตนรู้สึกพึงพอใจ โดยวัยรุ่นนั้นจะพยายามสร้างความโดดเด่นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องของรูปร่างหน้าตา บุคลิกภาพ และความสามารถ ฯลฯ⁽¹²⁰⁾ ภาพลักษณ์ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นเพศหญิง จากแนวคิดนี้ได้สอดคล้องกับการศึกษาของจุลณี เทียนไทย⁽¹²⁴⁾ พบว่า ภาพลักษณ์เรือนร่างในอุดมคติของวัยรุ่นหญิงไทยวัย 16-19 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครคือความสูง(ตามมาตรฐานของชนชาติตะวันตก) และให้ความสำคัญในเรื่องวิธีการมองในรายละเอียดของแต่ละอวัยวะที่ตนไม่พึงพอใจ ซึ่งตรงข้ามกับเพศชายที่มองอวัยวะเป็นภาพรวม ซึ่งอิทธิพลนั้นมาจากกลุ่มเพื่อน เนื่องด้วยวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังอยู่ในช่วงศึกษาสิ่งต่างๆ รอบตัว จึงใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน ซึ่ง Dusek⁽¹²⁵⁾ ได้อธิบายเอาไว้ว่า กลุ่มเพื่อนจะก่อให้เกิดอิทธิพลต่อวัยรุ่นได้ 2 รูปแบบ คือ วัยรุ่นใช้พฤติกรรมและทักษะของเพื่อนมาเป็นบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบหรือประเมินตนเอง (Social comparison) เช่น เพื่อนสูบบุหรี่แล้วดูดี มีหน้ารูปตัววีจะถือว่าสวย ฯลฯ และวัยรุ่นรับเอาเจตคติพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อนมาปฏิบัติ (Conformity) เช่น กระแสลดความอ้วน ออกกำลังกาย แต่งหน้า ใช้ของฟุ่มเฟือย ฯลฯ ซึ่งการคล้อยตามเพื่อนนั้นก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมค่านิยมรวมทั้งกลายเป็นแบบแผนพฤติกรรมเจตคติของวัยรุ่น ดังนั้นภาพลักษณ์จึงมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเพศหญิง สอดคล้องกับแนวคิดของ Coopersmith⁽³²⁾ ที่อธิบายไว้ว่า รูปแบบที่อยู่ภายในตนเองที่ส่งผลต่อความแตกต่างของการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ คุณลักษณะที่จำเพาะหรือรูปแบบลักษณะทางกายภาพเช่น การมีรูปร่างหน้าตาที่งดงาม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อีระ ชัยยุทธธรรม⁽⁵¹⁾ ได้อธิบายว่าบุคคลที่มีความรู้สึกมองเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มักจะหมกมุ่นอยู่กับความคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง หรือกระทำพฤติกรรมต่างๆ เพื่อต้องการยอมรับจากสังคม อีกทั้งยังกลัวการถูกปฏิเสธจากสังคมและยังกลัวกับความผิดพลาดเล็กน้อยที่เข้ามากระทบในชีวิตอีกด้วย

ความแตกต่างในการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญ

เมื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ด้วย Independent t-test จะพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนสายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญนั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตัวเองอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเมื่อนำมาเทียบกับนักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยแบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

การเห็นคุณค่าในตนเองด้านตนเอง

นักเรียนสายสามัญมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านตัวเองอยู่ในระดับที่น้อยกว่านักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อ้างอิงจากแนวคิดของ Rogers⁽³⁶⁾ ได้อธิบายถึงเรื่องนี้ไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่นเจริณพันธ์ ดังนั้นในวัยนี้จะมีเอกลักษณ์ทางเพศที่ค่อนข้างชัดเจน รู้ตัวว่าเป็นเพศสภาพไหน โดยจะแสดงออกมาทางบุคลิกภาพ วิถีพูด และมีการแสดงออกทางความรู้สึกต่อเพศที่ตนชอบ ผนวกกับสิ่งที่ตามมาด้วยคือวัยรุ่นนี้ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนไม่ว่าจะเป็นเพื่อนเพศใดก็ตามที่ตนรู้สึกพอใจ รวมไปถึงคนอื่นๆ ในสังคมด้วย โดยวัยรุ่นจะพยายามสร้างความโดดเด่นให้ตนเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น รูปร่างหน้าตา บุคลิกภาพ และความสามารถ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วมาจากอิทธิพลกลุ่มเพื่อน^(116, 120) ซึ่งตามแนวคิดของ Dusek ได้อธิบายในเรื่องนี้ไว้ว่า วัยรุ่นจะใช้พฤติกรรมและทักษะของเพื่อนมาเป็นบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบหรือประเมินตนเอง (Social comparison) เช่น นำผลการเรียนของเพื่อนคนที่เก่งที่สุดมาเป็นตัวชี้วัด หากอยากรู้ว่าตนนั้นเก่งหรือไม่ ก็นำคะแนนของตนเทียบกับคะแนนของเพื่อน เป็นต้น และ 2.วัยรุ่นรับเอาเจตคติพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อนมาปฏิบัติ (Conformity) เช่น เกรดเฉลี่ยของเพื่อนในกลุ่มได้เท่าไร ตนก็ต้องทำให้ได้เท่ากับเพื่อนในกลุ่ม หรือ เพื่อนบางคนมีผิวที่ขาวแล้วสวยตนก็ต้องขาวเพื่อให้สวยเหมือนกับเพื่อน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เรียกว่าการคล้อยตามเพื่อก่อให้เกิดวัฒนธรรมค่านิยมรวมทั้งแบบแผนพฤติกรรมและเจตคติของวัยรุ่น ซึ่งสังคมในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างแห่งนี้เป็นสังคมที่มีการแข่งขันทางการศึกษา เด็กที่เข้ามาเรียนในสถานศึกษาแห่งนี้ล้วนผ่านการคัดเลือกจากเด็กจำนวนมากที่สมัครเข้ามา ดังนั้นอิทธิพลที่มีผลต่อการยอมรับของกลุ่มตัวอย่างนี้ คือความสามารถทางการเรียน หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ โดยวัยรุ่นจากกลุ่มตัวอย่างจะใช้ความสามารถทางการเรียนของเพื่อนเป็นบรรทัดฐานในการวัดความสำเร็จของตนเองว่าดีหรือไม่สิ่งนั้นจะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังที่ James⁽¹¹⁷⁾ ได้อธิบายไว้ในงานของเขาว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเกิดจากผลลัพธ์ที่เด็ก

สามารถทำได้ เทียบด้วยเป้าหมายของเด็ก ถ้าหากเด็กสามารถทำได้บรรลุเป้าหมายที่ตนได้ตั้งขึ้นมา ก็จะส่งผลให้เด็กมีการเห็นคุณค่าตัวเองที่ดีขึ้นตามลำดับ ในทางกลับกันถ้าหากผลลัพธ์ในสิ่งที่เด็กทำนั้น ต่ำกว่าเป้าหมายที่ตนได้กำหนดไว้ เด็กก็จะเห็นคุณค่าในตนเองต่ำลงซึ่งอิทธิพลจาก ครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือบุคคลแวดล้อมเด็กล้วนมีความหมายต่อตัวเด็กทั้งสิ้น

ในส่วนของการศึกษาสายอาชีพนั้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสังคมแวดล้อม อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน หรือผู้ปกครองอาจไม่ได้เป็นแรงกดดันต่อการเรียนของเด็กมากนัก เนื่องจากเด็กสายอาชีพนั้นไม่มีความจำเป็นต้องสอบแข่งขันเพื่อศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่เหมือนกับนักเรียนสายสามัญ เพราะนักศึกษาอาชีพรู้หน้าที่ของตนเองชัดเจนแล้วว่า เมื่อตนเรียนจบจะประกอบอาชีพอะไร ได้รับค่าจ้างเท่าไร ด้วยปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาสายอาชีพไม่กดดันตนเอง ทำให้มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับที่สูงกว่านักเรียนสายสามัญ

การเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคมและเพื่อน

ตามทฤษฎีของ Rogers⁽³⁶⁾ ที่ได้กล่าวถึง อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่ส่งผลต่อตัววัยรุ่นนั้น จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างสังคมในโรงเรียนสายสามัญเป็นสังคมที่แข่งขันทางด้านการศึกษามาก ดังนั้น อิทธิพลที่มีผลต่อการยอมรับของกลุ่มเพื่อนจากตัวอย่างในโรงเรียนสายสามัญ คือความสามารถทางด้านการเรียนเด็กที่เข้ามาเรียนในสถานศึกษาแห่งนี้ล้วนผ่านการคัดเลือกจากเด็กจำนวนมากที่สมัครเข้ามาด้วยเหตุนี้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง เวลาเรียน หรือทำกิจกรรมต่างๆ จะมีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือความเชื่อมั่น และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมชั้นได้ง่ายกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากข้อมูลที่พบในกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสิ่งที่ส่งผลต่อนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำคือการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่ำ กล่าวคือ เมื่อเด็กเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น ทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงแต่เมื่อเด็กเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ทำให้ไม่มีความเชื่อมั่น ไม่กล้าตัดสินใจ ทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำตามไปด้วยจากตัวอย่างข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Coopersmith⁽³²⁾ ที่กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผลต่อสมรรถภาพต่อผู้เรียนและผลทางการเรียน ส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งศิริวรรณ ทวีวัฒนปรีชา⁽²⁶⁾ ก็ได้กล่าวถึงเรื่องการศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่นเดียวกันว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยนิสิตที่มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.75 ขึ้นไป มีการเห็นคุณค่าในตนเองที่มากกว่านิสิตที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.75 ซึ่งแนวคิดข้างต้นนี้

เชื่อมโยงกับการศึกษาของ Lawrence⁽³⁵⁾ และ Brookover⁽¹²⁶⁾ ที่พบว่าความสำเร็จในด้านการศึกษานั้นจะส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กโดยตรง

ผู้วิจัยคาดว่านักศึกษาสายอาชีพนั้นไม่มีความกดดันในตนเอง เนื่องจากไม่ต้องแข่งขันทางการศึกษากับใคร ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นจึงไม่มีผลต่อความรู้สึกเด็กทำให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข ผ่อนคลายไม่กดดันทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งจากผลศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางด้านเรียนของนักศึกษาสายอาชีพในภาคเรียนที่ผ่านมา และในภาคเรียนปัจจุบันมีค่าเท่ากับ 3.05 และ 3.00 ตามลำดับซึ่งอยู่ในระดับดี ตามหลักการประเมินผลการศึกษาของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย⁽¹²⁷⁾ จึงสรุปได้ว่าสิ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และการเห็นคุณค่าในตนเองที่ดีนั้น คือ การเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กล่าวคือ ทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในด้านการเรียน และการทำกิจกรรม มีการยอมรับข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยไม่สนว่าใครได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าหรือน้อยกว่าซึ่งตัวอย่างนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สมพิศ แซ่เฮง⁽¹²⁸⁾ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ประยุกต์ 2 ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนกรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย พบว่าคะแนนค่ามาตรฐานเฉลี่ยเรื่องวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีคะแนนมาตรฐานสูงกว่าคะแนนมาตรฐานเฉลี่ยการวัดค่ากลางของข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.04 สอดคล้องกับแนวคิดของ อารมณ์ ใจเที่ยง และ สมพร พรหมจรรย์ ที่กล่าวไว้ว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนนั้น คือการสร้างสายใยที่ดีต่อกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเรียน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกัน สิ่งเหล่านี้สัมพันธ์กับการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ ดังนั้นจึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและการเห็นคุณค่าในตนเองในทิศทางที่ดี ตามผลการศึกษาของ ศิริวรรณ วัฒนปรีชา⁽²⁶⁾ Lawrence⁽³⁵⁾ และ Brookover⁽¹²⁶⁾

การเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัว

ในส่วนของการเห็นคุณค่าในตัวเองด้านครอบครัวนั้น การคาดหวังของพ่อแม่ในเรื่องการเรียนและอนาคตของลูกมากเกินไปถือเป็นประเด็นหลักที่มีความสำคัญเนื่องจากในบางครั้ง การให้เด็กเรียนมากเกินไปจนเกินความสามารถของเด็กที่รับรู้หรือเข้าใจได้นั้นจะทำให้เด็กเกิดอาการเครียด จนกลายเป็นภาวะซึมเศร้า กดดันตนเอง ไม่มีความสุข ทำให้เด็กเกิดความคิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจตัวเขา ตัวอย่างจากกรณีนี้ เช่น พ่อแม่กลัวว่าลูกของตนจะมีผลการเรียนที่ต่ำและสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้จึงส่งเด็กไปเรียนพิเศษเพิ่มเติม จนเด็กบางคนรับไม่ไหวกับสภาวะกดดัน ทำให้เครียด และกลายเป็นคน

ไม่ชอบเรียน นอกจากนั้นอาจเกี่ยวข้องกับอิทธิพลทางสังคมของพ่อแม่ เช่น เพื่อนของพ่อแม่มีลูกที่เรียนเก่ง ทำให้พ่อแม่ต้องส่งลูกของตนไปเรียนพิเศษเพิ่มเติม เพื่อจะได้เก่งทัดเทียมกับลูกของเพื่อน หรือในบางครั้งพ่อแม่พาเด็กไปเรียนในสิ่งที่ตัวเด็กไม่ถนัดหรือชอบ ก็ทำให้เด็กเกิดความเครียด ขาดความเชื่อมั่นในตนเองได้เช่นกัน ประเด็นเหล่านี้คาดว่าอาจส่งผลต่อความเครียดในตัวเด็ก และการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ James⁽¹¹⁷⁾ ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เกิดจากความสำเร็จที่ทำได้ (Success) ส่วนด้วยความคาดหวัง (Pretensions) หมายความว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กนั้น เกิดจากผลลัพธ์ที่เด็กสามารถทำได้ เทียบด้วยเป้าหมายที่คาดหวังของเด็ก ถ้าเด็กสามารถทำตามสิ่งที่ตนคาดหวัง เด็กก็จะมี การเห็นคุณค่าตัวเองที่ดี ในทางกลับกันหากผลลัพธ์ในสิ่งที่เด็กสามารถทำได้นั้นต่ำอันเนื่องจากปัจจัยต่างๆ เช่น ความสามารถของเด็กอิทธิพลทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน ความคาดหวังจากครอบครัว หรือบุคคลที่มีความหมายสำหรับตัวเด็ก ผลลัพธ์ที่ตามมาคือเด็กก็จะมี การเห็นคุณค่าตัวเองที่ต่ำ และมีสุขภาพจิตที่ไม่ดี

เนื่องด้วยสถานศึกษาแห่งนี้มีการแข่งขันทางการศึกษาอยู่ตลอดเวลาทำให้เด็กรู้สึกกดดันที่จะต้องแข่งกับเพื่อนๆ และยังคงถูกกดดันจากความคาดหวังของพ่อแม่ ซึ่ง เสาวภา วชิรโรจน์ไพศาล⁽¹²⁹⁾ ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า เมื่อเด็กถูกกดดันตนเองมากๆ ก็ส่งผลกระทบต่อร่างกายของเด็ก คือร่างกายจะมีการสร้างฮอร์โมนเกี่ยวกับความเครียด (Cortisone) อันส่งผลให้สมองส่วน cortex และพื้นที่สมองที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับความคิด ความฉลาด สูญเสียไป และความเครียดนั้นมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก อีกทั้งยังทำให้กลายเป็นคนก้าวร้าวและไม่เห็นคุณค่าในตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Roger⁽³⁶⁾ ที่ได้อธิบายว่า เด็กเมื่อก้าวสู่ความเป็นวัยรุ่นนั้น จะแสวงหายอมรับจากบุคคลที่เด็กให้ความสำคัญด้วยวิธีการต่างๆ อาทิเช่น การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีจะทำให้ตนรู้สึกเป็นที่ยอมรับ เมื่อเกิดการยอมรับ เด็กก็จะมี การเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงขึ้น ในทางตรงข้ามหากความคาดหวังของผู้ใหญ่นั้นสูงเกินศักยภาพเด็กที่จะสามารถทำได้ เด็กจะมีสภาวะเครียดจากอิทธิพลของแรงจูงใจที่ต้องการทำให้สำเร็จเพื่อให้เกิดการยอมรับจากผู้ใหญ่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะทางอารมณ์และสุขภาพจิตของเด็กในทางลบเพราะเด็กกลัวว่าตนจะทำไม่ได้ตามที่ผู้ใหญ่คาดหวัง หากเด็กไม่สามารถทำตามที่ผู้ใหญ่ได้คาดหวังเด็กจะเกิดสภาวะเครียด เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่ำ และเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า ดังที่ Erikson ได้กล่าวไว้ว่าเด็กจะต้องมีการพัฒนาความสามารถของตนในด้านต่างๆตลอดเวลา เช่น การเรียน การทำงาน และความสามารถพิเศษ ฯลฯจนเด็กรู้สึกว่าคุณสมบัติที่ดีเพียงพอแล้วเด็กจะ

ไม่รู้สึกรู้สึกมีปมด้อย แต่หากเด็กรู้สึกว่าคุณยังไม่เก่งมากพอในสิ่งที่เขาทำ หรือสิ่งที่เขาทำนั้นยังไม่ดีพอ จะส่งผลให้เด็กเห็นคุณค่าในตัวเองต่ำลงทันที และการที่เด็กได้รับแรงกดดันจากพ่อแม่ว่าจะต้องทำให้ดีขึ้น ต้องพยายามอีก เด็กก็จะรู้สึกว่าคุณยังไม่ดีพอ นอกจากเด็กจะรู้สึกกดดันเมื่อถูกเปรียบเทียบกับความสามารถของตนกับเพื่อนในโรงเรียนแล้ว เด็กยังต้องมากดดันจากพ่อแม่อีกทำให้เด็กมีสภาวะจิตใจที่หดหู่ เพราะไม่เป็นที่ยอมรับจากคนที่ตนให้ความสำคัญซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็กทั้งสิ้น

ในส่วนของการศึกษาสายอาชีพผู้ประกอบการของนักศึกษาเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 41.67 ผู้ประกอบการอาจไม่ได้คาดหวังหรือกดดันในตัวเด็กมากนักสิ่งที่คาดหวังมีเพียงแค่ให้เด็กเรียนจบ มีวิชาเลี้ยงดูตนเองได้ ผนวกกับเด็กสายอาชีพนั้นไม่มีความจำเป็นจะต้องแข่งขันเพื่อสอบเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยจึงทำให้พวกเขาู้เป้าหมายในชีวิตของตนเป็นอย่างดี คือ รู้ว่าจบมาตนต้องทำงานอะไร ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาสายอาชีพไม่รู้สึกรู้สึกกดดัน เนื่องจากไม่ต้องถูกคาดหวังจากสังคม หรือครอบครัวส่งผลให้นักศึกษาสายอาชีพมีแนวโน้มของการเห็นคุณค่าในตนเองในทิศทางที่ดีขึ้น

ดังนั้นวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีความมั่นคง หรือมีต้นทุนชีวิตในครอบครัวที่ดี อาทิเช่น ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่สูง(ระดับปริญญาตรีขึ้นไป) และฐานะการงานที่ดีในครอบครัว(ตั้งแต่ 30,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป) ฯลฯ วัยรุ่นเหล่านี้จะมีมาตรฐาน หรือเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่สูง ซึ่งส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับที่ต่ำกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีความพร้อมความมั่นคงชีวิตในระดับปานกลางจนถึงเล็กน้อย ซึ่งในวัยรุ่นกลุ่มนี้จะมีมาตรฐาน หรือเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่ไม่สูงมากนัก ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับที่สูง

ซึ่งความสามารถ ระดับศักยภาพ รวมถึงเป้าหมายของวัยรุ่นนั้น มาจากพื้นฐานของ self-esteem ของวัยรุ่น ซึ่งเกิดจากการที่พวกเขาารู้จักประเมินศักยภาพตนเอง ผนวกกับการเข้าใจตนเอง ในกรณีที่วัยรุ่นผู้นั้นมีระดับ self-esteem ที่มากเพียงพอ พวกเขาเหล่านั้นก็จะเกิด self-actualization หมายถึง ความสมบูรณ์แบบในชีวิต ซึ่งประกอบด้วย 1. ความมั่นใจในการกระทำอันดีงามของตน 2. การเข้าถึงความจริงของชีวิต 3. การเป็นอิสระ หลุดพ้นจากอำนาจของกิเลส และ 4. มีความเบิกบานและสุขสงบทางจิตใจ สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สูง (Achievement motivation) ในการทำงานหรือการเรียนในอนาคตต่อไป⁽²⁸⁾

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นักเรียนสายอาชีพ

ผลจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาสายอาชีพพบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาทั้งสองภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ผ่านมาและภาคเรียนปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 และ 3.00 ตามลำดับ ซึ่งค่าดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กว่ามีผลการเรียนอยู่ในระดับดี (Good) หรือ หากเทียบตามหลักการประเมินผลการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย⁽¹²⁷⁾ ซึ่งการเรียนในรูปแบบของสายอาชีพนั้นจะมุ่งเน้นไปในเชิงปฏิบัติมากกว่าเชิงทฤษฎี ส่งผลให้นักศึกษามีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนจากการได้ลงมือปฏิบัติจริง อันสอดคล้องกับผลจากการศึกษาเรื่องความสามารถพิเศษของเด็กสายอาชีพ พบว่าร้อยละ 30 ของเด็กมีความสามารถทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว และอีกร้อยละ 26.67 เด็กจะมีความสามารถด้านจินตนาการ

จากข้อมูลที่พบผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการที่เด็กได้เลือกเรียนในสิ่งที่เหมาะสมตามความถนัดของตนเองอย่างแท้จริงนั้นจะส่งผลให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Erickson⁽¹¹⁶⁾ และ Ingersoll⁽¹³⁰⁾ ที่ได้อธิบายว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยวิกฤติแห่งการพัฒนา โดยจะต้องมีการสร้างความเป็นเอกลักษณ์แห่งตนเอง (Identity) หมายความว่า ในช่วงนี้วัยรุ่นจะค้นหาสภาพทางกายภาพที่พวกเขาได้มองเห็นจากสิ่งต่างๆ รอบตัว แล้วนำสิ่งเหล่านี้ (ที่พวกเขาคิดว่าดี) มาปรับใช้กับตัวเอง โดยสิ่งที่นำมาปรับนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ลักษณะที่ตนเองชอบ และสังคมต้องยอมรับ ซึ่งเมื่อวัยรุ่นได้ค้นพบเอกลักษณ์ที่เหมาะสมกับตนเองแล้ว พวกเขาจะรู้จักตนเองมากขึ้น รู้ถึงเป้าหมายในชีวิต และมีการประเมินตนเองหรือรู้ว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไรให้เหมาะสมกับสิ่งที่ตนได้เลือก ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ และผลลัพธ์จากการปฏิบัติก็จะปรากฏออกมาในทิศทางที่ดี ดังเช่นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กสายอาชีพจากกลุ่มตัวอย่างข้างต้น ซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่ได้นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Murray⁽¹³¹⁾ ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องของแรงจูงใจว่า เป็นบ่อเกิดของแรงขับในการทำงานให้สามารถบรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ถึงแม้จะมีอุปสรรคมากก็ไม่หวั่น จากแนวคิดนี้เชื่อมโยงกับการศึกษาของ Harter และ Connell⁽¹³²⁾ ที่ว่า การรู้จักประเมินศักยภาพของตนเองนั้นเป็นตัวทำนายในการประสบความสำเร็จต่อการศึกษาที่ดี ซึ่งการประเมินตัวเองมีอิทธิพลต่อแนวทางของการเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพราะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นเป็นตัวเชื่อมระหว่างความคาดหวังในการบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ดังนั้นเมื่อบุคคลใดรู้จักประเมินตนเอง บุคคลนั้นก็จะสามารถเรียนรู้ได้

เร็วและมีความคล่องตัวในการทำกิจกรรมหรือภารกิจต่างๆ มากกว่า และจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในไม่ช้า ตามแนวคิดของ พัทธราภรณ์ จินตระกูล⁽¹⁰⁹⁾ ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีความมานะพากเพียรสู่ความสำเร็จในอาชีพของตน

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นล้วนมีส่วนเกี่ยวเนื่องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กทั้งสิ้น จากผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่าผลรวมค่าเฉลี่ยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กมีค่าเท่ากับ 58.12 ซึ่งอยู่ในระดับที่มาก สอดคล้องกับการศึกษาของวันฉัตร ทิพย์มาศ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อวิทยาลัยอาชีวะของนักเรียน ในเขตภาคใต้ตอนบน พบว่านักศึกษาที่เลือกเรียนที่วิทยาลัยอาชีวะมีค่าเฉลี่ยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก สัมพันธ์กับการศึกษาของ ศิริลักษณ์ เรืองสาร⁽¹³³⁾ ที่ได้ศึกษามูลเหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อสายอาชีพของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 ในสถานศึกษาโรงเรียนสายมิตรเทคโนโลยี พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของตัวเด็กด้วย เนื่องจากวัยรุ่นส่วนใหญ่ติดกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกันมากกว่าวัยอื่นๆ เพราะวัยรุ่นส่วนมากจะติดกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าวัยอื่นๆ เพราะวัยเดียวกันมักจะยอมรับและเข้าใจกันได้ง่าย⁽²¹⁾ และด้วยเหตุที่วัยรุ่นเป็นวัยกำลังศึกษาเล่าเรียน ดังนั้นเวลาส่วนใหญ่จึงอยู่ที่โรงเรียนกับกลุ่มเพื่อนสนิทที่มีความชอบหรือทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน จนเกิดเป็นสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (เพื่อนช่วยเพื่อน) สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นของเด็กทั้งสิ้น สอดคล้องกับการศึกษาของจารสินทร์ จันท์อำพล⁽¹³⁴⁾ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกลุ่มแบบเพื่อนช่วยเพื่อน วิชาคอมพิวเตอร์เพื่องานอาชีพ ระดับชั้น ปวช. แผนกวิชาการบัญชี พบว่ากลุ่มเด็กที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนนั้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มมากขึ้น

นอกจากนั้นยังพบผลเพิ่มเติมจากการศึกษาอีกว่า อาชีพของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่ของนักศึกษาจะประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 41.67 และเมื่อนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในเรื่องอาชีพของผู้ปกครองพบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อยกว่านักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย รัฐวิสาหกิจ หรือรับจ้าง ที่ระดับ 0.05 และนักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง จะมี

ระดับของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่านักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ที่ระดับ 0.05

เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลที่ได้จากศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้าง จะมีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวเด็กสายอาชีพสูงกว่าผู้ปกครองในอาชีพอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริลักษณ์ เรืองสารี ที่ได้ศึกษาถึงมูลเหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อสายอาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนสายมิตรเทคโนโลยี พบว่า อาชีพของผู้ปกครองที่ต่างกันนั้นมีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เด็กที่มีผู้ปกครองอาชีพอื่นๆ จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อยกว่าเด็กที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างหรือทำเกษตรกรรม นอกเหนือจากนั้นจากการศึกษายังพบว่าระดับการศึกษา ร้อยละ 30 ในระดับประถมศึกษา และร้อยละ 20 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ผนวกกับผลการศึกษาเกี่ยวกับรายได้รวมเฉลี่ยของครอบครัวนักศึกษาสายอาชีพเท่ากับ 32,111.96 บาท ซึ่งเมื่อนำมาเทียบกับรายได้รวมเฉลี่ยของครอบครัวนักเรียนสายสามัญจะอยู่ที่ 65,454.87 บาท และระดับการศึกษาร้อยละ 43.33 ปริณญาตรี

จากผลการศึกษาในข้างต้นผู้วิจัยสันนิษฐานว่าระดับการศึกษามีผลต่อการประกอบอาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง ซึ่งอาชีพของผู้ปกครองนั้นมีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสายอาชีพ กล่าวคือ นักศึกษาสายอาชีพที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างหรือค้าขายนั้น จะมีความคิดทัศนคติ และมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตัวเอง เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตตนเองและของครอบครัวให้ดีขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Domjan⁽⁸²⁾ และ Lovell⁽⁸¹⁾ ที่ได้อธิบายถึงเรื่องนี้ว่า แรงจูงใจเป็นภาวะในการจุดพลังพฤติกรรมของแต่ละบุคคล โดยบุคคลที่มีแรงจูงใจกระทำพฤติกรรมนั้นๆ จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ง่ายกว่า ในทางตรงกันข้ามเมื่อเทียบกับนักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ จะเห็นได้ชัดว่าครอบครัวข้าราชการ จะมีสวัสดิการ ความพร้อมในด้านต่างๆ ที่ดีกว่า มีที่อยู่อาศัยสะดวกสบาย ฯลฯ อันจะส่งผลให้เด็กที่มาจากครอบครัวเหล่านี้รู้สึกเพียงพอกับสิ่งที่ตนได้รับจากครอบครัว จึงไม่จำเป็นต้องดิ้นรน หรือพยายามหาอะไรให้ชีวิตอีก ซึ่งจะ让孩子มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ต่ำกว่าเมื่อนำมาเทียบกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างหรือค้าขาย

นักเรียนสายสามัญ

ผลจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางด้านเรียนของนักศึกษาสายสามัญในภาคเรียนที่ผ่านมา และภาคเรียนปัจจุบันมีค่าเท่ากับ 3.17 และ 3.26 ตามลำดับ ซึ่งค่าดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กว่าอยู่ในระดับดี (Good) หรือหากเทียบตามหลักการประเมินผลการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย⁽¹²⁷⁾ ซึ่งการเรียนรูปแบบสายสามัญนั้นจะเน้นไปในทางทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย หรือเรียนเรื่องวรรณกรรมต่างๆ หลักการใช้ภาษา การเขียนบรรยาย และ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องความสามารถพิเศษของเด็กสายสามัญ พบว่านักเรียนร้อยละ 26 มีความสามารถด้านภาษาและการสื่อสาร และร้อยละ 21.67 คือสามารถด้านจินตนาการ นอกจากนี้ยังพบว่าค่าเฉลี่ยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนสายสามัญนั้นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทองดี หาญนอก⁽¹³⁵⁾ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอัสสัมชัญ นครราชสีมา จำนวน 100 คนอายุระหว่าง 15-18 ปี พบว่านักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก ซึ่งสิ่งที่ส่งผลทำให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นนั้น มาจากนักเรียนสายสามัญรับรู้ถึงศักยภาพความสามารถของตนเอง ทราบว่าตนเองมีความถนัดในเรื่องใด ค้นพบเอกลักษณ์แนวทางของตนเองตามที่ตนต้องการ เกิดความศรัทธาเลื่อมใสในสิ่งที่ตนเลือก ก่อให้เกิดพลังและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำในสิ่งที่ตนนั้นได้ศรัทธา ส่งผลให้ผลลัพธ์ที่ทำนั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งตรงตามที่ทฤษฎีของ Erikson กล่าวไว้⁽¹¹⁶⁾ จากข้างต้นได้สอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland⁽¹³⁾ ที่ได้อธิบายถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไว้ว่าหมายถึง การที่บุคคลมีความต้องการที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่เกรงกลัวอุปสรรคที่ขวางอยู่ข้างหน้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Secord⁽⁸⁹⁾ และ Backman⁽⁸⁹⁾ ที่กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ ความท้าทายกับมาตรฐานความประพฤติในแต่ละบุคคลที่จะต้องสนองต่อสภาพการณ์ต่างๆ กัน ดังนั้น ถ้าบุคคลที่ตั้งมาตรฐานสำหรับตนเองสูง จะต้องใช้พยายามอย่างมากเพื่อให้ไปถึงมาตรฐานที่ตนตั้งไว้ ส่วนบุคคลที่ไม่ได้ตั้งมาตรฐานสำหรับตนเองสูงมากนั้นก็มีความพยายามในการไปให้ถึงเป้าหมายที่น้อยกว่า และในบางครั้งอาจมีความรู้สึกไม่สนใจเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานที่ตนตั้งไว้ ซึ่งเหตุผลนี้เป็นไปตามผลการศึกษาของ สำเร็จ จันทร์สว่าง⁽¹³⁶⁾ ที่ได้อภิปรายผลจากการวิจัยว่า เด็กที่มีความสนใจในการเรียนที่สูงตามสิ่งที่ตนชอบหรือถนัด เด็กเหล่านั้นจะมีพฤติกรรมที่หมกมุ่นในการเรียน และส่งผลให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สูงตามมา

ธรรมชาติของวัยรุ่นมีความต้องการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนในสังคมที่ตนเป็นอยู่^(120, 125) วัยรุ่นมักใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน และมีความต้องการเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อนในสังคมที่ตนอยู่ ซึ่งสังคมในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างแห่งนี้ เป็นสังคมที่มีการแข่งขันในการเรียนสูง เด็กที่เรียนสถานศึกษาแห่งนี้ทุกคนผ่านการสอบคัดเลือกจากจำนวนของผู้สมัครจำนวนมาก ดังนั้นอิทธิพลกลุ่มเพื่อนสำหรับการยอมรับในสถานศึกษาแห่งนี้ คือความสามารถทางการเรียน หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เนื่องจากชีวิตส่วนใหญ่ของวัยรุ่นเป็นการเรียน และใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนกับเพื่อน ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเรียน

ด้วยปัจจัยในข้างต้นจึงส่งอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เกิดขึ้น⁽¹²⁰⁾ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมพิศ แซ่เฮง⁽¹²⁸⁾ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ประยุกต์ 2 ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนกรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนมาตรฐานจากวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีคะแนนสูงกว่า เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานจากการวัดค่ากลางของข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.04 สอดคล้องกับที่ อารมณ์ ใจเที่ยง⁽¹³⁷⁾ และ สมพร พรหมจรรย์⁽¹³⁸⁾ ได้อธิบายไว้ในการศึกษาว่า ความสัมพันธ์กับเพื่อนนั้น คือการสร้างสายใยที่ดีต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเรียน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยกัน สิ่งเหล่านี้สัมพันธ์กับการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก

นอกเหนือจากนั้นแล้วหากมองในส่วนของรายได้ของผู้ปกครอง ผนวกกับลักษณะอาชีพของครอบครัวจะพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของแต่ละครอบครัวจะอยู่ที่ 65,424.87 บาท ซึ่งรายได้นั้นสูงกว่าผู้ปกครองของนักศึกษาสายอาชีพ โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่ของนักเรียนสายสามัญจะประกอบอาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 31.67 และอาชีพรับราชการคิดเป็นร้อยละ 28.33 สอดคล้องตามการศึกษาของ ดวงรัตน์ วัฒนกิจไกรเลิศ⁽¹³⁹⁾ ที่ได้กล่าวไว้ว่า ในเมื่อรายได้ที่สูง ตำแหน่งภาระงานคาดว่าต้องหนักตามรายได้ที่รับ ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลรับผิดชอบเรื่องการเรียนรู้ของบุตรตนเองมากนัก ดังนั้นจึงต้องส่งบุตรไปเรียนที่สถาบันกวดวิชา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก

นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กก็มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก กล่าวคือ เมื่อโรงเรียนจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เช่น มีห้องอ่านหนังสือ ห้องทำกิจกรรม

มีอุปกรณ์การเรียน และสื่อการเรียนที่ทันสมัย ฯลฯ จะทำให้เด็กรู้สึกอยากมาโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ยุคลธร แจ่มฤทธิ์⁽¹⁴⁰⁾ ที่อธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ อาทิ การมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวก สภาพห้องเรียน ห้องทำงาน อุปกรณ์ที่สะดวกทันสมัย ก่อให้เกิดสมาธิ และลดความตึงเครียด มีผลต่อความสัมพันธ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และผลสัมฤทธิ์ของ นักศึกษามากขึ้น

เมื่อนำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองแห่ง มาหาค่าเฉลี่ยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างนักศึกษา สายอาชีพ และนักเรียนสายสามัญพบว่า ทั้งสองกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก (Good) เหมือนกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนหรือสถานศึกษาที่แตกต่างกันนั้น ไม่มีผลต่อการเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวเองของเด็ก แต่สิ่งที่มีผลต่อแรงจูงใจของเด็ก คือ การที่เด็กได้ค้นพบความถนัด และเอกลักษณ์ของตัวเองอย่างแท้จริง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดใจรักและศรัทธาในสิ่งที่ตนได้เลือกเอง ดังที่ สำเร็จ จันทรสว่าง⁽¹³⁶⁾ ได้อภิปรายผลจากการวิจัยว่า เด็กที่มีความสนใจในการเรียนที่สูงตามสิ่ง ที่ตนชอบหรือถนัด เด็กเหล่านี้จะมีพฤติกรรมที่หมกมุ่นในการเรียน และส่งผลให้เกิดแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทิศทางที่ดี ดังที่ McClelland⁽¹³⁾ ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่อง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ว่าหมายถึง การที่บุคคลมีความต้องการที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จดังเป้าหมาย ที่ตนได้กำหนดไว้ โดยไม่หันต่ออุปสรรคใดๆ ศรัทธาในความสามารถของตนเอง

นอกจากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนก็มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ดี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีของเด็กด้วยเช่นกัน ดังที่ สมพร พรหมจันทร์⁽¹³⁸⁾ และอาภรณ์ ใจเที่ยง⁽¹³⁷⁾ ได้อธิบายว่าสายใยระหว่างผู้เรียนกับเพื่อนนั้น เป็นตัวสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนได้ ส่งผลให้ เด็กกล้าที่จะสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีผลต่อ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาในกลุ่มสายอาชีพอื่นที่หลากหลาย หรือศึกษาในกลุ่มเดี่ยวแต่ลงรายละเอียดเชิงลึก อาทิเช่น ศึกษาในกลุ่มสายอาชีพ แล้วเปรียบเทียบระหว่างเด็กที่เรียนพาณิชย์ กับเด็กที่เรียน สายช่าง
2. ควรลองเปลี่ยนพิกัดตำแหน่งของสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง เช่นไปเก็บในสถานศึกษาที่ ต่างจังหวัด

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของครอบครัวแล้วลงรายละเอียดให้ลึกยิ่งขึ้น เพื่อหาปัจจัย หรือ ประเด็นเรื่องที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองที่ใหม่ๆ
4. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สำหรับครูผู้สอนในสถานศึกษา ที่ผลต่อเด็ก จะได้นำข้อมูลที่ได้ตรงนี้ไปพัฒนา และปรับในเรื่องของการให้องค์ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ให้กับสถาบันอื่นๆ
5. ควรทำการศึกษาต่อในลักษณะการศึกษาในเชิงทดลองเกี่ยวกับการแทรกแซงเด็กวัยรุ่นโดย นำโปรแกรมการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง และการแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยมีกลุ่มเปรียบเทียบสองกลุ่ม คือกลุ่มที่ไม่ได้รับการแทรกแซง กับกลุ่มที่ได้รับการแทรกแซง เพื่อดู ประสิทธิภาพของโปรแกรมที่ทำ แล้วนำที่ได้มาปรับใช้ในสถานศึกษาต่อไป เช่นเพิ่มเติมในการเรียนการสอนของครูผู้สอนแนะแนว ผู้ที่ทำงานทางด้านวัยรุ่น รวมถึงผู้ปกครอง
6. ควรศึกษาในรูปแบบเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อที่จะได้ทราบ ข้อมูลที่เป็นปัญหาที่แท้จริง และแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด

รายการอ้างอิง

1. คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ (พ.ศ. 2550- 2554). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2549.
2. ประกายเพชร สุภะเกษ, สุธรรม นันทมงคลชัย, มัณฑนา ดำรงค์ศักดิ์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการติดเกมส์คอมพิวเตอร์ ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ 2555;42:66-77.
3. Schwab K. Education ranking in the global competitiveness index 2012–2013. Switzerland: SRO-Kundig; 2013.
4. รามสูต น, บัลลังก์ โรหิตเสถียร. สำนักงานรัฐมนตรี 418/2556 ศธ.แถลงข่าวผลประเมิน PISA ปี 2012 [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม 2557]. Available from: เข้าถึงได้จาก: <http://www.moe.go.th/websm/2013/dec/418.html>.
5. พงศ์เทพ เทพกาญจนา. ‘พงศ์เทพ’ ยอมรับการศึกษาไทยห่วยจริง. ใน: ทีมข่าวการศึกษา, บรรณาธิการ. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. 5 กันยายน 2556. หน้า 3.
6. สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. ระบบการศึกษา-ไทย [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [เข้าถึงเมื่อ 12 กันยายน 2556]. Available from: เข้าถึงได้จาก: http://www.bic.moe.go.th/th/index.php?option=com_content&view=article&id=661&catid=61.
7. นิพนธ์ สุรพงษ์รักเจริญ. ปัญหาของการอาชีวะในประเทศไทย. สานปฏิรูป 2548 มีนาคม; ฉบับที่ 71: หน้า 9-11.
8. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. สถิตินักศึกษาอาชีวศึกษาออกกลางคัน ปี 2553-2555. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา; 2555
9. ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. โพลชี้ 'เด็กอาชีวะ' ออกกลางคัน เหตุไม่ยอมเรียน-ยากจน. ใน: ทีมข่าวการศึกษา, บรรณาธิการ. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. 5 กันยายน 2556. หน้า 5.
10. Branden N. Self-esteem at work. San Francisco, CA: Jossey-Bass; 1998.
11. Khera S. You can win: Winner don't do different things, they do things differently. Singapore: Prentice Hall; 1998.
12. Piaget J. Handbook of child psychology. New York: Wiley; 1983.
13. McClelland DC, Winter DG. Motivating economic achievement. New York: Wiley; 1969.

14. รัชนิย์ แก้วคำศรี. ความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพัน การเห็นคุณค่าในตนเอง และกลวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2545.
15. ปัญญา ชูช่วย. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2551.
16. ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย. คู่มือการเลี้ยงลูก ตอนวัยรุ่น [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย; 2548 [เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน 2558]. Available from: เข้าถึงได้จาก: http://www.rcpsycht.org/cap/book04_3.php.
17. World Health Organization. Child and adolescent health and development [Internet]. 2011 [cited 2014 Dec 20]. Available from: http://www.who.int/child_adolescent_health/news/archive/2011/01_06_2011/en/index.html.
18. ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: นานมี บุคส์พับลิเคชั่น; 2546.
19. วินัดดา ปิยะศิลป์. ครอบครัวกับวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว; 2546.
20. พนม เกตุมาน. ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น [อินเทอร์เน็ต]. 2550 [เข้าถึงเมื่อ 18 กันยายน 2557]. Available from: เข้าถึงได้จาก: http://www.psychclin.co.th/new_page_56.htm.
21. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. รายงานการทบทวนสถานการณ์เรื่องเพศพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการให้การศึกษา. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข; 2547.
22. อรุมา สงวนญาติ. การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเองที่มีรูปแบบการตอบและวิธีวิเคราะห์ต่างกัน [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2543.
23. ปราบรณา ซ้อนแก้ว. การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดระยอง โดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นสื่อ [ปริญญาโทการศึกษา มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2542.
24. เกียรติวรรณ อมาตยกุล. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์: สู้ชีวิตด้วยจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินติ้ง; 2543.
25. พวงทอง อินใจ. ผลการให้คาปรึกษาทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสต่อคุณค่าแห่งตนของนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา [ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2544.
26. ศิริวรรณ ทวีวัฒนปรีชา. การเห็นคุณค่าในตนเองและความสัมพันธ์ระหว่าง การเห็นคุณค่าในตนเองกับการปรับตัวในสังคมของนิสิตคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2549.

27. วิชา พุรุณจิตต์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตัวเองและพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของพนักงานต้อนรับภาคพื้น บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2549.
28. Maslow AH. Motivation and personality. New York: Haper & Row Publishers; 1970.
29. Calhoun GJ, Morse WC. Self concept and self-esteem: Another perspective. Psychol Schools 1977;14:318-22.
30. Branden N. The psychology of self-esteem. 15th ed. New York: Bantam Book's; 1981.
31. Sasse CR. Person to person. Peoria, Illinois: Benefit Publishing; 1978.
32. Coopersmith S. The antecedent of self-esteem. 2nd ed. California: Consulting Psychologist Press; 1981.
33. Bandura A. Social foundation of thought and action a social cognitive theory. New Jersey: Prentice-Hall; 1989.
34. McCroskey JC, Richmond VP, Stewart RA. One on one: The foundations of interpersonal communication. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall; 1986.
35. Lawrence D. Improved reading through counselling. London: Word Lock; 1973.
36. Rogers. C.R. Client Center Therapy. Boston: Houghton Mifflin; 1959.
37. William W. The relationship between class scheduling fomats and academic achievement of graduate students. The Manual Meeting of the Association of Teacher Education 1980;72:8.
38. Bruno FJ. Adjustment and personal growth: Seven pathway. 2nd ed. New York: John Wiley & Sons; 1983.
39. Jackson AM. The Black woman: A look at the effects of race and sex identity formation and motivation. In: Smith WD, Burlew K, Mosley M, Whitney W, editors. Reflections on black psychology. Washington, DC: University Press; 1979. p. 321-5.
40. จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล. ผลการจัดการโปรแกรมความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2532.

41. Pope AW, McHale SM, Craighead E. Self-esteem enhancement with children and adolescents. Great Britain: Pergamon Press; 1988.
42. Lorr M, Wunderlich RA. Two objective measures of self-esteem. *J Pers Assess* 1986;50:18-23.
43. Gates L, Lineberger MR, Crockett J, Hubbard J. Birth order and its relationship to depression, anxiety, and self-concept test scores in children. *J Genet Psychol* 1988;149:29-34.
44. Barry PD, Morgan AJ. Mental health and mental illness. 3rd ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 1985.
45. Tart LB. Self-esteem in later: A nursing perspective. *ANS Adv Nurs Sci* 1985;8:77-84.
46. อุมภาพร ตรังคสมบัติ. Everest พาลูกนับถือตนเอง. กรุงเทพฯ: ชันด์การพิมพ์; 2543.
47. สมิต อาชนิงกุล. การพัฒนาตนเอง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า; 2549.
48. Satir VM, Banmen J, Gerber j, Gomori M. The satir model. Palo Alto, California: Science and Behavior Books; 1991.
49. ป. มหาชนธ์. สอนเด็กให้มีความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์; 2536.
50. Franken R. Human motivation. 3rd ed. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing; 1996.
51. ชีระ ชัยยุทธยรรยง. การเสริมสร้างความรู้สึกรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง. *วารสารวิชาการ* 2542;2:68-74.
52. สงวน สุทธิเลิศอรุณ. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ: อักษรภาพิพัฒนา; 2543.
53. Chess S, York AN. Thomas. Know Your Child: Basic Book; 1987.
54. Bloom BS. Affective outcomes of school learning. *The Phi Delta Kappan* 1977;59:193-8.
55. Jackson MR. Self-esteem and meaning. Albany: State University of New York Press; 1984.
56. Pierce CM. Social trace contaminant. Hillsdale, NJ: Erlbaum; 1968.
57. Haeley GW, De Blassie RR. A Comparison of Negro, Anglo and Spanish-American adolescents' self-concept. *Adolescence* 1974; 9 15-24.
58. Rosenberg M. Conceiving the self. New York: Basic Books; 1979.
59. Hamachek DE. Encounters with the self. New York: Holt Rinehart and Winston; 1978.

60. Babladelis G. The study of personality. New York: Rinehart and Winston; 1984.
61. Gergen KJ. Feminist critique of science and the challenge of social epidemiology. In: Gergen M, editor. Feminist thought and structure of knowledge. New York: University Press; 1988.
62. Lenny E, Gold J. Sex differences in self-confidence: the effects of task completion and of comparison to competent others. *Pers Soc Psychol Bull* 1982;8:74-80.
63. Trowbridge NS. Socio-economic status and self-concept of children. *J Teach Educ* 1972;23:63-5
64. Bachman JG. Youth in transition. Vol. II: The impact of family background and intelligence on tenth-grade boys. Ann Arbor, MI: Survey Research Center The Institute for Social Research; 1970.
65. สุพัตรา ทาวงศ์. ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) [อินเทอร์เน็ต]. 2549 [เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน 2557]. Available from: เข้าถึงได้จาก: <http://dillibrary.spu.ac.th>.
66. พรรณราย ทรัพย์ะประภา. จิตวิทยาประยุกต์ในชีวิตและในการทำงาน (Psychology applies to life and work). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2548.
67. Brooks RB. Self-esteem during the school years. *Pediatr Clin North Am* 1992;39:537-51.
68. Girdano D, Every G. Controlling stress & tension. New Jersey: Prentice-Hall; 1979.
69. Marsh HW, Parker JW. Determinants of student self-concept: Is it better to be a relatively large fish in a small pond even if you don't learn to swim as well? *J Pers Soc Psychol* 1984;47:213-31.
70. Lynn LM. The self-concept and perceived importance of athletic competitions of winners and losers in Special Olympics [abstract]. *Dissertation Abstracts International* 1991;52:1682-A.
71. Bernard LC, Hutchison S, Lavin A, Pennington P. Ego-strength, hardiness, self-esteem, self-efficacy, optimism, and maladjustment: health-related personality constructs and the "Big Five" model of personality. *Assessment* 1996;3:115-31.

72. Workman JF. Change in self-esteem locus of control and anxiety among female college students, related to assertive training. Dissertation Abstracts International 1982;43 696-7A.
73. อัครพรรณ ขวัญชื่น. ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ต้องขัง ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ; 2517.
74. สุกิจ ตั้งทรงธรรม. การใช้เพื่อนผู้ให้การช่วยเหลือในเพื่อเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2532.
75. จงกลณี ด้อยเจริญ. สัมพันธภาพของวัยรุ่นกับบิดามารดา การเห็นคุณค่าในตนเองกับการปรับตัววัยรุ่นตอนต้น [วิทยานิพนธ์วิทยาศาตร์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2541.
76. ชนิตา สุวรรณศรี. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนผู้ติดยาเสพติด [ปริญญาโท]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2542.
77. จารวดี บุญยารมณ. การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางต่อความภาคภูมิใจในตนเองของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ [ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2541.
78. จินดาพร แสงแก้ว. การเปรียบเทียบผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มสัมพันธ์ แบบมาราธอนเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็ก บ้านอุปถัมภ์ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก กรุงเทพมหานคร [ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2540.
79. พิสมัย แสนยอด. ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มและโปรแกรมการฝึกอบรมกลุ่ม แบบมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่มีต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย [วิทยานิพนธ์วิทยาศาตร์มหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2545.
80. ชราพร สนิทภักดี. ผลของโปรแกรมการเห็นคุณค่าแห่งตนที่มีต่อคุณค่าแห่งตนและภาวะซึมเศร้าของเยาวชนหญิงที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาตร์มหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2545.
81. Lovell RB. Adult learning. New York: Haper and Row; 1980.
82. Domjan M. The principles of learning and behavior. Belmont, CA: Thomson/Wadsworth; 1996.
83. นิสิตสาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ (ภาคพิเศษ) รุ่น 13 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. แรงจูงใจ [อินเทอร์เน็ต] 2553 [เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน 2557]. Available from: เข้าถึงได้จาก: http://pirun.ku.ac.th/~g4968073/report/%20475512/Motivation_by_1.doc.

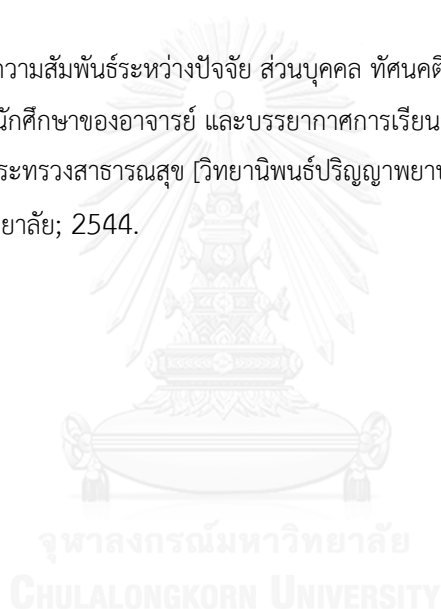
84. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย - ญี่ปุ่น. แรงจูงใจในการทำงาน [อินเทอร์เน็ต]. 2533 [เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม 2557]. Available from: เข้าถึงได้จาก: <http://www.tpa.or.th/>.
85. ประภัสสร วงษ์ศรี. การรับรู้อัตสมรรถนะ ความภาคภูมิใจในตัวเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มของนักศึกษาพยาบาล [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2541.
86. ชิตชนก เชิงเขาว์, เกษตรชัย และหิมี. ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบคัดเลือก องค์ประกอบด้านจิตพิสัย องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2542.
87. Eysenck HJ, Arnold W, Meili R. Encyclopedia of psychology. London: Herder and Herder; 1972.
88. Atkinson JW. Motive in fantasy, action, and society: a method of assessment and study. New Delhi: Affiliated East; 1966.
89. Secord PF, Backman CW. Social psychology. New York: McGraw-Hill Book; 1964.
90. อัจฉรา สุขารมย์. รายงานการวิจัยเรื่อง การอบรมเลี้ยงดูกับการพัฒนาการทำงานสติปัญญาด้านเหตุผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2528.
91. พระเทพเทวี. การศึกษาที่สาบาลนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป; 2532.
92. สมคิด บุญเรือง. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดชลบุรี [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร; 2516.
93. ประยูร ไชยมี. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดยโสธร [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี; 2545.
94. วิภาพร มาพบสุข. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ส่งเสริมวิชาการ; 2542.
95. ธงชัย สันติวงศ์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช; 2540.
96. อริยา คูหา, บุญญิตี ย่งยวน. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในภาวะนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี; 2547.
97. Hermans HJM. A questionnaire weasure of achievment motivation. J Appl Psychol 1973;54:353-63.

98. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา. เอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรมวัยรุ่น. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา; 2545.
99. สุรางค์ ไคว์ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4 ed. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย; 2541.
100. Thorne YM. Achievement motivation in high achievement Latima women. Roper Review 1995;18:44-9.
101. Sheeran P, McCarthy E. The impact of unemployment upon self-conception: Evaluation, affection, consistency and involvement dimensions. Social Behaviour 1990;5:351-9.
102. Garrison KC, Magoon RA. Educational psychology. Ohio: Charles E. Merrill Publishing; 1792.
103. Steer RM. Effects of need for achievement on the job performance job attitude relationship. J Appl Psychol 1975;60:678-82.
104. วิมลรัตน์ คล้ายนิยม. รูปแบบของผลการเรียนโปรแกรมบริหารธุรกิจในวิทยาลัยครูนครสวรรค์ [ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก; 2533.
105. ปรียาภรณ์ สุขใจ. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน: กรณีศึกษานักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา [ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2542.
106. ดำรงกุล เหลี่ยมวัฒนา. ผลการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเชียงของวิทยาคม อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย [ปริญญานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2536.
107. ประกายทิพย์ พิชัย. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร. [ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2539.
108. สุรีย์รัตน์ ยอดคำ. แรงจูงใจของบุคลากรของศูนย์ป้องกันควบคุมโรคมะเร็งจังหวัดลำปาง ในการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล [ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2546.
109. พัทธราภรณ์ จินกุล. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนจากองค์กร ความสำเร็จในวิชาชีพของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2547.

110. สิริิน สุริยวงศ์. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การสวนพฤกษศาสตร์ [การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2548.
111. อมรรัตน์ เทพพิทักษ์. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเจ้าหน้าที่ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2552.
112. Tali DB. Vocational aspiration of +2 students in relation to their achievement motivaionan demographic variables. [Doctoraldissertation]. Bhagwargarh, Jagadhri, Haryana, India: CDL College of Education; 2012.
113. Liu Q. Investigation and analysis on the achievement motivations of 278 senior high school students [Thesis]. Wuhan, China: Hubei University; 2009.
114. นฤมล เพ็ชรภูมิ. การพัฒนาคุณลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) ของผู้เรียนระดับชั้นปวส.2 การบัญชี ที่เป็นผู้เรียนเก่ง ในวิชาการบัญชีชั้นสูง 2 โดยวิธีเพื่อนช่วยเพื่อน. สิงห์บุรี: วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสิงห์บุรี; 2553.
115. อรชума พุ่มสวัสดิ์. การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่ต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2538.
116. Erikson EH. Childhood and society. New York: Norton; 1975.
117. James W. The principles of psychology. New York: Holt; 1890.
118. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนของนักเรียน ในเขตภาคใต้ตอนบน [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล; 2552.
119. Skager, Rodney, Dave RH. Lifelong Education and Evaluation Practice. New York: Hambury and Pergamon Press; 1978.
120. พนม เกตุมาน. สุขใจกับลูกวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: แพลนพับลิชิ่ง; 2535.
121. ปิยะดา ศรีสุวรรณ. การศึกษาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์วุฒิปัตร์แสดงความรู้ความชำนาญประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขากุมารเวชศาสตร์ของแพทยสภา]. กรุงเทพฯ: สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี กระทรวงสาธารณสุข; 2533.
122. Morry S, Joel A. Jewish adolescent self-esteem in comtemporary society [abstract]. Disseretation Abstracts International 1988;48:2804.
123. สุรัชย์ วิริยะมนตรี. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกถึงคุณค่าต่อตนเองของวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง [วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2541.

124. จุลณี เทียนไทย. การเติบโตของวัยรุ่นไทยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคม : กรณีศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างทางเพศ ในการมองภาพลักษณ์รูปร่างในอุดมคติ ความไม่พึงพอใจในรูปร่างและวิธีการให้ได้มา ซึ่งภาพลักษณ์รูปร่างอันเป็นผลเสียต่อสุขภาพของวัยรุ่นไทยอายุ 16-19 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย; 2549.
125. Dusek JB. Adolescent development and behavior. New Jersey: Prentice-Hall; 1987.
126. Brookover WB, Thomas S, Patterson A. Self-concept of ability and school achievement. Soc Educ 1965;37:271-3.
127. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การประเมินผล: สัญลักษณ์ของการประเมินผลการศึกษา [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558 [เข้าถึงเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2558]. Available from: เข้าถึงได้จาก http://w3.chula.ac.th/students/currentstud_assess/index.htm.
128. สมพิศ แซ่เฮง. ศึกษาการใช้วิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ประยุกต์ 2 ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนกรุงเทพมหานครการบัญชีวิทยาลัย [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2556.
129. เสาวภา วชิรโรจน์ไพศาล. พ่อจ๋าแม่จ๋า อย่ากอดต้นหนู. นิตยสารรักลูก. 2 ตุลาคม 2554.
130. Orr DP, Wilbrandt ML, Brack CJ, Rauch SP, Ingersoll GM. Reported sexual behaviors and self-esteem among young adolescents. Am J Dis Child 1989;143:86-90.
131. Murray HA. Humanistic psychologist. J Hum Psychol Winter 1990;30:6-13.
132. Harter S, Connell JP. A model of children's achievement and related self-perceptions of competence, control, and motivational orientation. Greenwich, CT: JAI Press; 1984.
133. ศิริลักษณ์ เรืองสารี. มุลเหตุจูงใจในการเข้าศึกษาต่อสายอาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 ในสถานศึกษา โรงเรียนสายมิตรเทคโนโลยี [รายงานการวิจัย]. ปราจีนบุรี: โรงเรียนสายมิตรเทคโนโลยี; 2553.
134. จารสินทร์ จันทร์อำพล. การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมกลุ่มแบบเพื่อนช่วยเพื่อน วิชาคอมพิวเตอร์เพื่องานอาชีพ ระดับชั้น ปวช. 1/1 และ 1/2 แผนกวิชาการบัญชี [รายงานการวิจัย]. เชียงใหม่: วิทยาลัยการอาชีพฝาง; 2555.
135. ทองดี หาญนอก. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา. นครราชสีมา: โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา; 2552.

136. อเนก สุดจำนงค์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีความสามารถแตกต่างกันโดยการสอนแบบปฏิบัติการ [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2531.
137. อภรณ์ ใจเที่ยง. หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์; 2546.
138. สมพร พรหมจรรย์. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร; 2540
139. ดวงรัตน์ วัฒนกิจไกรเลิศ, ศักนางค์ นาคสวัสดิ์, ชูชื่น ชิวพูนผล, วรณีย์ สัตยวิวัฒน์. ความเครียดปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียด และการจัดการกับความเครียดในพยาบาล. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2528;28:67-75.
140. ยุคลธร แจ่มฤทธิ์. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อวิชาชีพ รูปแบบการใช้ชีวิต ของนักศึกษา การดูแลนักศึกษาของอาจารย์ และบรรยากาศการเรียนรู้ กับการใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2544.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นายกฤษฎา สารทอง

วัน เดือน ปี เกิด 7 กันยายน 2533 จังหวัดพะเยา ปัจจุบันอายุ 24 ปี

พ.ศ. 2556 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม
อันดับ2) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ปัจจุบัน เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวช
ศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2556

